

Societat Catalana de Sociologia
filial de l'Institut d'Estudis Catalans

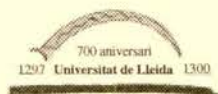
III Congrés Català de Sociologia

Programa dels grups de treball i Resum de les ponències

Edició patrocinada per: Fundació Jaume Bofill

Amb la col·laboració de:

TURISME DE LLEIDA

Lleida Convention Bureau
Oficina de Congressos

Caixa de
Catalunya

III Congrés Català de Sociologia

Programa dels grups de treball i
Resum de les ponències

This One

C3L2-XJ1-1P7S

Editat per:
Societat Catalana de Sociologia
filial de l'Institut d'Estudis Catalans

President
Sebastià Sarasa

Coordinació de la publicació
Carles Prats

Maquetació
Hortènsia Babio

Suport administratiu
Monserrat Camps
Sonia Soria

Societat Catalana de Sociologia
C/ del Carme, 47
08003 Barcelona
Tel.: 932701620

Imprimeix: CPDA, S.L.L.
Adreça: Diagonal, 647
Barcelona 08028

INDEX

Acció col·lectiva i moviments socials	7
Benestar social i polítiques socials	14
Desenvolupament local i comunitari	25
Desigualtat i classes socials	36
Estudiants de sociologia i treball.....	40
Formació i recursos humans.....	43
Tècniques d'investigació social.....	51
Partits polítics	63
Salut i sanitat	66
Sindicats i organitzacions empresarials.....	78
Sociologia de la població i demografia	83
Sociologia ambiental.....	89
Sociologia de l'educació	101
Sociologia de l'esport.....	110
Sociologia de la comunicació.....	118
Sociologia de la cultura.....	124
Sociologia de la família	131
Sociologia de la llengua.....	140
Sociologia de la religió.....	141
Sociologia de la vellesa	142
Sociologia de les arts.....	146
Sociologia de les migracions	151
Sociologia del dret	156
Sociologia del gènere	159
Sociologia del nacionalisme.....	166
Sociologia del territori	168
Sociologia del treball.....	178
Teoria sociològica, metodologia i sociologia del coneixement.....	182

Benvinguts al III Congrés Català de Sociologia

Benvolguts col·legues. La Junta Directiva de l'Associació Catalana de Sociologia os dona la benvinguda al III Congrés Català de Sociologia. Aquest acte té especial rellevància per als sociòlegs de Catalunya i per a tots aquells que som membres de l'Associació per variades raons.

En primer lloc pel tema triat com a objecte principal de debat. L'estudi de les desigualtats socials és un dels temes centrals de la Sociologia clàssica i ara, un cop més, torna a ser una qüestió que interessa no només als sociòlegs que coneixen el seu estudi si no també a molts ciutadans i a bona part de l'opinió pública. Els canvis accelerats que succeeixen els darrers decennis a l'estructura de la nostra societat estan alterant profundament les pautes de les relacions socials i els valors culturals que han estat considerats punts de referència per la Sociologia de les desigualtats al llarg del segle XX. Això ha significat que molts dels paradigmes implícits en les teories i hipòtesis amb les que acostumem a treballar son desafiat per noves situacions no previstes. És per això que hem considerat oportú dedicar aquest Congrés a debatre les dades i les interpretacions que els sociòlegs tenim sobre la desigualtat avui i sobre les reformes institucionals que caldria recomanar per a adaptar la manera d'aplicar el principi de igualtat i justícia social a la societat catalana. Potser alguns considerareu aquesta fita massa ambiciosa donat l'insuficient grau de desenvolupament que té la nostra disciplina i les ciències socials en general. Però d'altres, entre els quals els membres d'aquesta Junta Directiva ens incloem, pensem que sigui quina sigui la nostra capacitat d'anàlisi hem d'exercitar-la i augmentar la seva precisió amb el debat.

En segon lloc aquest Congrés és important per que significa una opció diferent a la més usual en els Congressos de Sociologia. No és encara massa corrent que els organitzadors d'un Congrés demanin i procurin que tots els Grups de Treball abordin un tema central de debat. Aquesta opció és, a la nostra disciplina, més pròpia de Seminaris i Jornades, però poc freqüent en Congressos. Aquests acostumen a ser una oportunitat per a que acadèmics, professionals, especialistes i estudiants estableixin contactes i coneguin els resultats més recents de les recerques, però sense que hi hagi gaire relació entre aquestes i un més o menys afortunat lema genèric que identifica públicament la trobada, tret d'alguna aïllada conferència magistral a l'inici o final del Congrés. En aquest Congrés hom no tracta de menyscar les oportunitats que cadascú podi trobar en els Congressos, si no al contrari augmentar-les oferint un ampli espai de debat sobre una qüestió rellevant de la Sociologia com és, en aquesta ocasió, la desigualtat.

Amb aquesta finalitat hem organitzat el Congrés demanat als Coordinadors dels Grups de Treball que reservin un espai per a ponències i comunicacions que per la seva qualitat siguin rellevants pel millor coneixement de la desigualtat social. Al mateix temps hem organitzat la cloenda amb una taula rodona on les persones que han coordinat els grups de Sociologia del treball, de les classes socials, del gènere i del benestar social, faran una síntesi de l'estat de la qüestió obrint així un debat en el qual altres especialistes puguin fer les seves aportacions. Esperem que el resultat sigui positiu.

Per últim, aquest Congrés és important per a l'Associació Catalana de Sociologia per que representa una fita més en el camí que aquesta Junta Directiva s'havia compromès a fer, la de continuar l'impuls de les Juntes anteriors per a consolidar la sociologia a Catalunya i promoure el seu desenvolupament científic. Amb aquest III Congrés, cinc anys després del darrer celebrat a Girona, mantenim una regularitat en la celebració de Congressos que esperem sigui estable per la solidesa que cada cop més adquireix la nostra Associació. En pocs anys l'Associació ha aconseguit una revista pròpia, la *Revista Catalana de Sociologia*, amb una regularitat constant, ha instituït un *Premi per a Joves Sociòlegs* que aquest any celebra la seva tercera convocatòria i acaba de signar un conveni de col·laboració amb el Col·legi de Llicenciats i Doctors en Ciència Política i Sociologia que serà el primer pas per a una relació més estreta entre les dues institucions. Aquest any també hem impartit per primer cop un Curs homologat per la Universitat de Barcelona per a la convalidació de crèdits i que esperem continuar els propers anys obrint una nova àrea d'activitats docents. Tot això és motiu de satisfacció per a tots nosaltres i aprofitem l'avinentosa per a animar a tots els sociòlegs joves a recolzar-nos i fer-se socis de l'Associació.

Però aquest Congrés no hauria estat possible sense la col·laboració de moltes persones i institucions que amb generositat han contribuït a fer-ho. En especial volem donar les gràcies i felicitar a la Universitat de Lleida que ara celebra el seu set-cents aniversari, i agrair també els ajuts de l'Ajuntament i la Diputació de Lleida, de l'Institut d'Estudis Catalans, del que som societat filial, de la Caixa de Catalunya i de les Fundacions Jaume Bofill i CIREM.

Sebastià Sarasa Urdiola
President de l'ACS

GRUPS DE TREBALL: **ACCIÓ COL·LECTIVA I MOVIMENTS
SOCIALS**
Coordina: Josep Pont. Departament de
Sociologia. UAB

ACCIÓ COL·LECTIVA I MOVIMENTS SOCIALS

dissabte, 20 de març

16.30 a 18.30

AULA: 26

Sessió: Metodologia d'anàlisi de l'acció col·lectiva i dels moviments socials

Coordina: Josep Pont

Ponència: Mobilització. La ritualització de la protesta

Ponent: Ramon Adell

Ponència: Proposta de model d'anàlisi a partir de la teoria de la mobilització de recursos"

Ponent: Josep Pont

Comunicació: El moviment de la violència contra les dones

A càrrec de: Eva Bermúdez

Lidia Rosal

Comunicació: La Campanya del quart cinturó com a moviment social urbà

A càrrec de: M. del Mar García

Laia Castells

Gerard Nogués

Ponència: Experiències de solidaritat: una aproximació a la participació juvenil a les ONGD's

Ponent: Xavier Santajuliana

dissabte, 20 de març

19.00 a 21.00

AULA: 26

Sessió: Processos de transformació i d'institucionalització dels moviments socials i l'associacionisme.

Coordina: Joan Costa

Ponència: Una aproximació històrica a l'ecologisme actual

Ponent: Pere Mora

Comunicació: L'acció innovadora dels moviments socials: Transformació de les esferes individuals i col·lectiva

A càrrec de: Victòria Miquel

Esther Oliver

ACCIÓ COL·LECTIVA I MOVIMENTS SOCIALS

Comunicació: SOS Racisme com una expressió del moviment antiracista

A càrrec de: **Antonia Viladrich**

Emma González

Iolanda Aguilar

Comunicació: L'evolució del Tercer sector: exemple d'estudi Caritas

A càrrec de: **Angel Muela**

Roger Ortiga

Taula rodona: **Els moviments socials i l'associacionisme com a nous agents de transformació social**

ACCIÓ COL·LECTIVA I MOVIMENTS SOCIALS

NOM DELPONENT: Ramón Adell

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: MOBILITZACIÓ: LA RITUALITZACIO DE LA PROTESTA

RESUM

En aquesta ponència s'exponen alguns elements sobre la progressiva institucionalització dels moviments socials. Dins de l'àmbit de la mobilització, es proposa una metodologia per interpretar la protesta a partir de l'estudi de les mobilitzacions públiques al carrer. Com exemple de la "mobilització" s'interpreten alguns fenòmens concrets: el pas de la desmobilització política a la remobilització social, la ampliació del repertori expressiu de l'acció, y el pas de la repressió a la tolerància. Junt aquestes tendències apareixen també dos estils contraposats. En primer lloc, la manifestació programada com element de cohesió social expressada en forma d'espontaneïtat induïda, i d'altra banda els conflictes autònoms de resistència enfront l'absorció institucional (juvenils, ecologistes, feministes, etc.)

NOM DEL PONENT: Josep Pont

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: PROPOSTA DE MODEL D'ANALISI A PARTIR DE LA TEORIA DE LA MOBILITZACIÓ DE RECURSOS

RESUM

Davant de les múltiples formes d'acció col·lectiva que vivim, ens trovem amb una inflació de conceptes. Diferents teòrics els defineixen de formes molt variades: mentre uns parlen de la continuïtat dels Nous Moviments Socials, altres de moviments socials urbans (MSU), fins a "novíssims" moviments socials, i accions de masses no identificades, etc, existint en molts casos confusió a l'hora de definir entre moviments socials i moviments polítics. La ponència consta de dos parts: En una primera part, es conceptualitzarà aquest fenomen a partir de les possibilitats i limitacions dels punts de vista de la mobilització de recursos, i de la historicitat. La segona part en proposa un model operatiu per l'anàlisi dels moviments socials que sintetitza els nivells macro i micro, definits com a mobilització a "macroescala" (grups que configuren i formen part del moviment), i mobilització a "microescala" (motius personals per la participació no convencional).

ACCIÓ COL·LECTIVA I MOVIMENTS SOCIALS

NOM DEL COMUNICANT: **Eva Bermúdez, Lidia Rosal**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: EL MOVIMENT DE LA VIOLENCIA CONTRA LES DONES

RESUM

L'estudi analitza el sorgiment d'un nou moviment social vinculat al feminisme y articulat al voltant del rebuig explícit de la violència domèstica. Aquest moviment està dirigit a trencar aquesta violència per raó de gènere en les desiguals relacions de poder entre homes i dones. Es destaca també la actualitat d'aquest moviment nascut en els darrers dos anys fruit de la movilització d'una gran diversitat d'accions.

NOM DEL COMUNICANT: **M. del Mar García, Laia Castells, Gerard Nogués**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: LA CAMPANYA CONTRA EL QUART CINTURÓ COM A MOVIMENT SOCIAL URBÀ

RESUM

La comunicació es centra els moviments socials generats per l'amenaça que representa l'acció urbanística. Concretament presentem una anàlisi dels aspectes interns y externs del moviment social urbà originat al Vallès Oriental i Occidental com a reacció enfront el projecte de construcció del Quart Cinturó, redactat el 1966. Aquest moviment s'articularà a través de la Campanya Contra el Quart Cinturó, iniciada el 1994 y encara activa.

ACCIÓ COL·LECTIVA I MOVIMENTS SOCIALS

NOM DEL PONENT: **Xavier Santajuliana**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: EXPERIÈNCIES DE SOLIDARITAT: UNA APROXIMACIÓ A LA PARTICIPACIÓ JOVENIL A LES ONGD'S

RESUM

L'aproximació al fenomen de les organitzacions no governamentals per al desenvolupament que proposem adopta una doble perspectiva centrada en una de les seves activitats, les Brigades/Camps/Delegacions/Estades de Solidaritat: per una banda, mostrar quines són les ONGD que han organitzat aquesta activitat, quin ha estat el seu desenvolupament històric y quin model de participació ofereixen; y, per una altra, determinar quines han estat les persones que hi han participat, a partir de la consideració del seu perfil y de les seves motivacions. Així, realitzarem un endinsament en les ONGD que envien als estius grups de joves a col.laborar en tasques de desenvolupament a països del Tercer Món, així com provarem d'elaborar un perfil d'aquestes persones, tant a nivell d'alguns trest bàsics -sexe, edat, formació acadèmica, situació laboral...- com de les seves argumentacions al voltant de la participació en una activitat d'aquestes característiques.

NOM DEL PONENT: **Pere Mora**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: UNA APROXIMACIÓ HISTÒRICA A L'ECOLOGISME ACTUAL

RESUM

El moviment ecologista a Catalunya, ha estat marcat per un model de creixement industrial fatalment contaminat i poc respetuós amb el medi ambient. S'ha configurat un ecologisme fortament reivindicatiu, poc estructurat i que no ha assolit el protagonisme polític degut a les disputes internes dins dels Partits Verds. A partir dels anys 90 , el moviment ecologista queda integrat en l'aparell institucional degut a la assimilació per part de les administracions, els plantejaments ecologistes i per l'assumpció dels partits polítics de les seves propostes. Actualment, l'ecologisme es troba en un punt d'inflació en el que està redefinint el seu paper reivindicatiu orientant-se cap a línies d'actuació de tipus social (consum responsable i una economia més igualitària). En la ponència es tractaran els elements metodològics que confirmen aquestes tesis.

ACCIÓ COL·LECTIVA I MOVIMENTS SOCIALS

NOM DEL COMUNICANT: **Victor Miquel, Esther Oliver**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: **L'ACCIÓ INNOVADORA DELS MOVIMENTS SOCIALS:
TRANSFORMACIÓ DE LES ESFERES INDIVIDUAL I
COL·LECTIVA**

RESUM

Actualment hi ha un gran debat entorn la crisi de la democràcia. Molts dels avenços de la modernitat són Qüestionats, al igual que els seus principis bàsics: les idees d'igualtat i de llibertat. Davant d'aquest debat hi ha dos posicionaments claus: per una banda hi ha corrents de pensament, que giren entorn la perspectiva postmoderna, que realitzen un atac ferotge contra la democràcia i neguen la possibilitat d'acció del subjecte. Per altra banda, hi ha autors claus en el camp de les Ciències Socials, tal com Beck, Habermas, Castells, Touraine i Chomsky, que orienten la crítica a la democràcia cap a la seva radicalització, partint d'una anàlisi de la realitat concreta del subjecte. Aquests autors consideren que la clau per a la transformació social és la relació dialògica entre el subjecte com a agent social, amb uns interessos particulars, i els moviments socials o altres formes d'acció col·lectiva, que representen la concreció d'unes necessitats i intressos d'un determinat col·lectiu.

És a través de processos comunicatius entre realitats individuals i col·lectives com s'aconsegueix una transformació a dos nivells: per una banda hi ha una transformació de les estructures socials a partir de la influència dels moviments socials en la presa de decisions públiques, les quals s'adaptarien als intressos i necessitats d'aquests col·lectius. Per altra banda, es produeixen transformacions en el món de la vida dels subjectes. L'àmbit privat es construeix a partir de la interacció i dels processos comunicatius que es donen entre el món de la vida i el sistema. Els canvis que tenen lloc a nivell d'estructures socials repercuteixen en la definició i en l'organització de la vida del dia a dia de les persones.

Quan institucionalment són reconeguts uns drets democràtics que afavoreixen la participació social, es permet l'acció col·lectiva, que pot transformar tant l'estructura com l'àmbit privat de la vida de les persones.

La concreció d'aquesta argumentació teòrica la trobem en experiències com la de FACEPA (Federació d'Associacions Culturals i Educatives de Persones Adultes), que sorgeix per fer front a unes necessitats d'un col·lectiu concret i específic en el marc de la societat informacional, i que parteix de la veu dels mateixos actors socials, en aquest cas, participants en centres d'Educació de Persones Adultes o Associacions Culturals. És un exemple que ens permet veure com els moviments socials alliberadors i igualitaris són capaços de transformar l'àmbit institucional de les societats contemporànies, i per tant contribuir a la lluita contra l'exclusió social, però també influir en la definició d'unes relacions personals més igualitàries i comunicatives.

GRUPS DE TREBALL:

**BENESTAR SOCIAL I POLÍTQUES
SOCIALS**

Coordina: Maite Montagut. Departament de
Teoria Social, Filosofia del Dret i Metodologia
de les Ciències. UB

BENESTAR SOCIAL I POLÍTQUES SOCIALS

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

AULA: 20

Sessió: Col·lectius marginats: Unes reflexions"

Ponència: "La perspectiva de les Ciències Socials davant la persona amb dificultats. El límit o bordeline"

Ponent: **R. Bonal**

Ponència: "La política penitenciària i les dones preses a Catalunya. Apunts per a un debat".

Ponent: **E. Almeda**

Ponència: La cobertura de necessitats de les persones amb discapacitació física a la comarca del Maresme"

Ponent: **R. Campedrós**

Ponència: "Algunos aspectos relacionados conel apoyo informal al anciano discapacitado en la ciudad de Huesca".

Ponent: **L. Felipe**

C. Cabrero

P. Sanagustín

V. Lacambra

Ponència:"Ponència d' una marginació versus poder social"

Ponent: **R. García**

dissabte, 20 de març
19.00 a 21.00

AULA: 20

Sessió: Desigualtats i polítiques socials

Ponència: "La lluita contra l'exclusió social. Iniciatives d'inserció sociolaboral por la via del treball"

Ponent: **C. Vallvé**

Ponència: Polítiques de reconciliació del treball i la vida familiar a la UE"

Ponent: **A. Escobedo**

BENESTAR SOCIAL I POLÍTIQUES SOCIALS

Ponència: "Diferències en els programes de rendes mínimes : Barcelona i altres ciutats europees"

Ponent: **R. Mur**

Ponència: "Administracions públiques, eficàcia i desigualtat social"

Ponent: **C. Gironés**

diumenge, 21 de març

11.30 a 13.30

AULA: 20

Sessió: **Drets ciutadans: És possible un nou pacte social?**

Taula rodona conjunta amb els grups de Sociologia del Gènere i Sociologia de la Família

Ponència: "El subsidi Universal Garantit (o renda bàsica)"

Ponent: **D. Raventós**

BENESTAR SOCIAL I POLÍTQUES SOCIALS

NOM DEL PONENT: **Raimon Bonal**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA PERSPECTIVA DE LES CIÈNCIES SOCIALS DAVANT LA PERSONA AMB DIFICULTATS. EL LÍMIT O BORDELLINE

RESUM

Tots, absolutament tots, des de la nostra perspectiva cultural, sigui científica, professional, educativa o quotidiana intentem consensuar la realitat per tal de compartir-la. I no podem consensuar res si no ens posem d'acord en el mateix llenguatge. La vida humana implica unes relacions socials. Aquesta vida humana és dinàmica, es mou, canvia, evoluciona, experimenta uns canvis que no són fruit de la casualitat sinó que neixen del mateix procés de creació de vida col·lectiva. I és així com busquem les paraules: n'hi ha de noves que fan velles les precedents; no com un caprici de la voluntat humana, sinó només i únicament perquè han deixat de tenir un valor i un sentit. Són noves paraules perquè articulen millor la consciència nostra amb el món que ens envolta.

Les definicions objectiven la realitat que defineixen. Tota definició etiqueta des del moment que és expressada pel llenguatge que condicionarà la percepció de la realitat, la representació simbòlica de la mateixa i, per tant, que es traduirà en una actuació social determinada, unes pràctiques socials conseqüents.

El que voldríem provar en aquesta reflexió és que, en haver arribat al concepte de "necessitats educatives especials", hem fet caure els monstres lligats a la definició tradicional "d'idiota, de deficient mental o de subnormal", obrint la porta a un reconeixement de les diferències separades anteriorment per unes categoritzacions o etiquetatges objectivants lligades a les definicions precedents. I voldríem deixar clar que en política social aquest canvi definitori es tradueix en noves tendències i estratègies d'implementació de serveis que resulten beneficioses des del moment que faciliten la construcció d'un món on tothom hi té cabuda. La ciència, hi juga un paper transcendental en aquest paper i àdhuc en fa teoria. Porta a la consideració de monstruositat o de culpa. L'exclusió serà un mètode del sistema de pràctiques assistencials apoiada en la ciència. La pràctica social no és ingènua.

Es Warnock, M.H. qui el 1971 obrirà la porta a una nova conceptualització. Introdueix el concepte de "necessitats educatives especials". Treu amb l'estigma generat que, no solament es traduïa en la forma educativa de tractar aquestes persones, sinó que segons com en feia un col·lectiu absolutament marginat i exclòs de la vida col·lectiva. Precisament la marginació és això: no solament una constatació de les diferències, sinó que comporta un cert grau de rebuig social.

I heus aquí que hi ha un espai que acaba essent la "terra de ningú". Es a dir, quan l'aparell estatal, escoltant les veus de la ciència que se'n fa càrrec en un moment donat, estableix el límit com és, per exemple a casa nostra, del 33 % de discapacitat referida a la disminució global de la persona, vol dir que per sobre del 33 % hi ha evidents problemes d'inadaptació i per sota d'aquest 33 % s'és "normal". En aquest punt mig s'ha de posar el límit.

BENESTAR SOCIAL I POLÍTIQUES SOCIALS

NOM DEL PONENT: **Elisabet Almeda**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA "LA POLÍTIKA PENITENCIARIA I LES DONES PRESSES A CATALUNYA: APUNTS PER UN DEBAT"

RESUM

Les dones empresonades han estat tradicionalment, i són encara avui, un col·lectiu oblidat per la disciplina acadèmica del nostre país. Les dones que vulnereu les lleis penals i acaben complint una privació de llibertat no han estat objecte, pràcticament, de cap estudi sociològic i criminològic. No hi ha interès teòric sobre el tema ni existeixen estudis empírics que analitzin la realitat d'aquestes dones. L'objectiu d'aquest treball serà realitzar una primera aproximació al tema a partir dels resultats i les reflexions que s'han obtingut d'una recerca empírica duta a cap a la presó de dones del Centre Penitenciari de Brians. Aquest centre, que cal dir també compta amb diferents mòduls penitenciaris de població reclusa masculina, constitueix la presó de dones penades més important de Catalunya. El fet que sigui una presó amb cert funcionament propi i diferenciat de la resta de mòduls d'homes i disposi de certa autonomia administrativa i d'equips de tractament i de règim específics permet, d'altra banda, comprendre el funcionament global d'una presó de dones, objectiu que no es pot dur a terme si en el nostre estudi tingués en compte els diversos departaments de dones que existeixen en algunes de les presons d'homes de Catalunya. A més a més, el centre penitenciari de Brians és el primer dissenyat, construït i finançat per la Generalitat de Catalunya des del traspàs de les competències penitenciàries de l'any 1984. És la presó, doncs, que ha de marcar la pauta de les noves construccions de presons que es facin més endavant; és el "prototipus" de presó del futur segons destacats membres de la Direcció General de Serveis Penitenciaris i de Rehabilitació. Una anàlisi d'aquesta presó permet, per tant, examinar el tipus de política penitenciària envers les dones que, possiblement, es duran a terme en el futur.

El conjunt del treball que ara es presenta s'ha estructurat en dues parts: una primera en la que s'exposaran, a grans trets, les característiques sociològiques i criminològiques de les preses i una segona, en la que s'analitzarà el tipus de política penitenciària que s'està duent a terme en aquest centre, tenint en compte aquest perfil de les preses descrit anteriorment. De fet, l'objectiu del treball serà demostrar, precisament, que la política que s'està realitzant no contempla les particularitats d'aquestes dones ni les seves problemàtiques i, per tant, les possibilitats de reinserció social d'aquest col·lectiu són actualment molt difícils d'aconseguir. La perspectiva teòrica, que emmarcarà moltes de les reflexions i arguments que es plantejaran, parteix de la criminologia crítica dels anys setanta i, més concretament, del que hem anomenat la "criminologia del gènere" que sorgeix més tard, als anys vuitanta, arran dels escrits de diverses dones criminòlogues (Heidensohn, Smart, Carlen..) que incorporen a la perspectiva crítica, els escrits feministes sobre el paper de la dona a la societat i la teoria dels rols socials diferencials.

BENESTAR SOCIAL I POLÍTIQUES SOCIALS

NOM DEL PONENT: **Roger Campdepàdros**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA LA COBERTURA DE NECESSITATS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITACIÓ FÍSICA A LA COMARCA DEL MARESME

RESUM

En el treball que he realitzat entre el novembre de 1997 i el juny de 1998 no he analitzat cap política pública en concret sinó que he mirat com les persones amb discapacitat física cobreixen les necessitats i solventen les dificultats que tenen, sigui en el sector públic, en el sector privat, el tercer sector o a través de la família i els amics —el sector informal. I això a partir de 18 entrevistes en profunditat a 18 socis de l'associació sense ànim de lucre més assentada i de més abast del Maresme, el Grup d'Invàlids de Mataró i el Maresme (GIMM). Amb les 18 entrevistes s'ha mirat de cobrir l'heterogeni espectre de diferents variables o circumstàncies que poden afectar el tipus de vida, a l'ensens el tipus de necessitats i dificultats de les persones; aquestes eren: el municipi de residència (a Mataró o fora de Mataró), el grau de mobilitat (dividit en quatre graus), l'edat (fins a 16 anys, de 17 a 30, de 31 a 50, de 51 a 65 i de 66 en amunt), el gènere, l'ocupació i el tipus de discapacitat (de naixement, degenerativa, sobrevinguda i per accident).

Amb la teorització s'arriba a sentir un parell de preceptes importants i útils per a l'anàlisi de les necessitats i dificultats de les persones amb discapacitat física. Un és que amb la cobertura de les seves necessitats la persona ha d'assolir el màxim d'autonomia en societat. Un segon punt és que amb la rehabilitació la persona amb discapacitat ha d'assolir un nivell físic, mental i/o social funcional òptim, proporcionant-li o abastint-se dels mitjans per modificar la seva pròpia vida; alhora, els diferents components de la rehabilitació a contemplar són: la rehabilitació física, la rehabilitació de la vivenda, la psicològica, la pedagògica i la laboral. És important tenir-los presents, ja que així es veu amb més claredat: . com l'administració pública atén desigualment i de forma descoordinada-i de vegades insuficientment- els diferents aspectes de la rehabilitació; . com la família tot i posar molt d'esforç i voluntat, no disposa dels recursos (econòmics, de temps, d'espai, materials, d'informació) per realitzar la rehabilitació; . com el tercer sector també té mancances de recursos i no aconsegueix -en el present cas d'estudi- la implicació i participació d'una part significativa dels seus associats -només d'aquell estrat amb suficient mobilitat i d'edat més jove. Un tercer punt parteix de la definició de minusvàlidesa: tota situació de desavantatge social conseqüència d'una deficiència o discapacitat, que limita o impedeix el dur a terme un rol social que és normal en el seu cas, en funció de la seva edat, sexe i factors socials i culturals.

Així, doncs, entrem de ple en el fenomen de la marginació social, la qual s'ha de solventar amb l'equiparació d'oportunitats pel que fa a desplaçament i accessibilitat als llocs (escoles, mercats i tendes, llocs de treball, llocs d'oci, etc.), pel que fa a l'ensenyança, a l'ocupació i a la participació en societat (per la via cultural, política, esportiva i de lleure o la del consum). El procés de marginació en què es veuen inserides té, doncs, dos components principals, un les barreres físiques -barreres urbanístiques, arquitectòniques i en el transport públic-, i un altre les barreres socials -la construcció de la identitat dels "minus-vàlids", el desigual seguiment de l'ensenyança i la formació, la desigual preparació per tenir una feina, l'obtenció d'unes pensions compensatòries que no fomenten necessàriament l'autonomia

BENESTAR SOCIAL I POLÍTQUES SOCIALS

NOM DEL PONENT: **Luis Felipe Serrate , Mª Carmen Cabrero, Paloma Sanagustín,
Víctor Manuel Lacambra**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: **ALGUNOS ASPECTOS RELACIONADOS CON EL APOYO
INFORMAL AL ANCIANO DISCAPACITADO EN LA CIUDAD DE
HUESCA**

RESUM

La ancianidad es un estado del ciclo vital crecientemente devaluado en las sociedades desarrolladas. Los ancianos se encuentran excluidos del sistema productivo, y ello viene acompañado de diversas consecuencias, pérdida de valoración y, en algunos casos, de marginación social. Si bien se trata de un sector cada vez más importante, abocado en su fase de disolución del hogar a vivir en soledad, y a padecer el temor de "*hacerse viejo*", se trata de un sector donde es necesario implantar programas de investigación que nos acerquen a conocer la realidad en la que se desarrolla esta etapa de la vida humana.

Introducirse en la vejez, como etapa de vida, tiende a conllevar dificultades, insatisfacción, temor y desesperanza. Mientras socialmente se fomente directa o indirectamente el "*modelo deficitario de la senectud*", se concebirá al anciano como discapaz y perdedor, y se vivenciará esta etapa como un proceso de crisis. Junto al proceso de envejecimiento donde la persona comienza a generar dependencias de otros miembros de la familia, observamos como importante conocer los sistemas de apoyo informal que se presta a las personas mayores que lo necesitan, cuidados y atenciones que son proporcionados por familiares, amistades, vecinos, etc.

El objetivo de esta comunicación se centra en ofrecer una imagen pluridimensional sobre ese aspecto de la realidad social. Para conseguir ese pluralismo metodológico se han combinado técnicas cuantitativas con prácticas cualitativas de investigación, tomando como objeto de investigación a la familia cuidadora. A través de la encuesta a más de 80 cuidadores, se ha pretendido conocer el quiénes, y el cuánto. Del análisis cualitativo (grupos de discusión y entrevistas en profundidad) aspiramos a comprender la complejidad de un fenómeno en el que la subjetividad, implicaciones personales, ideologías subyacentes, posiciones de parentesco, son definitivas a la hora de buscar una aproximación explicativa al cómo es vivido su rol de cuidadores.

La investigación forma parte de un trabajo llevado a cabo en la ciudad de Huesca durante los meses de diciembre de 1998 a enero de 1999, y donde se han abordado algunos aspectos para el análisis sobre qué personas predominan como cuidadoras, el perfil medio, efectos negativos en las relaciones personales, laborales, la ambivalencia emocional, y la colaboración de los servicios sociales / los cuidadores /as.

BENESTAR SOCIAL I POLÍTiques SOCIALS

NOM DEL PONENT: **Ramon García**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: "PONÈNCIA D'UNA MARGINACIÓ VERSUS PODER SOCIAL"

RESUM

En els meus primers cursos de sociologia, vaig voler fer un treball sobre la marginació social, vaig demanar-li al professor la bibliografia corresponent, amb ànims de promoure la creativitat; va contestar-me que en desconeixia l'existència i va demanar-me que elaborés les meves pròpies teories sobre el tema.

En acabar el treball, vaig trobar-me amb una marginació enfrontada a un poder social que la provoca. Les meves teories resulten antagòniques a una marginació versus integració social, que és la que s'utilitza "oficialment"

Sembla ser que hi ha diferents maneres d'enfocar la marginació social i, una d'elles, és la que presentaré en la meua ponència d'UNA MARGINACIÓ SOCIAL VISTA DESDE LA MATEIXA MARGINACIÓ-

NOM DEL PONENT: **Claudia Vallvé**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA LLUITA CONTRA L'EXCLUSIÓ SOCIAL. INICIATIVES D'INSERCIÓ SOCIO-LABORAL PER LA VIA DEL TREBALL

RESUM

Ens trobem davant un mercat de treball fortament segmentat. L'accés a un lloc de treball està determinat, en gran mesura, per variables com l'edat, el gènere, el nivell d'estudis els vincles socials o el lloc de naixement. De la mateixa manera, la qualitat, estabilitat i condicions laborals de què gaudeixen les persones que aconsegueixen una feina també varien en funció d'aquestes variables. A grans trets, es poden distingir tres segments força diferenciats dins el mercat de treball català. Un primer segment és el de la estabilitat, format pels treballadors i treballadores qualificats que gaudeixen d'un lloc de treball estable i d'unes condicions laborals favorables. El segon és el de la precarietat, en el que es troben les persones que desenvolupen treballs poc qualificats, amb poca estabilitat, i que van alternant situacions d'ocupació i d'atur. I hi ha encara un tercer segment, el de l'exclusió, en el que es troben les persones que estan fora del mercat de treball: els aturats de llarga i molt llarga durada i les persones forçosament inactives perquè no poden accedir a un lloc de treball remunerat.

La ponència es centrarà en aquest tercer segment, analitzant la seva composició, per després examinar les iniciatives existents en el sector privat –també conegudes com tercer sector"- per assolir la inserció social d'aquestes persones per la via del treball.

BENESTAR SOCIAL I POLÍTQUES SOCIALS

NOM DEL PONENT: **Anna Escobedo**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: **POLÍTQUES DE RECONCILIACIÓ DEL TREBALL I LA VIDA FAMILIAR A LA UE. ELS PERMISOS LABORALS PER A MARES I PARES AMB FILLS MENORS DE 3 ANYS. UNA COMPARACIÓ DELS SISTEMES VIGENTS A DINAMARCA, FINLÀNDIA I ESPANYA**

RESUM

El nombre de famílies on ambdós pares són laboralment actius està creixent en el conjunt de la UE. Els valors d'igualtat entre homes i dones, la formació, els nous itineraris de vida familiar, les noves condicions en el mercat de treball, o el cost de la vivenda són factors que reforcen aquesta tendència. Així un nombre creixent d'individus necessita combinar el treball remunerat amb tasques d'atenció familiar. Aquesta necessitat és més forta en el trànsit a la parentalitat i durant la criança dels fills menors de 3 anys. Permisos laborals, flexibilitat en el treball per adaptar les situacions familiars, i serveis d'atenció infantil són tres elements importants a l'hora de compatibilitzar el treball remunerat i la vida familiar en aquesta etapa. La recerca que aquí es presenta versa sobre els sistemes de permisos parentals i atenció infantil en tres països de la Unió Europea: Dinamarca, Finlàndia i Espanya.

En aquesta ponència es definirà primer el concepte de permisos parentals i les seves diferents categories des d'una perspectiva europea. En segon lloc s'analitzarà conjuntament les regulacions vigents en aquests tres països i llur evolució en els anys 90. En tercer lloc es contextualitzarà aquesta anàlisi amb dades de l'enquesta europea de població activa, de provisió pública de serveis d'atenció infantil, i amb dades de fertilitat.

La regulació dels permisos parentals (absències regulades del lloc de treball connectades a beneficis socials) és complexa, canviant i molt variable entre els diferents països. Tenen per objecte protegir simultàniament i en diferents graus els interessos infantils, de les mares i els pares assalariats, dels empresaris i altres interessos socials. L'estudi comparatiu internacional posa de manifest elements i mecanismes que són menys visibles en un context nacional.

Els permisos parentals són una mesura mixta de política familiar i laboral. Il·lustren les diferents lògiques prevalents en ambdós àmbits d'elaboració política, i fins a quin punt elements clau de política familiar estan integrats en polítiques més generals. En comparar els estats del benestar el tema dels permisos parentals sembla molt petit i pràctic. Tanmateix el tema té una multiplicitat de connexions amb diferents esferes de la política social, i el seu estudi contribueix a un major coneixement sobre com les famílies, el mercat de treball, i l'estat s'interrelacionen en els diferents països.

A través de les polítiques de suport a les famílies amb menors de 3 anys, s'observen dimensions de la desigualtat social relacionades amb l'edat, amb el sexe i amb la valoració econòmica de l'activitat reproductiva. En general les famílies amb fills petits es troben en situació de major vulnerabilitat econòmica. L'absència de polítiques redistributives efectives en favor d'aquestes famílies s'ha relacionat amb un empobriment econòmic relatiu de la infància.

BENESTAR SOCIAL I POLÍTIQUES SOCIALS

NOM DEL PONENT: Rosa Mur

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: DIFERÈNCIES EN ELS PROGRAMES DE RENDES MÍNIMES: BARCELONA I ALTRES CIUTATS EUROPEES

RESUM

Aquesta ponència presenta algunes de les principals diferències que es palesen en els Programes de Rendes Mímines d'algunes ciutats europees que formaren part de l'estudi ESOPO (Evaluation of Social Policy at the Local Urban Level: Income Support for Able Bodied) que, emmarcat en el 4rt. programa contra l'Exclusió Social de la Unió Europea, es desenvolupà al llarg dels anys 1996 a 1998. Principalment s'hi analitza com les diferents maneres de definir i d'entendre la pobresa i l'exclusió social, les característiques definitòries de les mesures d'ingressos mímines que s'adopten per solventar aquestes problemàtiques, i les característiques dels diferents beneficiaris que aconsegueixen gaudir-ne, són variables força interdependents, i que condicionen, en bona mesura, el grau d'èxit o fracàs d'aquestes mesures, és a dir, la seva major o menor efectivitat per aconseguir els objectius que les pròpies mesures s'han fixat.

Entrant una mica més en detall, podem indicar que a nivell teòric es contrasten principalment dos grans models de definir i entendre la pobresa i l'exclusió social, i s'indica la major o menor proximitat de cadascuna de les ciutats estudiades a cadascun d'ells. Aquests models es corresponen bàsicament, al model de caire universalista, característic de països com Suècia o Alemanya, on hi ha un reconeixement del dret a l'assistència social per a tot ciutadà; i el model de tipus assistencialista, més característic dels països del sud d'Europa, on l'assistència es basa en la necessitat i en la comprovació de mitjans. La pertinença a un o altre tipus de model teòric, condiciona les característiques definitòries de cadascun dels programes i la seva major o menor generositat. Analitzarem aquesta diferent generositat presentant i comparant els diferents imports base de les prestacions econòmiques i la durada mitjana de les mateixes en les diferents ciutats considerades.

Quant a les característiques dels beneficiaris, que venen condicionades per les anteriors, analitzarem les dues que han permès establir més diferències entre els beneficiaris dels diferents contextos locals estudiats: l'edat del titular i el tipus de nucli familiar on resideix.

Finalment, en les nostres conclusions, apuntarem algunes línies d'actuació que permetrien, al nostre entendre, millorar l'efectivitat dels programes.

NOM DEL PONENT: Carles Gironès

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES, EFICÀCIA I DESIGUALTAT SOCIAL

RESUM

Es proporciona un model explicatiu sobre algunes limitacions en l'actuació de les diverses administracions públiques de l'Estat. S'identifiquen dos processos bàsics, interrelacionats entre ells, que són conseqüència de la seva estructura burocràtica. El primer fa referència al fet de que les lleis i reglaments esdevenen ineficaços quan s'utilitzen com a criteri únic per orientar les actuacions administratives. En el segon, també relacionat amb les normes legals, els fins intraorganitzatius

BENESTAR SOCIAL I POLÍTQUES SOCIALS

s'imposen per sobre del fi de servei als interessos generals dels ciutadans. Ambdós processos es produïrien quan no s'ha previst dispositius d'escolta i correcció basats en les demandes dels administrats. A continuació s'analitza alguns aspectes del discurs administratiu que evidencien aquests processos. Finalment, s'exposa la conclusió de què els perjudicis de la ineficàcia administrativa, si bé afecten a tots els ciutadans, són més elevats conforme es baixa per l'escala social. Per tant es mostra com l'administració pública, en contradicció amb els seus fins formals, conté processos que faciliten la desigualtat social.

NOM DEL PONENT: **Daniel Raventós**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: EL SUBSIDI UNIVERSAL GARANTIT (O RENDA BÀSICA)

RESUM

Un Subsidi Universal Garantit (SUG, a partir d'ara) és un ingrés pagat pel govern a cada membre de ple dret de la societat *a)* fins i tot si no vol treballar remuneradament, *b)* sense tenir en compte si és ric o pobre, *c)* sense importar amb qui viu, i *d)* amb independència de la part del país on visqui. SUG no és una denominació completament acceptada pels autors que han recolzat, criticat o discutit el concepte. En la literatura sobre el tema, hi ha diverses maneres de referir-se a l'esmentada proposta, per exemple: dividend social, ingrés social, salari ciutadà, renda bàsica, renda de ciutadania... Si no s'indica res en contra, es considerarà que són equivalents, tot i que no s'ha d'ignorar que hi ha força confusió terminològica. Aquesta idea tan a contracorrent en l'època de la crisi de l'Estat de benestar és molt senzilla. Gran part de la fascinació que provoca en les persones que s'aproximen per primer cop a l'estudi rau en la seva aparent simplicitat. La justificació d'aquesta senzilla idea no és, però, immediata.

El substrat que hi ha al darrere del SUG podria ser resumit així. Vivim en unes societats que generen molta riquesa, però també molta pobresa. La pobresa està causada principalment (almenys en els espais econòmics més desenvolupats) per l'atur de llarga durada ("Allà on no augmenten els llocs de treball, és probable que es desenvolupi una classe d'individus marginals; allà on augmenta aquest número, hi haurà una classe relacionada amb la pobresa i en treballs miserables"). L'atur massiu és una dada permanent de les nostres societats. En l'espai econòmic de la Unió Europea, que és bàsicament al que ens referirem, l'atur de grans proporcions és un fet permanent. L'atur de llarga durada és el principal causant de la pobresa. Però, a diferència d'altres èpoques anteriors, actualment és possible permetre que tothom disposi d'un Subsidi Universal Garantit definit tal com s'ha fet més amunt.

La proposta del Subsidi Universal Garantit intenta donar una resposta a la pobresa provocada principalment per l'atur de llarga durada.

GRUPS DE TREBALL: DESENVOLUPAMENT LOCAL I COMUNITARI
Coordina: Pere Jodar i Oscar Rebollo. Facultat de
ciències econòmiques i Empresariales. UPF. i Facultat
de Ciències Polítiques i sociologia UAB

DESENVOLUPAMENT LOCAL I COMUNITARI

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

AULA:28

Sessió: **Diverses aproximacions al desenvolupament local i comunitari**

Ponència: El desenvolupament local i la construcció social de mercats

Ponent: **Pere Jódar**

Ponència: Perspectives metodològiques del desenvolupament comunitari

Ponent: **Carles Riera**

Ponència: Desarrollo comunitario y lucha contra la exclusión social

Ponent: **Oscar Rebollo**

dissabte, 20 de març
19.00 a 21.00

AULA: 28

Sessió: **Instruments per al desenvolupament local i comunitari**

Ponència: Economía territorial y mercado de trabajo locales. Gestión de ciudades en la economía global

Ponent: **Ignasi Brunet**

Pedro Camacho

Ponència: Los procesos de colaboración entre los agentes locales. Un instrumento para el desarrollo local sostenible

Ponent: **Mª José Zapata**

Comunicació: El paper dels ens locals en el foment de l'ocupació

A càrrec de: **Paco Ramos**

DESENVOLUPAMENT LOCAL I COMUNITARI

diumenge, 21 de març
11.30 a 13.30

Sessió: **Experiències a debat**

AULA: 28

Ponència: Desarrollo local en la perspectiva del bienestar

Ponent: **Faustino Miguélez**

Ponència: Desigualtats i desequilibris socioeconòmics en els processos de desindustrialització

Ponent: **Pere Jódar**

Rocio Mendoza

Juan Carlos Martori

Betlém Parés

Ponència: La sucrere del Segre: l'inici del desenvolupament de Menàrguens?

Ponent: **Montse simó**

Ponència: Políticas activas de ocupación en Europa

Ponent: **Paco Ramos**

Ponència: Una experiencia de Desarrollo Comunitario: el barrio de la Trinitat Nova en Barcelona

Ponent: **Loli Castillejas**

Ati Céspedes

Comunicació: Comunidades de aprendizaje: una superación de las desigualdades educativas y sociales a través de la Comunidad.

A càrrec de: **Javier Díez**

Carme Maria Elboj

DESENVOLUPAMENT LOCAL I COMUNITARI

NOM DEL PONENT: Oscar Rebollo

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: DESARROLLO COMUNITARIO Y LUCHA CONTRA LA EXCLUSIÓN SOCIAL

RESUM

La ponencia, después de presentar sintéticamente cuales son los ejes fundamentales que explican hoy los procesos de exclusión social, evalúa las potencialidades del Desarrollo Comunitario como instrumento de intervención. Así, se defiende un planteamiento del desarrollo comunitario basado en la participación social que, además, presenta una gran potencialidad para intervenir en territorios y ante poblaciones "en riesgo"; y no tanto, o más matizadamente ante territorios y/o poblaciones en situación de exclusión social. Estas últimas exigen planteamiento más estructurales.

DESENVOLUPAMENT LOCAL I COMUNITARI

NOM DEL PONENT: Ignasi Brunet, Pedro Camacho

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: ECONOMÍA TERRITORIAL Y MERCADO DE TRABAJO LOCALES:
GESTIÓN DE CIUDADES EN LA ECONOMÍA GLOBAL

RESUM

Desde hace algunos años se está asistiendo a tendencias crecientes de internacionalización y de integración global de las economías locales. Esta dinámica de una economía mundial globalizada crea fuertes relaciones de interdependencia entre países, de manera que las políticas macroeconómicas que se aplican en un país afectan al resto de países. Donde, además, las empresas tienden hacia la flexibilización de sus operaciones. En este contexto, las posibilidades de regeneración de las economías locales y regionales, en la nueva estructura social que se está configurando, pasa por considerar la economía local como un nudo local dentro de una red económica global. Así, se certifica la creciente competencia y rivalidad entre ciudades y regiones, la cual se manifiesta, entre otras, en la división espacial del trabajo y la división espacial del consumo, las cuales tienen fuertes repercusiones sobre los mercados locales de trabajo y los nuevos perfiles profesionales requeridos. En definitiva, se trata de constatar si la globalización se desarrollará, o no, debilitando la organización de los contextos locales que hoy contribuyen de manera decisiva a la organización de la producción y de la sociedad.

NOM DEL PONENT: María José Zapata

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LOS PROCESOS DE COLABORACIÓN ENTRE LOS AGENTES
LOCALES: UN INSTRUMENTO PARA EL DESARROLLO LOCAL
SOSTENIBLE.

RESUM

Uno de los componentes clave para la consecución del desarrollo social, económico y cultural sostenible de las comunidades locales es sin duda alguna la implicación de los agentes sociales afectados en los planes, proyectos y acciones de dicha comunidad. No obstante, cualquier proceso de participación que afecte a tan diversos agentes encontrará no pocos obstáculos para su satisfactoria ejecución: desde los provocados por la participación de actores públicos y privados, pasando por la diversidad de los intereses involucrados, el encuentro de organizaciones procedentes de distintos sectores socio-económicos, el desigual reparto de recursos entre la comunidad local, hasta la inexistencia de estructuras organizacionales adecuadas en las que se enmarquen dichos procesos de participación. Partiendo de esta situación, los mecanismos de colaboración entre los distintos agentes locales se configuran como un elemento esencial en las acciones de asesoramiento, participación, planificación y gestión de cualquier actividad orientada al desarrollo de la comunidad. No obstante, pese a la relevancia de dicha colaboración interorganizacional existen todavía notables carencias tanto

DESENVOLUPAMENT LOCAL I COMUNITARI

en los desarrollos teóricos y metodológicos llevados a cabo desde las Ciencias Sociales como en la investigación aplicada en este campo, que impiden una satisfactoria *praxis* de estos procesos. Esta comunicación persigue adentrarse en el fenómeno de la colaboración interorganizacional entre los agentes locales, tomando como ejemplo la actividad turística. Para ello, y tras establecer los vínculos existentes entre los conceptos de turismo y desarrollo sostenible, operativizar el concepto de colaboración en dicho ámbito y justificar la necesidad de la colaboración interorganizacional a escala local, se procederá a la exposición de un marco conceptual que ayude a la comprensión de dichos procesos de colaboración en organizaciones turísticas locales 'multiagente' y que oriente posteriores fases prescriptivas.

NOM DEL COMUNICANT: Paco Ramos

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: EL PAPER DELS ENS LOCALS EN EL FOMENT DE L'OCUPACIÓ

RESUM

Els profunds canvis que han tingut lloc en els últims anys, i, particularment la crisi de l'ocupació, fan imprescindible una recerca imaginativa de sol·lucions per fer front a la nova situació. El Desenvolupament Econòmic Local pot ser una resposta que combini de manera creativa l'aprofitament dels recursos locals, un model de creixement socialment redistributiu i la satisfacció de necessitats socials actualment no ateses.

En el present treball s'analitzen, d'una banda, les potencialitats que l'esmentat desenvolupament pot implicar per determinats territoris. Conceptes com les iniciatives locals d'ocupació, els pactes territorials i/o per l'ocupació, els nous jaciments, etc, ens serviran per "navegar" a través d'aquest món de la promoció econòmica i el foment de l'ocupació i descobrir fins a on es pot arribar en aquesta línia de lluita contra l'atur i de creació d'ocupació.

D'altre banda, es farà un breu repàs de l'aplicació concreta de tot aquest corpus teòric a un territori concret, el de la província de Barcelona, capdavantera en molts aspectes, d'aquest tipus de polítiques, tant a nivell autonòmic com estatal. Aquest repàs permetrà veure la concreció pràctica d'aquestes polítiques, conèixer els resultats positius i els aspectes a millorar.

DESENVOLUPAMENT LOCAL I COMUNITARI

NOM DEL COMUNICANT: **Fausto Miguélez**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: **DESARROLLO LOCAL EN UNA PERSPECTIVA DE BIENESTAR**

RESUM

El papel del desarrollo local no puede entenderse si no es como respuesta a las necesidades de los ciudadanos, es decir, al conseguimiento del bienestar de éstos.

En el momento actual se está hablando de nuevas necesidades de los ciudadanos, lo que implicaría un nuevo papel del desarrollo local.

Conviene señalar que las principales nuevas necesidades son en buena parte las necesidades tradicionales que hoy se concentran en torno al riesgo de la exclusión social.

Pero, además, tenemos nuevas necesidades relacionadas con la calidad de vida y con una relación sociedad-medio ambiente distinta; es decir necesidades relacionadas con una concepción distinta del bienestar.

Ante esto cabe preguntarse sobre el papel del desarrollo local y de los actores que deberían protagonizarlo. En suma, preguntas que se refieren al papel de los ciudadanos, al de los políticos y al de los técnicos de la administración local

DESENVOLUPAMENT LOCAL I COMUNITARI

NOM DEL PONENT: Pere Jódar, Rocío Mendoza, Joan Carles Martori, Betlem Parés

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: DESIGUALTATS I DESEQUILIBRIS SOCIOECONÒMICS PER PROCESSOS DE DESINDUSTRIALITZACIÓ. UNA PROPOSTA METODOLÒGICA D'ESTUDI, DE CARACTERITZACIÓ TEÒRICA I D'ACTUACIÓ POLÍTICA DES DEL TERRITORI

RESUM

L'objectiu d'aquesta comunicació es presentar una metodologia d'estudi sectorial dissenyada per fer front al diagnòstic territorial. Concretament es presenta l'aplicació de la metodologia al sector tèxtil en la localitat de Manlleu, que ha passat de ser l'activitat predominant a patir una forta crisi que ha tingut com resultat la desindustrialització del municipi i la generació de desequilibris socioeconòmics importants. La comunicació abordarà els principals resultats de la recerca així com la potencialitat de la metodologia aplicada, no només des de la vessant investigadora, sinó també des de la vessant de la política aplicada des de les administracions locals per desenvolupar iniciatives destinades a reduir l'impacte dels cicles econòmics i productius.

NOM DEL PONENT: Montse Simó

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA SUCRERA DEL SEGRE. L'INICI DEL DESENVOLUPAMENT DE MENÀRGUENS?

RESUM

Estudi dels efectes que la instal·lació d'una empresa en una localitat ha tingut en el creixement i desenvolupament del territori fins abastar la Plana d'Urgell. La Sucreta del Segre es va implantar en Menàrguens (La Noguera) a principis de segle impulsada per industrials barcelonins seguint el model de colònia industrial. L'objecte de la recerca ha estat veure les conseqüències i els efectes socials que va provocar la instal·lació i funcionament d'aquesta empresa; millora de les comunicacions, amb efectes derivats en l'estructura poblacional i canvis en la vida quotidiana.

DESENVOLUPAMENT LOCAL I COMUNITARI

NOM DEL PONENT: **Paco Ramos**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: : POLÍTICAS ACTIVAS DE OCUPACIÓN EN EUROPA

RESUM

La presente ponencia es sólo una parte del trabajo del grupo de análisis del mercado de trabajo de la Universidad Pompeu Fabra integrado, a parte del autor, por Mateu Hernandez, Jordi Pacheco, y Mateo Hernando. En ella, se presenta un avance de la investigación sobre las Políticas Activas de Ocupación (en adelante, PAO), y se pretende estudiar su eficacia y su incidencia en la reducción del desempleo y/o en la creación de empleo. Otro eje central de trabajo es el de analizar el papel que juegan las diferentes administraciones públicas en un ámbito como el que nos ocupa.

Para ello, en un primer lugar, se intenta realizar una delimitación de las acciones públicas con incidencia en las PAO y se contextualizan éstas en el marco de las diferentes medidas (macroeconómicas, estructurales, etc.) de política económica que se postulan para atenuar el problema del desempleo. Con ello, lo que se pretende es situar en sus justos términos el debate y planteamos si las PAO no son más que otro instrumento (y quizás no el más importante) de lucha contra el desempleo: si las PAO no son más que medidas de ajuste fino, no se puede esperar de ellas que resuelvan todo el problema del desempleo .

Aclarar la frontera entre las llamadas Políticas Pasivas y las PAO y analizar las tendencias recientes de lo que han venido en llamarse Políticas MIX (empleo-subsidio) es otro de los objetivos de este trabajo. Lo que se pretenderá en este apartado es analizar qué tipo de respuestas se están dando para compatibilizar las exigencias de protección social que las prestaciones sociales satisfacen con la mejora del funcionamiento de los mercados de trabajo.

Después descenderemos al nivel estatal, en el que, conviene en primer lugar aclarar el marco competencial por lo que hace referencia a las administraciones implicadas en la regulación legal, en la ejecución de los programas, en la atención a los desempleados, etc. Los procesos de transferencias de competencias, la descentralización de las acciones de mercado de trabajo, la participación de los agentes sociales (el partenariado social), el origen de los fondos que se destinan a tales acciones y las decisiones respecto a los programas que se llevan a cabo con esos fondos o los servicios que se proveen con los mismos (formación, inserción, subvenciones a la contratación, etc.) son todas cuestiones que sin duda requieren de una racionalización que permita un uso más eficiente de los recursos disponibles y una mayor coordinación entre administraciones implicadas, de cara a sumar esfuerzos.

El documento concluye con una serie de propuestas que no pretenden más que generar la discusión y el debate en torno a las ideas que las sustentan y avanzar de esta manera en la concreción de medidas que permitan una mayor eficacia de las PAO, sin olvidar el papel discreto, de ajuste fino, que las caracteriza.

DESENVOLUPAMENT LOCAL I COMUNITARI

NOM DEL PONENT: Loli Castillejos, Atí Céspedes

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: EL PLA COMUNITARI DE TRINITAT NOVA

RESUM

En la ponencia se expone una experiencia de Desarrollo Comunitario en una barrio de la ciudad de Barcelona. Después de contextualizar la experiencia (características del barrio y del entorno), el texto se detiene con mayor detalle en los aspectos metodológicos y en los resultados obtenidos; así como en los problemas o dificultades encontradas. Como tal experiencia presenta sus elementos más destacables en las metodologías de dinamización del territorio y en las formas de coordinación y trabajo conjunto entre las asociaciones y la administración local.

DESENVOLUPAMENT LOCAL I COMUNITARI

NOM DEL COMUNICANT: **Javier Díez, Carmen María Elboj**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: **COMUNIDADES DE APRENDIZAJE: UNA SUPERACIÓN DE LAS DESIGUALDADES EDUCATIVAS Y SOCIALES A TRAVÉS DE LA COMUNIDAD**

RESUM

Las Comunidades de Aprendizaje son una alternativa en el camino de la igualdad de diferencias. Se basan en la implicación de toda la comunidad desde la escuela en un proyecto común. Una implicación basada en el diálogo de toda la comunidad para construir y aplicar un proyecto que incluye las dimensiones comunicativas e instrumentales del aprendizaje y la promoción de expectativas positivas tanto de los alumnos/ as como de contexto social con el objetivo de ser una respuesta educativa igualitaria a la actual transformación de la sociedad industrial en sociedad informacional (Castells, 1997).

En la sociedad de la información, el aprendizaje no depende tanto de lo que está sucediendo en la clase, como de la correlación entre lo que pasa dentro del aula y lo que pasa en el resto de los sitios donde los niños y las niñas se desenvuelven en su vida diaria.

Las familias que pertenecen a la cultura dominante tienen en casa unos recursos educativos similares a los del aula, lo que permite que estos niños y niñas se desenvuelvan en contextos sociales prioritarios, con mayores oportunidades y con un mayor grado de motivación hacia su futuro.

Las familias que no pertenecen a la cultura académica, tienen un contexto cultural diferente del de la escuela. No tienen deficiencias culturales porque este contexto no es ni mejor ni peor, sino simplemente diferente. Pero esta diferencia se encuentra con una falta de coordinación y, consecuentemente, con el fracaso escolar y social.

Los niños y niñas que forman parte de estos hogares son candidatos a ser socialmente excluidos en la sociedad de la información porque no tendrán las habilidades priorizadas por ésta: la selección y procesamiento de la información.

Las Comunidades de Aprendizaje están basadas en un **enfoque comunicativo** donde el diálogo, en términos de igualdad se orienta hacia el entendimiento y donde no existe un desnivel cualitativamente relevante entre los diferentes agentes implicados en el proyecto y en **el aprendizaje dialógico**, donde el proceso de formación no sólo depende de los profesionales de la educación sino también de todas las personas y contextos relacionados con todos los procesos de aprendizaje de los estudiantes.

GRUPS DE TREBALL: DESIGUALTAT I CLASSES SOCIALS
Coordina: Cristina Sánchez. Universitat de
Girona

DESIGUALTAT I CLASSES SOCIALS

dissabte, 20 de març

16.30 a 18.30

AULA: 29

Sessió: **Estructura social i canvi al territori** (1ª sessió conjunta amb el grup de treball sobre territori)
Coordina: **Cristina Sánchez/Anna Alabart**

dissabte, 20 de març

19.00 a 21.00

AULA: 22

Sessió: **L'anàlisi social de la desigualtat**

Ponència: Fonts estadístiques per analitzar les desigualtats a Catalunya

Ponent: **Marta Masats**

Ponència: L'anàlisi qualitativa de les desigualtats

Ponent: **Vicent Borràs**

Ponència: Mobilitat social i desigualtat

Ponent: **Alfons Romero**

Ponència: La població marginal a Badalona

Ponent: **Joan Costa**

Cristina Sánchez

diumenge, 21 de març

11.30 a 13.30

AULA: 29

Sessió: **Desigualtats en el territori** (3ª sessió conjunta amb el grup de treball sobre el territori)

Coordina: **Cristina Sánchez/Anna Alabart**

DESIGUALTAT I CLASSES SOCIALS

NOM DEL PONENT: Marta Masats

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: FONTS ESTADÍSTIQUES PER ANALITZAR LES DESIGUALTATS A CATALUNYA

RESUM

Es farà una breu repassada a les fonts estadístiques disponibles per abordar des d'una perspectiva quantitativa les desigualtats a Catalunya. Fent una especial referència a la distribució de la renda (desigualtats econòmiques i pobresa). Es presentarà també una relació de fonts de dades rellevants produïdes per les oficines d'estadístiques oficials (IDESCAT, INE, EUROSTAT). S'intentarà també exposar quins elements s'han de considerar per tal d'operacionalitzar el concepte de renda a partir de totes aquestes fonts

NOM DEL PONENT: Vicent Borràs

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: L'ANÀLISI QUALITATIVA DE LES DESIGUALTATS

RESUM

Dins de les ciències socials ha estat més habitual la utilització de tècniques quantitatives per a l'estudi de les desigualtats, motivat fonamentalment per la vinculació d'aquests estudis a temes d'estructura i per tant amb la necessitat de classificar el conjunt de la població. I també, per la necessitat de quantificar les desigualtats i la seva amplada, com han fet els estudis de caire més socio-econòmic. Aquesta comunicació des d'una altra perspectiva metodològica té com a objectiu l'anàlisi de dades de tipus qualitatiu per apropar-se al tema de les desigualtats a partir de l'estudi dels imaginaris i representacions que els diferents grups socials tenen de les seves pràctiques quotidianes.

DESIGUALTAT I CLASSES SOCIALS

NOM DEL PONENT: Alfons Romero

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: MOBILITAT SOCIAL I DESIGUALTAT

RESUM

L'objectiu de la comunicació és comprovar la influència del gènere en el procés de transmissió de les posicions de classe de les famílies d'origen als fills i filles. La hipòtesis de partida és que les pautes de mobilitat de classe intergeneracional d'homes i dones varien no tant pels percentatges finals de mobilitat/immobilitat com pels camins, les trajectòries i les vies a través de les quals es transmeten les posicions de classe. Així, si bé les trajectòries són principalment de classe, es constata que també són de gènere.

NOM DEL PONENT: Joan Costa i Cristina Sánchez

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA POBLACIÓ MARGINAL A BADALONA

RESUM

Sota l'axiopluc del programa Urban que la Comunitat Europea ha donat a la zona de la Serra d'en Mena de la ciutat de Badalona la Fundació Bofill ha realitzat un seguit d'estudis sobre l'estructura social del territori i especialment sobre els grups socials més desfavorits del mateix. El que es presenta en aquesta comunicació són els diferents resultats als que s'ha arribat en el coneixement d'aquests grups a partir d'anàlisis de diferent tipus qualitatives i quantitatives i de la especificitat del seu assentament en el territori.

GRUPS DE TREBALL: ESTUDIANTS DE SOCIOLOGIA I TREBALL
Coordina: Adriana Aubert

ESTUDIANTS DE SOCIOLOGIA I TREBALL

dissabte, 20 de març

19.00 a 21.00

Sessió única: **Estudiants de sociologia i treball**

AULA: 02

Coordina: **Adriana Aubert**

ESTUDIANTS DE SOCIOLOGIA I TREBALL

NOM DEL PONENT: **Adriana Aubert**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA:

RESUM

El que es tracta en aquest grup de treball es sobre la relacions entre el món laboral i la llicenciatura de sociologia amb l'objectiu d'aproximar-los. Així doncs, hi ha preparades una sèrie de presentacions que tenen a veure amb aquest tema.

Primer de tot es presentar` l'Associació de Llicenciats i Estudiants de Sociologia (ALIES) de la Universitat de Barcelona i que is l'organitzadora d'aquest grup de treball. ALIES va nèixer ara fa dos anys de la iniciativa dels propis estudiants de Sociologia de la UB amb l'afany d'aproximar el món laboral de la sociologia amb el món acadèmic, ja que els percebien molt allunyats l'un de l'altre. Aquesta associació pretén fer un projecte d'un conjunt nascut del diàleg i amb caràcter obert, amb la finaltat bàsica de crear línies d'acció a través del consens i amb capacitat de transformar la realitat. La seva acció és doncs oferir una sèrie de serveis bàsicament informatius. La dinàmica de treball de l'associació respon al seu caràcter obert i igualitari, funcionant a través de l'Assemblea General i de les Comissions de Treball (comissió de beques, comissió d'actes, comissió de seminari, comissió de la borsa de treball, etc.). El funcionament de l'assemblea i de les diferents tasques de les comissions s'explicaran amb més detall en la presentació.

També es presentar` l'experiència viscuda per dos gabinets de sociologia formats per ex-estudiants de la Universitat de Barcelona. Un d'ells, EDAS, s'acaba de formar aquest curs per estudiants recent llicenciats, i ja comença a trobar el seu lloc en el mercat laboral ; l'altre ja porta uns quants anys d'experiència en el món de la investigació sociològica i per tant ser un bon referent per conèixer la trajectòria que tard o d'hora molts de nosaltres haurem de seguir.

Esperem la participació de tots aquells estudiants, grups d'estudiants, associacions, etc. que vulguin presenciar la sessió (presentin o no alguna ponència), ja que del que es tracta és d'aconseguir que poc a poc les sortides professionals de la nostra llicenciatura estiguin més a l'abast i siguin més abundants.

GRUPS DE TREBALL: FORMACIÓ I RECURSOS HUMANS
Coordina: Rafael Flok. Fundació CIREM

FORMACIÓ I RECURSOS HUMANS

dissabte, 20 de març
16.30 a 19.30

AULA: 23

Sessió única: **Formació i Recursos Humans**

Ponència: La Formació contínua del personal d'administració i serveis de les universitats públiques catalanes (La formació com agent de canvi a les organitzacions)

Ponent: **Fidel Molina**

Ponència: Models de formació continuada per a la gestió del canvi

Ponent: **Glòria Sánchz**

Ponència: La Formación contínua como herramienta de cualificación de RRHH: Sector Téxtil y de la Confección en España

Ponent **Berta Pongiluppi**
Joan Anton Bruna

Ponència: Dilema de expertos

Ponent: **Karsten Krüger**

Ponència: Sistema de Gestión de RR.HH. basado en un modelo de gestión por competencias

Ponent: **Glòria Tena**
Sophie Gorgemans

Ponència: Amenazas a la comunicación interna: El caso de la Supervisión

Ponent: **Esther Puyal**
M. Victòria Sanagustin

Ponència: Projecte Apel: L'acreditació de l'experiència de les persones adultes a nivell de la Unió Europea

Ponent: **Concepció Millán**
Nurla Valls

FORMACIÓ I RECURSOS HUMANS

NOM DEL PONENT: Fidel Molina

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA FORMACIÓ CONTÍNUA DEL PERSONAL D'ADMINISTRACIÓ I SERVEIS DE LES UNIVERSITATS PÚBLIQUES CATALANES (La formació com agent de canvi a les organitzacions)

RESUM

Aquest estudi ha comptat amb el suport i la subvenció de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya i pretén analitzar els plans de formació del Personal d'Administració i Serveis (PAS) de les universitats públiques catalanes, tot comparant les diverses orientacions formatives, analitzant el mercat de formació permanent, explicant l'evolució dels plans i projectant orientacions de futur dels plans de formació del PAS.

Entre d'altres conclusions podem destacar la presentació de dos models situacionals bàsics en els que hem agrupat les set universitats públiques catalanes, segons la seva realitat històrica i evolutiva. També destaquem que les orientacions de les accions formatives de les universitats han tingut una tendència qualificadora (i de contingència) per tal d'adequar el personal als seus llocs de treball i a les innovacions constants que van sorgint. A més a més desenvolupem la idea que els plans de formació faciliten l'engranatge entre formació, participació i desenvolupament de la formació

NOM DEL PONENT: Glòria Sánchez

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: MODELS DE FORMACIÓ CONTINUADA PER A LA GESTIÓ DEL CANVI

RESUM

La situació de canvi permanent a la que estem sotmesos en l'actualitat des de tots els punts de vista, fa que les empreses necessitin adoptar models de gestió que les facin sensibles i flexibles per poder adaptar-se o fins i tot anticipar-se als canvis que es produeixen al seu entorn.

El denominador comú de tots aquests nous models de gestió empresarial (gestió per processos, gestió de la qualitat, etc.) es la necessària participació de tots els treballadors implicant-se en la gestió, anàlisis de problemes i oportunitats de millora, participació en la definició de canvis en el lloc de treball, etc.

La conseqüència d'això és la necessitat de disposar de personal qualificat per poder assumir aquest grau d'implicació. En aquest sentit la formació juga un paper fonamental en l'empresa del 2000.

FORMACIÓ I RECURSOS HUMANS

Tothom coincideix avui en dia que la formació continua es una peça fonamental per a les empreses, però molt poca gent entra en el debat de com ha de ser aquesta formació adaptada als nous models de gestió.

Des de la Fundació CIREM pretenem donar resposta a això definint models de formació adaptats als canvis que hem descrit anteriorment i integrades als nous models de gestió, i fugint de la formació tradicional per donar a la gent les competències necessàries per assumir el grau d'implicació que cada cop se'ls demanarà més.

NOM DEL PONENT: Berta Pongiluppi , Joan Anton Bruna

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA FORMACIÓ CONTÍNUA COMO HERRAMIENTA DE CUALIFICACIÓN DE RR.HH. : Sector Tèxtil y de la Confección en España

RESUM

Después de la realización de un estudio de necesidades de formación en el sector Textil y de la Confección, y de un análisis de la oferta formativa en el mismo sector, las dudas que se plantean son:

- Hasta qué punto las necesidades de formación responden a una visión de aumento de la cualificación de los recursos humanos o son simplemente necesidades esporádicas fruto de las modas o corrientes imperantes?
- Hasta que punto la oferta ofrece una visión particularizada, y en función de sus propias limitaciones, de las necesidades de formación en el sector?

Ante estas dudas, la respuesta se presenta en formato de itinerarios formativos.

Estos itinerarios han sido diseñados con los siguientes propósitos:

- Dar respuesta a necesidades presentes y futuras.
- Construcción modular a partir de las definiciones de los perfiles profesionales presentes en el sector.
- Adaptables al nivel de cualquier trabajador o trabajadora, tomado este como el punto de partida a partir del cual poder definir un camino formativo propio en función de sus circunstancias.
- Adaptables a las diversas tipologías de empresa.
- Asimilables, su suma, a una titulación oficial de nivel 3.

FORMACIÓ I RECURSOS HUMANS

NOM DEL PONENT: **Karsten Krüger**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: DILEMA DE EXPERTOS

RESUM

Basándose en la teoría de K.E.: Weick, el autor dibuja una imagen de organizaciones que rompe con la imagen de organizaciones homogéneas. Se produce un concepto el cual las organizaciones son ciclos de comunicaciones ligeramente acoplados. A través de las comunicaciones se establece dentro de la organización un mapa cognitivo de diferentes niveles, en el cual coexisten diferentes tipos de discursos bajo el discurso dominante. El discurso dominante a su vez un producto de un proceso negociador entre todas las partes de la empresa, lo cual no debe confundirse con un proceso participativo de política organizativa. El mapa cognitiva y su discurso dominante determinan la percepción organizacional del entorno y su forma de enfrentarse con los cambios en el entorno. En el paso siguiente, el autor achaca los problemas de muchas organizaciones, que abordan procesos de reorganización, a las rupturas comunicativas existentes entre los diferentes ciclos comunicativos de las organizaciones. Estas rupturas impiden que en las organizaciones se establezca un proceso reflexivo sobre los procesos y se reproduzcan las estructuras tradicionales a pesar de los cambios aparentes.

Este concepto de organización y la experiencia de un proyecto en concreto conduce al autor a la conclusión que la función de los expertos, que están llamados por las empresas para guiar el proceso de reorganización, debe cambiar radicalmente. La tarea esencial del experto no debe consistir ya en el análisis de los procesos, la elaboración de propuestas concretas de reorganización y la detección objetiva de necesidades de formación, sino que su papel primordial debe ser el del moderador y del impulsor del cambio, que acompaña los procesos negociadores de implantación de nuevas formas organizativas de trabajo. El trabajo del experto externo no puede estar orientado ya a los contenidos del cambio sino que debe estar enfocado en los procesos mismos, conectándose a los procesos internos de comunicación de la empresa, supera do las rupturas comunicativas existentes y evitando nuevas rupturas. Solamente de esta forma se consigue una verdadera reconfiguración del mapa cognitivo de la organización y de los mapas cognitivos particulares, de acuerdo con los cambios que se han producido interna y externamente.

FORMACIÓ I RECURSOS HUMANS

NOM DEL PONENT: Giòria Tena , Sophie Gorgemans

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: SISTEMA DE GESTIÓN DE RR.HH. BASADO EN UN MODELO DE GESTIÓN POR COMPETENCIAS

RESUM

En primer lugar trataremos de delimitar el concepto de competencia, dadas las distintas interpretaciones que se dan a dicho término según las aportaciones de diferentes autores. Estableceremos las clases de competencias y distinguiremos las competencias de las habilidades psicolaborales . Además situaremos los tres niveles de actuación de las competencias: Organización, colectivo e individuo.

En segundo lugar, y a través de un modelo concreto de gestión por competencias, se analizarán los efectos que dicho modelo genera sobre diferentes sistemas de gestión de recursos humanos (reclutamiento y selección, formación, planificación, evaluación, retribución, etc.) en la empresa. ¿Qué parte de estas competencias son consustanciales en el individuo? ¿Qué parte se han de adquirir y mejorar a través de la formación? Y ¿ Qué nuevas competencias ligadas a los contextos específico de producción deben de ser administradas en el seno de las relaciones de trabajo cotidianas en una dinámica de aprendizaje organizacional?

NOM DEL PONENT: Esther Puyal , Mª Victoria Sanagustin

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: AMENAZAS A LA COMUNICACIÓN INTERNA: EL CASO DE LA SUPERVISIÓN

RESUM

En este trabajo se presenta la relación que mantienen los supervisores de primera línea con los planes de mejora de la comunicación interna de la empresa. Se intentan describir algunos de los problemas que surgen y como estos problemas se convierten en algunos casos en resistencias y sabotajes al plan.

La resistencia al cambio es uno de los problemas de motivación que sufren los mandos intermedios, entre sus causas están las relacionadas con la crisis de autoridad que experimenta su rol, mientras que las manifestaciones de esa resistencia en la mayoría de los casos son más emocionales que racionales y carácter encubierto, lo cual dificulta su identificación.

FORMACIÓ I RECURSOS HUMANS

NOM DEL PONENT: **Concepción Millán, Núria Valls**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: PROJECTE APEL: L'ACREDITACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA DE LES PERSONES ADULTES A NIVELL DE LA UNIÓ EUROPEA

RESUM

Aquest projecte té com a principal objectiu comparar la situació en diferents països de la Unió Europea pel que fa als mecanismes d'acreditació i avaluació dels aprenentatges previs de les persones adultes. Al mateix temps, es proposa fomentar l'intercanvi d'experiències entre els diferents tipus d'institucions per tal d'enriquir el desenvolupament global de fórmules de validació de les habilitats clau i dels coneixements que, tradicionalment, no han estat prioritzats ni certificats, així com d'obrir i millorar les rutes d'accés als processos de formació.

Un altre objectiu del projecte és el de fomentar la cooperació entre les Universitats i altres institucions d'educació de persones adultes a fi de desenvolupar polítiques educatives i formatives més coordinades i de caire més global.

Les polítiques APEL (Assessment of prior experiential learning) són una sistematització d'aquests processos de reconeixement dels aprenentatges que la persona ha fet a partir de les seves experiències ja sigui en contextos d'aprenentatge formal com per exemple la formació acadèmica., informal com és ara l'aprenentatge autodidacte o el que té lloc a través de l'experiència social i laboral.

Amb aquestes polítiques de reconeixement dels aprenentatges, les persones obren noves vies d'accés a cursos o certificacions i, d'aquesta manera, veuen així afavorides les seves condicions d'accés al mercat laboral.

En el marc d'anàlisi d'aquestes situacions se situa el projecte APEL: Assessment of prior experiential learning, finançat per l'acció d'Educació d'Adults, del programa Sòcrates, de la Comissió Europea. Es tracta d'un projecte coordinat per la Université Catholique de Louvain, de Bèlgica i en el que també hi participen:

CREAFORM Centre de Recherche et d'Animation en formations Nouvelles (Bèlgica),
University of Warwick (Anglaterra), CAN Central Access Network (Anglaterra),
European Research Institut of Lifelong Learning, Bremen (Alemanya),
Arbeit un Leben (Alemanya), Stockholm University (Suècia),

CREA Centre de Recerca per a l'Educació de Persones Adultes. Universitat de Barcelona (Espanya) i AEPA Associació d'Educació Permanent per a l'Educació de Persones Adultes (Catalunya).

Segons el sociòleg Manuel Castells, els processos de producció, organització i distribució de mercaderies en la societat actual han sofert, al llarg del darrer quart de segle, unes transformacions de tal envergadura que ens permeten parlar d'una autèntica revolució. Aquesta revolució, que s'ha fonamentat en el desenvolupament de les noves tecnologies de la informació, ha donat pas a una nova societat anomenada postindustrial per alguns autors i que Castells anomena la nova era de la informació.

Això té unes conseqüències cabdals per a l'educació: d'una banda el coneixement pren una importància de primera magnitud i la formació adquireix un valor incalculable.

Per altra banda, la nova lògica de fluxos, comporta la necessitat d'una constant redefinició del jo com a part essencial del individu de la nova societat. Això suposa que les persones adultes hauran d'assolir una formació polivalent que estigui en consonància amb els constants canvis de rols que comporta la nova estructura. Al mateix temps, seguint les teories de J. Habermas, analitzant les interaccions socials que tenen lloc en el món de la vida i les que vénen

FORMACIÓ I RECURSOS HUMANS

emmarcades en el món del sistema, cal veure quines habilitats apreses per les persones en els contextos del món de les seves vides quotidianes poden ser reconegudes i prioritzades en el nou marc social.

Paral·lelament als canvis esmentats s'ha anat desenvolupant un model d'Educació de Persones Adultes de caire dialògic, és a dir que pren el diàleg com principal eina de transformació <Paulo Freire, va iniciar ja als anys seixanta una pràctica educativa que permeté a les persones adultes esdevenir els subjectes de la seva pròpia educació.

És en aquest marc que des de CREA i AEPA s'ha participat en el projecte PAEL. No es tracta de reproduir exactament les mateixes pràctiques que es considerin bones per a altres països sinó que, més aviat es proposa obrir noves perspectives per tal d'arribar a uns criteris d'acreditació i reconeixement que es basin en una pràctica dialògica que suposi una continuïtat i un complement als models dialògics de l'aprenentatge adult.

GRUPS DE TREBALL: **TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ SOCIAL**
Coordina: Pedro López i Joel Martí.
Departament de Sociologia. UAB

TÈCNIQUES D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

Sessió: Producció i anàlisi de dades quantitatives, teoria de xarxes socials

AULA: 01

Ponència: Para la medición de la desigualdad, pobreza y exclusión. Limitaciones, propuestas técnicas y alternativas

Ponents: Miguel Angel Mateo
Clemente Penalva

Ponència: Metodologia per al tractament de la incertesa en les ciències socials: la teoria de (sub)conjunts borrosos

Ponents: Amado Alarcón
Francesc Gibert
Katla Lurbe
Teodoro Mellin

Ponència: L'anàlisi de xarxes socials i l'organigrama informal de les organitzacions

Ponent: José Luis Molina

Ponència: Una aproximació al sector informal mitjançant la tècnica bola de neu

Ponent: José Luis Molina

Ponència: La construcció de los entornos de interacción reticulares en el discurso narrativo de los relatos de vida o bibliográficos

Ponent:: Carlos Lozares

Ponència: La teoria de xarxes socials aplicades a la interpretació d'entrevistes narratives. Una proposta

Ponents: Joan Miquel Verd
Carlos Lozares

TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

dissabte, 20 de març
19.00 a 21.00

Sessió: **Producció i anàlisi de dades qualitatives, metodologies d'intervenció, articulació qualitatiu-quantitatiu**

AULA: 01

Ponència: L'actividad situada y el conocimiento socialmente distribuido: análisis del puesto de trabajo del tintorero en una industria textil
Ponent: **Carlos Lozares**

Ponència: Un exemple d'observació sistemàtica de seqüències d'interacció
Ponents: **F.J. Miguel Quesada**
Albert Llona

Ponència: La combinació qualitatiu/quantitatiu com aprofundiment en el coneixement de la realitat social. L'enquesta en profunditat, una proposta metodològica
Ponents: **Lidia Daza**
Helena Gràcia
Elisenda Ros

Ponència: El pluralisme metodològic com a posicionament de partida. Una primera valoració del seu ús a la recerca social.
Ponents; **Màrius Domínguez**
Andrés Coco

Ponència: El "metode biogràfic interpretatiu" una eina per a la imaginació sociològica
Ponent: **Laura Torrabadella**

Ponència: Cap a una metodologia comunicativa en Ciències Socials
Ponents: **Alfons Merino**
Iñaki Santacruz

Ponència: La tècnica Delphi com a eina de prospecció ciutadana
Ponent: **Clara Riba**

TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

NOM DEL PONENT: Miguel Ángel Mateo, Clemente Penalva

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: PARA LA MEDICIÓN DE LA DESIGUALDAD, POBREZA Y EXCLUSIÓN. LIMITACIONES, PROPUESTAS TÉCNICAS Y ALTERNATIVAS

RESUM

Desde un punto de vista empírico, la medición de la desigualdad es una cuestión bastante desarrollada. Desde los trabajos clásicos de Sen en la década de los 70, hasta los trabajos actuales realizados por el equipo de investigadores del LIS, se ha producido una sistematización de los instrumentos y las técnicas de investigación con respecto a la desigualdad. Algo parecido sucede con la pobreza (el trabajo del PNUD en esa dirección – IPH1, IPH2-), aunque sin una conceptualización tan clara o al menos, no exenta de polémicas. Con respecto a la exclusión social, los investigadores aún no hemos alcanzado un corpus teórico ni sobre su definición ni sobre su medición. Hay intentos (Room,1995, Tezanos,1999) pero estamos lejos de lograr algo similar a lo ocurrido con la desigualdad.

En este papel, se ofrece una visión sintética de las diferentes conceptualizaciones de los tres términos enunciados: desigualdad, pobreza y exclusión, mostrando a su vez las diferentes mediciones posibles (indicadores, técnicas, instrumentos), para concluir con una serie de propuestas metodológicas y técnicas para la medición abogando por una reconceptualización abierta y plural.

NOM DEL PONENT: Amado Alarcón, Francesc Gilbert, Katia Lurbe y Teodoro Mellín

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: METODOLOGIA PER AL TRACTAMENT DE LA INCERTESA EN LES CIÈNCIES SOCIALS: LA TEORIA DE (SUB)CONJUNTS BORROSOS

RESUM

La incertesa, la subjectivitat i el llenguatge natural o predicats vagues són elements amb els que treballa la sociologia per la pròpia naturalesa del seu objecte d'estudi. Aquests elements es manifesten particularment en el procés d'investigació científica i en particular en l'elecció de la tècnica científica idònia pel problema d'investigació. Així, davant de la incertesa per manca d'evidència –“suficients” elements de judici- l'estadística proporciona eines per al procediment cognitiu donant-hi lloc a un coneixement probable, d'altra banda la manca de veritat –com pot ser la pluralitat de concepcions de la noció veritat- pot donar lloc a un enfocament qualitatiu on el fenomen a interpretar son múltiples realitats subjectives tot emprant com a unitat d'observació (i interpretació) el llenguatge natural. Aquests enfocaments aspiren a resoldre problemes cognitius amb diferents tipus d'incertesa en el coneixement –manca de creença

TÈCNiques D'INVESTIGACIó SOCIAL

veritable justificada. La formalització i el tractament de l'incertesa es tasca d'una sèrie de teories com la mateixa teoria de la probabilitat, la possibility theory, la evidence theory o la fuzzy set theory entre d'altres. Ens proposem aquí, examinar aquesta darrera, la teoria de (sub)conjunts borrosos, per la seva capacitat de representar el llenguatge "natural" o quotidià, la capacitat d'expressar diferents graus de veritat dels fets, la capacitat de formalitzar les percepcions subjectives i lligades a les pròpies experiències i en definitiva per tractar la manca de veritat. En aquest sentit, la teoria de subconjunts borrosos i la lògica borrosa aporten un marc adequat pel tractament de la representació del coneixement i per l'obtenció d'inferències en un context d'incertesa i imprecisió de les proposicions amb que tot sociòleg pot veure's necessitat de treballar.

La comunicació constarà de tres parts, en la primera s'abordarà una perspectiva general del tractament de la incertesa en les ciències socials, identificant tipus d'incertesa i tècniques adients sense pretendre ser exhaustius. En la segona s'exposaran els elements principals de la teoria de (sub)conjunts borrosos i les aplicacions més immediates a les ciències socials, particularment el tractament dels predicats vagues o variables "lingüístiques", les fuzzy relations i el fuzzy clustering. Finalment s'exposarà el resultat de l'aplicació d'aquesta tècnica a la recerca "llengua i món socioeconòmic" que es porta a terme per part d'un grup d'investigadors del CEDIME de la facultat de CCPP i Sociologia de la UAB.

NOM DEL PONENT: **Jose Luis Molina**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: L'ANÀLISI DE XARXES SOCIALS I L'ORGANIGRAMA INFORMAL DE LES ORGANITZACIONS

RESUM

Las redes de relaciones dentro de las organizaciones son elementos del juego político y están sujetas a un fuerte control y vigilancia. Ahora bien, las características de esta red la hace opaca al examen externo y es necesario recurrir a informantes para poder establecer su estructura y alcance. Las relaciones son poder y a menudo ocultamos nuestras relaciones en un entorno político. A través del estudio realizado en tres organizaciones (una ONG para el Desarrollo, una multinacional informática y una Fundación Pública), se presentan las diferentes visiones obtenidas por parte de informantes, se discuten los diferentes sesgos que intervienen en sus informes y se plantean estrategias para el establecimiento del organigrama informal.

TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

NOM DEL PONENT: Jose Luis Molina

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: UNA APROXIMACIÓ AL SECTOR INFORMAL MITJANÇANT LA TÈCNICA BOLA-DE-NEU.

RESUM

La metodologia de la bola-de-neu ha estat assajada fins ara per identificar col·lectius consumidors de cocaïna o drogues. Es tracta bàsicament d'un mètode d'obtenció d'una mostra àmplia i diversa de la població global, si bé matemàticament no estan desenvolupades totes les seves possibilitats.

En aquest treball es presenta una experiència realitzada a Catalunya que ha permès aproximar-se a l'avaluació de la dimensió del sector informal de l'ajut a domicili.

NOM DEL PONENT: Carlos Lozares

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA CONSTRUCCION DE LOS ENTORNOS DE INTERACCIÓN RETICULARES EN EL DISCURSO NARRATIVO DE LOS RELATOS DE VIDA O BIOGRAFICOS.

RESUM

Los relatos de vida se enmarcan, con algunas condiciones, en el discurso narrativo ya que organizan los acontecimientos de una vida para un auditorio, normalmente el entrevistador. El relato de vida puede contemplarse como un relato de situaciones y entornos de interacciones en episodios secuenciados. Las interacciones relatadas y la secuenciación de las mismas es producto de la interacción entre el entrevistado y entrevistador cuyo sentido para el entrevistado es mostrar y ofrecer el sentido de su vida. Este va construyendo las interacciones y la relación entre ellas, es decir, aparecen en el relato actores, espacios, relaciones, hechos... que van configurando los diferentes episodios narrados. El relato aparece como un tejido complejo y coherente de acciones entramadas y atrapadas en los entornos que ellas mismas han construido. Varios modelos o aproximaciones son posibles para dar cuenta de esta orientación: dentro del análisis del discurso y de la antropología cultural y cognitiva. Esta comunicación desarrolla una aproximación reticular a partir de elementos del análisis proposicional, del análisis del discurso, en particular de la pragmática y de interaccionismo, y dentro de la conceptualización y formalismo de las redes sociales.

TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

NOM DEL PONENT: **Joan Miquel Verd, Carlos Lozares**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA TEORIA DE XARXES SOCIALS APLICADA A LA INTERPRETACIÓ D'ENTREVISTES NARRATIVES. UNA PROPOSTA

RESUM

Prenent com a base una investigació realitzada pel grup QUIT (Grup d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball) de la Universitat Autònoma de Barcelona en la que es qüestiona críticament la concepció dominant en la relació entre formació i ocupació, la ponència presenta una proposta d'aplicació dels instruments tècnics i metodològics de la Teoria de Xarxes Socials a la interpretació i anàlisi d'entrevistes narratives.

L'objectiu del mètode proposat és reconstruir en forma de xarxa la narrativa dels/de les entrevistades -treballadors/es de dues empreses de la comarca del Vallès Occidental- de manera que es puguin identificar tres dimensions principals en el concepte de formació: l'àmbit en què es realitza, el seu contingut, i les estratègies en què es troba circumscrita. L'aplicació del mètode proposat dona lloc a una estructura "objectiva", explícita i formalitzada del discurs, que permet una reproducció i comprensió de totes les etapes de l'anàlisi.

El procediment seguit ha estat el d'assignar codis a les unitats de registre, codis que es relacionen entre si per formar l'estructura reticular de la narrativa. Aquesta estructura es desenvolupa en dos vessants diferents. En el primer s'estableix una relació jeràrquica entre codis. En el segon s'estableixen relacions causals entre els codis, que mostren les trajectòries seguides pels/per les entrevistats/des. Una vegada conformades les xarxes s'utilitzen els anàlisis i conceptes habituals en la Teoria de Xarxes Socials, tant per interpretar i explicar les trajectòries obtingudes com per comparar-les entre si.

TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

NOM DEL PONENT: Carlos Lozares

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA ACTIVIDAD SITUADA Y EL CONOCIMIENTO SOCIALMENTE DISTRIBUIDO: ANALISIS DEL PUESTO DE TRABAJO DEL TINTORERO EN UNA INDUSTRIA TEXTIL.

RESUM

El impacto del desarrollo tecnológico en la organización productiva se ha estudiado, eficaz y válidamente, en marcos macrosociales y estructurales. Con todo, muchos fenómenos y preguntas quedan fuera de dichos marcos y no son abordables exclusivamente con los medios y referencias conceptuales que preconizan. Para ello se requiere, más bien, análisis locales y microsociales de las actividades del trabajo en los que aparezcan como preminentes la contextualización y situación de los fenómenos estudiados, la centralidad de la interacción que suponen entre agentes y artefactos y la implicación de los elementos cognitivos en ello. En el análisis presentado de los procesos cognitivos del puesto de trabajo del tintorero se tiene en cuenta diversos contextos superpuestos: estructural-institucional (exigencias formativas de la empresa); el organizativo-productivo (ubicación en la cadena productiva); las redes sociales; el contexto profesional cercano; las tareas más específicas; la interiorización en su discurso de las relaciones, tareas e implicaciones cognitivas de su puesto de trabajo; y por fin la distribución microcognitivo observada.

NOM DEL PONENT: F.J. Miguel Quesada, Albert Liona

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: UN EXEMPLE D'OBSERVACIÓ SISTEMÀTICA DE SEQÜENCIES D'INTERACCIÓ

RESUM

Es presenta l'apartat metodològic d'un estudi (encara no culminat) sobre el rendiment acadèmic de petits grups d'alumnes que interactuen a l'hora de resoldre un problema matemàtic. Es tracta d'un disseny que genera situacions d'observació controlada i sistemàtica de cada grup, a les quals es recullen dades referents al procés d'interacció que porta a la consecució d'una tasca comuna. A partir de les gravacions originals de les sessions es codifiquen les seqüències d'accions significatives de cada individu envers a un altre o altres, de forma que finalment es disposa d'un registre que permet reproduir tots els fluxes d'interacció donats durant el procés de resolució conjunta del problema. L'anàlisi inicial d'aquests registres s'ha orientat, de moment, cap dos objectius:

La contrastació de "models d'interacció" que defineix el marc teòric previ (identificació de "perfils grupals d'interacció" al registre que disposem), i la contrastació de la hipòtesi que hi ha variables determinants sobre les interaccions que no responen a la idiosincràsia del grup, sino al tipus de recompensa associada a la tasca ("pautes diferencials d'interacció" pel mateix grup en relació a situacions experimentals diferents)

Finalment, l'exposició vol ser una excusa per a obrir, si es possible, un debat sobre quins criteris fonamenten l'etiquetatge d'un estudi com a "quantitatiu" o "qualitatiu".

TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

NOM DEL PONENT: **Lidia Daza, Helena Gràcia, i Eilsenda Ros**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA COMBINACIÓ QUALITATIU/QUANTITATIU COM APROFUNDIMENT EN EL CONEIXEMENT DE LA REALITAT SOCIAL: L'ENQUESTA EN PROFUNDITAT, UNA PROPOSTA METODOLÒGICA

RESUM

Amb aquesta ponència, presenten la nostra proposta metodològica d'investigació i recerca, l'objectiu de la qual és la combinació de la metodologia quantitativa i la metodologia qualitativa. A partir de la complementarietat d'ambdues, EdAS (Espai d'Anàlisi Social) es conforma com un gabinet d'estudis socials que pretén aconseguir una aproximació més rica i rigorosa de la realitat estudiada.

La tècnica proposada sorgeix d'un format d'enquesta quantitativa en la què es possibilita la inclusió dels discursos que l'informador aporta en cadascuna de les seves respostes. Mitjançant aquesta *enquesta en profunditat*, l'investigador recull una gran quantitat de dades gràcies a les quals pot presentar a posteriori una determinada argumentació que, tanmateix, no queda reflectida en les respostes del qüestionari tipus. És aleshores quan es fa necessària la introducció d'una part qualitativa que reculli tota aquesta informació. Aquest model d'enquesta permet aportar juntament a l'anàlisi quantitativ clàssic d'aquest tipus d'estudis un informe qualitatiu que enriqueix la investigació.

Les característiques d'aquesta tècnica requereixen la participació activa del sociòleg, tant en el disseny com en l'administració de les enquestes, així com en el seu posterior tractament i interpretació. El nostre gabinet d'estudis es caracteritza per la utilització d'aquesta metodologia, pretenem presentar amb aquesta ponència les potencialitats d'aquests model d'enquesta en les investigacions què, per les seves característiques així ho permetin.

TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

NOM DEL PONENT: Màrius Domínguez i Andrés Coco

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: EL PLURALISME METODOLÒGIC COM A POSICIONAMENT DE PARTIDA. UNA PRIMERA VALORACIÓ DEL SEU ÚS A LA RECERCA SOCIAL

RESUM

L'objectiu de la nostra comunicació serà posicionar-nos a favor de l'aplicació del pluralisme metodològic a la recerca social. Amb aquesta finalitat exposarem com a exemple la nostra experiència dins d'un projecte d'investigació desenvolupat des de la Secció de Sociologia de l'Empresa i la Cooperació del Departament de Sociologia de la Universitat de Barcelona.

Aquest projecte, que pretén analitzar la Situació laboral i la inserció professional dels postgraduats de l'Institut del Teatre, té com a objectiu conèixer quina és l'experiència posteducativa amb la que es troben els seus alumnes. Així doncs, la finalitat és recollir informació objectiva sobre el mercat de treball de les arts i de l'espectacle amb el qual es troben els exalumnes de l'Institut del Teatre, el tipus de trajectòries d'inserció professional que aquests segueixen i les condicions laborals en que es troben. Amb aquesta finalitat es recull informació tant d'aquells exalumnes que han abandonat la professió, és a dir, que dirigeixen els seus esforços per tal d'inserir-se professionalment fora del sector de l'espectacle, com d'aquells altres que desenvolupen la seva activitat laboral dins del mercat laboral dels professionals de les arts de l'espectacle.

L'equip investigador va ser conscient des dels inicis del projecte de què es trobava davant d'un sector del qual, per la seva estructura i la seva dinàmica, resulta difícil esbrinar qüestions com: els nivells d'ocupació i d'atur, la localització per sectors, així com les condicions i característiques dels llocs de treball, el tipus de contractació i el grau de precarització, etc.

Com es pot fàcilment deduir d'aquest fet, totes aquestes particularitats dificulten un estudi a partir dels conceptes estàndars que en aquest tipus d'estudi s'acostumen a utilitzar. La idea és que no es tindria èxit si ens apropàvem a la realitat laboral d'aquests professionals plantejant-los qüestions respecta a la jornada laboral, percepció de l'existència d'atur i precarietat a la professió, etc. sense introduir canvis en la forma en que acostumen a plantejar-se aquestes qüestions.

Per tal de solucionar aquest problema es va adoptar una perspectiva metodològicament plural combinant tècniques qualitatives i quantitatives per la recollida i anàlisi de les dades pertinents. El resultat va ser el disseny d'una triple aproximació a la problemàtica que preteníem analitzar, per la qual cosa es van preveure tres fases, cada una de les quals responia a un objectiu diferent i donava lloc a la utilització d'una o més tècniques d'investigació.

TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

NOM DEL PONENT: Laura Torredadella

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: EL "MÈTODE BIOGRÀFIC INTERPRETATIU": UNA EINA PER A LA IMAGINACIÓ SOCIOLÒGICA.

RESUM

En aquesta comunicació es pretén donar a conèixer l'ús del 'mètode biogràfic interpretatiu' (BIM) en el context d'una recerca sociològica en curs. Partint de la 'biografia' com a camp rellevant en la cruïlla entre la realitat social i l'experiència, la recerca SOSTRIS (*Social Strategies in Risk Societies*) estudia com individus de diferents països d'Europa s'organitzen i donen sentit a les seves experiències (d'exclusió social, de desigualtat) en uns contextos socials canviants. L'aplicació d'aquest mètode en una recerca europea pot considerar-se força innovadora i experimental. Per tal de mostrar les potencialitats i limitacions del BIM s'ubicaran, en primer lloc, les seves bases teòriques i metodològiques, per a continuació passar a il·lustrar els procediments d'anàlisi i interpretació a través d'un cas concret. També es mostrarà com es poden presentar els casos i teoritzar a través d'ells. Finalment, a partir de l'experiència d'investigació, així com els resultats d'una recerca paral·lela que estudia el procés d'investigació de SOSTRIS, s'oferirà una visió de la complexitat de l'aplicació del mètode, especialment en la seva dimensió comparativa.

NOM DEL PONENT: Alfons Medina, Iñaki Santacruz

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: CAP A UNA METODOLOGIA COMUNICATIVA EN CIÈNCIES SOCIALS

RESUM

En aquesta comunicació presentem la metodologia que estem desenvolupant en els últims anys a partir de diferents aportacions teòriques, entre les que s'ha de destacar la de J. Habermas. La investigació científica basada en aquest tipus d'enfocament permet superar una de les dualitats més habituals a les ciències socials, el dilema subjecte/objecte.

Seguint Habermas, en la investigació tradicionalment s'ha produït una posició de desavantatge de l'actor, és el que va anomenar com desnivell metodològic rellevant, referint-se a la diferència entre el plànol de la interpretació de l'acció i el de l'acció interpretada. Per tal de superar aquest desnivell, proposem una recerca social basada en l'acció comunicativa per tal de situar al interpret i al interpretat al mateix nivell, en un plànol d'igualtat dins del procés d'enteniment en el qual els dos participen.

La metodologia que estem elaborant a partir d'autors com Habermas i les nostres pròpies elaboracions constitueix, per tant, una manera d'incorporar les opinions i els interessos dels participants, normalment considerats exclosos dels processos de legitimació científica. Una metodologia d'orientació comunicativa implica un diàleg intersubjectiu entre iguals i pretén mostrar la reflexió dels propis actors, les seves motivacions i interpretacions, aportant d'aquesta manera un major grau d'implicació per part dels actors sent aquests considerats en un mateix plànol d'igualtat, i aconseguir així un tipus de relacions el més simètriques possible.

TÈCNIQUES D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

A més d'un avenç a nivell teòric, hem desenvolupat, a nivell pràctic, una sèrie de tècniques de tipus qualitatiu (tot i que a les nostres investigacions fem servir també tècniques quantitatives): tertúlies comunicatives, relats de vida quotidiana i observacions comunicatives. Aquestes tècniques intenten adequar-se als participants de la investigació i permeten la interacció entre les persones que hi participen en el procés. Les converses generades permeten generar un espai de diàleg en el que el llenguatge no és un obstacle en el moment de parlar o contestar, sinó que és una de les eines fonamentals. S'han d'afavorir situacions en què els papers d'investigador i investigat no es trobin tan marcats. Els resultats d'aquest procés permeten realitzar un anàlisi més reflexiu i la persona participant té un paper més rellevant com a subjecte de la investigació.

NOM DEL PONENT: Clara Riba

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA TÈCNICA DELPHI COM A EINA DE PROSPECCIÓ I D'IMPLICACIÓ CIUTADANA

RESUM

En aquesta comunicació es descriu la tècnica Delphi. Aquesta és una tècnica que combina algunes avantatges de dos grups de tècniques diferents, les de grup i les d'enquestes amb qüestionari tancat, evitant també alguns dels seus inconvenients. Després, es mostra un exemple de l'aplicació de la mateixa. Es tracta d'un estudi sobre les perspectives de l'educació a la ciutat de Barcelona realitzat mitjançant la tècnica descrita i s'especifiquen els objectius del mateix, les decisions metodològiques preses i les característiques concretes de la variant de la tècnica utilitzada. Finalment, es fa una valoració crítica dels resultats obtinguts i de l'adequació del mètode als objectius proposats.

GRUPS DE TREBALL:

PARTITS POLÍTICS

Coordina: Francesc Pallarès. Facultat de
Ciències Econòmiques i Empresariales. UPF

PARTITS POLÍTICS

diumenge, 21 de març

11.30 a 13.30

Sessió: Partits i eleccions

AULA: 33

Ponència: El aragoneismo político de fin de siglo. El caso de la Chunta aragonesista

Ponent: **Antonio Elto**

Ponència: La configuración del sistema asturiano de PANE

Ponent: **Pablo San Martin**

Ponència: La complexitat del concepte de "institucionalització" el cas del PP (1989-99)

Ponent: **Miguel González**

Ponència: Construcció de la nació i la comunitat política en el desenvolupament de l'Estat autònom

Ponent: **Enric Martínez**

Ponència: Televisió i comportament electoral diferencial a Catalunya

Ponent: **Joan Serra**

NOM DEL PONENT: Antonio Eito Mateo

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: EL ARAGONESISMO POLÍTICO DE FIN DE SIGLO. EL CASO DE CHUNTA ARAGONESISTA.

RESUM

La presente comunicación, es una parte de un proyecto de investigación mucho más amplio que debería ser uno de los pilares de una futura tesis doctoral.

Lo que pretendemos presentar es un estudio del partido nacionalista aragonésista más pujante, y quizá una de las últimas formaciones de estas características a nivel estatal en entrar en liza en la escena política. Este partido se denomina oficialmente en lengua aragonesa Chunta Aragonesista (Unión Aragonesista) y se autodefine como "nacionalista de izquierdas". El nacimiento de esta formación política se produce hace 12 años, debido al efecto demostración de otros territorios y otros partidos, para unos, y una herencia del nacionalismo aragonés de principios de siglo para otros.

Nuestro objetivo e intereses para este trabajo se centrarán tanto en analizar su evolución, como su arraigo social, así como su mensaje e imaginario, tratando de esbozar alguna pista de lo que puede ser su futuro inmediato ante los próximos comicios, así como entrever si entre la sociedad aragonesa puede cuajar un mensaje político de tipo aragonésista y nacionalista.

NOM DEL PONENT: Pablo San Martín Antuña

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA CONFIGURACIÓN DEL SISTEMA ASTURIANO DE PANE

RESUM

En esta comunicación el objetivo general es analizar el sistema de Partidos de Ambito No Estatal (PANE), surgido en la nueva arena autonómica asturiana tras la transición a la democracia.

Comenzaremos por situar el desarrollo del Movimiento Nacionalista que genera (y es generado por) estos PANE en una secuencia histórica más amplia: la del desarrollo del Movimiento Asturianista (desde fines del siglo XVIII, y especialmente, desde la segunda década del presente). Sólo atendiendo a este marco general podremos presentar el momento – entre 1968 y 1977 – en que, en un contexto de cambios en las estructuras de oportunidad política y social, se produce la ruptura y la aparición del Nuevo Movimiento Nacionalista (con la organización Conceyu Bable). A partir de entonces, el movimiento se desarrollará progresivamente generando un campo multiorganizativo nacionalista (partidos, organizaciones sociales, asociaciones culturales, etc.), en cuyo aspecto más formal – los partidos políticos – nos centraremos.

Para este estudio de los PANE, estructuraremos el análisis en una serie de secuencias temporales (teniendo en cuenta el desarrollo del movimiento nacionalista y el contexto político autonómico).

Finalmente, y teniendo en cuenta la cercanía de las elecciones autonómicas (junio 99), intentaremos apuntar unas tendencias futuras en el desarrollo de este, cada vez más significativo, sistema de PANE.

GRUPS DE TREBALL: SALUT I SANITAT
Coordina: Joan Benach i Carme Borrell.
Institut Municipal de la salut.

SALUT I SANITAT

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

AULA: 17

Sessió: Les desigualtats socials en salut i les desigualtats socials i el sector sanitari.
Moderadora: **M. Isabel Pasarín**

Ponència: Aproximació al concepte de classe social en els estudis de desigualtats socials en salut
Ponent: **Crístina Sánchez**

Ponència: Les desigualtats socials en salut a Barcelona
Ponent: **Carme Borrell**

Ponència: Que puede aportar la política en servicios sanitarios
Ponent: **Vicente Ortún**

Ponència: Desigualtats socials en la satisfacció con los servicios sanitarios públicos (1985-1995)
Ponent: **Ana Rico**

Ponència: Desigualtats socials i utilització de serveis preventius de salut.
Ponent: **Izabella Rohfls**

dissabte, 20 de març
19.00 a 21.00

AULA: 17

Sessió: Les polítiques per disminuir les desigualtats socials en salut
Moderador: Joan Benach

Ponència: Polítiques per disminuir les desigualtats socials en salut
Ponent: **Oriol Martí**

Ponència: Micropolítiques locals: una intervenció sociosanitària adreçada a reduir les desigualtats en salut materno infantil
Ponent: **Elia Díez**

Comunicacions Lliures:
Moderadora: **Carme Borrell**

Comunicació: Los fármacos i la publicidad
A càrrec de: **Juli Antoni Aguado**

Comunicació: Possibilitats de participació ciutadana
en la provisió de serveis de salut a Catalunya.
A càrrec de: **Marta Alonso**
Josep Espluga
Andrew Thompson

Comunicació: Família i Salut
A càrrec de: **Daniel Laparra**

Comunicació: La psicopatia: Un intent d'aproximació
sociològica
A càrrec de: **Joaquín Rico**

NOM DEL PONENT: **Cristina Sánchez**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: APROXIMACIÓ AL CONCEPTE DE CLASSE SOCIAL EN ELS ESTUDIS DE DESIGUALTATS SOCIALS EN SALUT

RESUM

Tots els estudiosos de la realitat social actual hem d'acabar parlant en un moment o altre de les desigualtats socials perquè són un dels trets més definidors de la nostra societat. El problema fonamental es planteja en com parlem, com teoritzem, com analitzem aquestes desigualtats. El que vull exposar en aquesta ponència és la centralitat del concepte de classe social per explicar i entendre els mecanismes de desigualtat que governen la vida social dels individus en tots els seus aspectes inclòs el de la salut. És més, a l'actualitat, el camp de la salut a mesura que evoluciona la societat va prenent més importància com indicador de les desigualtats entre diferents classes socials i per això és molt important incloure el concepte de classe en la seva anàlisi.

NOM DEL PONENT: **Carme Borrell**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LES DESIGUALTATS SOCIALS EN SALUT A BARCELONA

RESUM

Barcelona presenta un patró de salut de país desenvolupat on les malalties cròniques han pres importància mentre que les malalties transmissibles han disminuït. De tota manera cal assenyalar que les taxes de sida de l'Estat Espanyol són les més altes de l'Unió Europea i que aquesta malaltia és la primera causa de mortalitat en la població jove.

Com en tota gran ciutat existeixen desigualtats socials en salut tant a nivell territorial com individual. Les zones de la ciutat amb uns indicadors socioeconòmics que assenyalen una pitjor situació són les zones centrals (Ciutat Vella) i alguns barris perifèrics construïts els anys 60 durant l'època de grans immigracions (Ciutat Meridiana, Bon Pastor, etc.). Aquest barri també presenten una pitjor salut i una mortalitat més elevada que la resta de Barcelona. A més, les diferències han augmentat els últims anys, sobretot pel que fa a la mortalitat juvenil ja que l'aparició de l'epidèmia de sida i les toxicomanies ha estat més acusada en els barris més marginals.

Respecte a la salut percebuda i l'existència de trastorns crònics, també s'ha descrit que les persones de classe socials més desavantajades presenten pitjor salut i més trastorns crònics. Una enquesta realitzada a persones en situació de marginalitat (sense sostre, prostitutes / transvestits, dones soles amb càrregues familiars i situació socioeconòmica precària, immigrants i toxicòmans/es) ens mostra les condicions de precarietat en la que viuen i també el nombre elevat de persones amb mal estat de salut percebut, pitjor salut mental i més trastorns crònics.

Barcelona, igual que altres països del sud d'Europa, té una situació diferencial respecte a les conductes relacionades amb la salut. Així per exemple, el consum de tabac i d'alcohol en les dones és més freqüent en les classes socials més avantatjades, tot i que les diferències entre classes estan disminuint els últims anys. En el cas dels homes, les classes socials més desavantajades presenten unes prevalences més altes.

L'existència del Sistema Nacional de Salut fa que l'accessibilitat als serveis sanitaris existeixi per a la majoria de la població, però hi ha desigualtats en altres aspectes relacionats amb l'atenció com són per exemple els temps d'espera o la realització de pràctiques preventives.

NOM DEL PONENT: Vicente Ortún

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: QUE PUEDE APORTAR LA POLÍTICA EN SERVICIOS SANITARIOS

RESUM

1/ Impacto redistributivo del gasto sanitario desde la perspectiva de quién paga (financiación) y desde la perspectiva de quién recibe: Se revisan los diversos trabajos empíricos realizados en España (Bandrés, Calonge, Estruch...) así como algun trabajo internacional que incluye datos españoles (Wagstaff).

2/ Se analizan, a continuación, dos temas organizativos de actualidad:

- el impacto potencial del incentivo introducido en la Ley de acompañamiento de los Presupuestos Generales del Estado para 1999 -que concede beneficios fiscales a la compra de pólizas colectivas por parte de las empresas que aseguren sanitariamente a sus trabajadores-
- y
- el impacto en la equidad que la descentralización del aseguramiento puede suponer.

3/ Cubiertos los servicios sanitarios, se amplía el enfoque a las políticas de salud (medio ambiente, estilos de vida) y a otras políticas públicas que pueden tener tanto un mayor impacto en el bienestar como una superior eficiencia redistributiva que las políticas de servicios sanitarios.

4/ Progresando en generalidad y ganando en teorización se recuerdan las medidas de eficiencia redistributiva así como se constata de nuevo la presencia de contradicciones y compensaciones entre eficiencia y equidad en una sociedad.

5/ Finalmente se aterriza de nuevo sugiriendo algunos problemas serios (y que merece la pena sean investigados por sociólogos u otros científicos sociales) de eficiencia/equidad peculiarmente característicos de nuestro sistema sanitario y que, además, de puro consuetudinarios (¿y culturales?), se perciben con normal tranquilidad:

- Opacidad en los procesos de asignación de recursos (ojos que no ven, corazón que no siente). A menor transparencia mayor posibilidad de corrupción y peor funcionamiento de cualquier 'mercado' por falta de información.
- Corporativismo profesional y sindical: Redistribución hacia ineficientes blindados.
- Accesos privilegiados y recomendaciones: La inequidad de cada día.

NOM DEL PONENT: **Ana Rico**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: **DESIGUALDADES SOCIALES EN LA SATISFACCIÓN CON LOS SERVICIOS SANITARIOS PÚBLICOS (1985-1995)**

RESUM

Objetivos: El estudio investiga la incidencia de las variables sociodemográficas en la satisfacción con los servicios sanitarios públicos. Desde el punto de vista metodológico, la finalidad principal de la investigación es explorar en qué medida las encuestas de satisfacción constituyen un instrumento útil para detectar desigualdades sociales en el acceso a la atención sanitaria, y en cuanto a distintos aspectos del proceso. Desde el punto de vista sustantivo, lo que se pretende es estimar el impacto explicativo de las variables sociodemográficas sobre el grado de satisfacción con los servicios públicos en diferentes ámbitos territoriales (Comunidades Autónomas) y momentos del tiempo.

Material y métodos: Los materiales principales son diversas encuestas de opinión elaboradas por el Centro de Investigaciones Sociológicas entre 1985 y 1995. En concreto, se trata de dos encuestas de ámbito estatal de unos 1.500 casos cada una para 1985 y 1990 sobre la imagen del INSALUD en la opinión pública, y de las tres oleadas del barómetro sanitario de 1995, que juntas suponen una muestra de unos 8.000 individuos. Las encuestas incluyen tres tipos de variables de interés para la investigación: (1) satisfacción con distintos aspectos de la atención sanitaria (acceso, infraestructuras, tiempos de espera, trato humano, etc.) primaria, hospitalaria y especializada, (2) variables sociodemográficas (edad, sexo, educación, ocupación, ingresos, estado civil, tamaño de la familia, habitat, ideología, etc.), y (3) indicadores de aseguramiento y utilización de servicios.

La investigación se sujeta a un doble diseño. De un lado, incluye un estudio longitudinal (pseudo-panel) de la evolución de la satisfacción entre 1985 y 1995, que se realiza combinando en una sola muestra (pooled sample) las variables comunes a las tres encuestas descritas. De otro lado, se realiza un estudio transversal de los datos para 1995, que permite profundizar con más detalle en las relaciones entre variables. La comunicación se centrará en esta última encuesta, aunque utilizará puntualmente los resultados obtenidos del pseudo-panel para contrastar los resultados obtenidos para 1995. La metodología utilizada incluye tanto modelos de regresión lineal con modelos logit y multinomial logit.

Resultados: Las variables sociodemográficas tienen un impacto significativo y robusto sobre la satisfacción con los servicios sanitarios, pero su peso explicativo es considerablemente bajo (en torno al 10% de la varianza explicada). Este resultado se repite tanto en el pseudo-panel como en el estudio transversal de 1995, sin que se aprecien diferencias importantes en el tiempo en cuanto al peso explicativo de las variables; lo mismo es cierto para la utilización de modelos de regresión lineal, modelos logit o multinomial logit. También se repiten para submuestras seleccionadas de diversas Comunidades Autónomas, aunque en este caso, los indicadores sociodemográficos que resultan significativos para explicar la satisfacción varían de una Comunidad a otra. El análisis de residuos permite detectar un problema de especificación importante: el porcentaje de población que se declara insatisfecho con los servicios es considerablemente pequeño (generalmente inferior al 25% de la muestra). Este problema se traduce en dificultades para determinar los factores explicativos de la insatisfacción de un modo robusto.

Conclusiones: Los resultados parecen sugerir que el Sistema Nacional de Salud ha conseguido uno de sus objetivos principales: minimizar las diferencias sociales en el acceso a los servicios y en cuanto a distintos aspectos de la provisión de servicios médicos. Una conclusión de este tipo supone, sin embargo, asumir que la satisfacción subjetiva de los ciudadanos constituye un buen indicador de las condiciones objetivas de acceso y utilización de los servicios. Sin entrar en este debate, lo que sí puede afirmarse es que la satisfacción de los ciudadanos no parece depender de un modo importante de las características sociodemográficas de la población. Ni la modalidad de aseguramiento, ni la intensidad en la utilización de los servicios públicos, de otro lado, parecen determinar las diferencias de satisfacción. El ámbito territorial (Comunidad Autónoma), y el tiempo introducen variaciones significativas en los niveles de satisfacción, pero la magnitud de estos efectos tampoco es especialmente destacada.

Una hipótesis importante que quedaría pendiente de comprobar es si la distribución territorial de la oferta y la demanda de servicios puede contribuir a explicar las diferencias de satisfacción detectadas. Ello requeriría realizar un estudio ecológico de las provincias españolas, en el que se combinaran datos agregados de encuesta con indicadores de gasto, infraestructuras, recursos humanos y niveles de utilización de los servicios en diferentes momentos del tiempo. Con los datos disponibles, sin embargo, es difícil extraer una conclusión firme sobre la utilidad de las encuestas de satisfacción para detectar desigualdades sociales en la atención sanitaria.

NOM DEL PONENT: **Izabella Rohlf**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: **DESIGUALTATS SOCIALS I UTILITZACIÓ DE SERVEIS PREVENTIUS DE SALUT**

RESUM

Perspectives generals: Diversos estudis destaquen que són les classes socials menys benestants que en menor proporció fan ús dels serveis sanitaris preventius. L'absència de simptomatologia clínica i les mateixes característiques de 'manca d'urgència' serien alguns dels condicionants d'aquesta utilització, així com l'accessibilitat i la valoració personal i social de la necessitat d'assumir conductes preventives en relació amb la salut.

Cal destacar que a partir de la reforma de l'atenció primària, a l'Estat espanyol existeix equitat en l'accessibilitat a la xarxa sanitària d'utilització pública i, teòricament, totes les persones tenen un accés igual als serveis preventius oferts en aquest àmbit. No obstant això, diversos estudis realitzats al nostre medi, demostren desigualtats socials en les pràctiques preventives, principalment les que no són cobertes o que són parcialment cobertes per l'assistència primària, com és el cas de les mamografies i de les visites al dentista.

Juntament amb els factors sociodemogràfics i les relacions amb el sistema sanitari, tant el coneixement dels beneficis de la prevenció, les creences, el fet de visitar-se periòdicament o tenir algun tipus de segur, també estan relacionades amb les conductes preventives per part de la població. Són els seguiments més desfavorits de la població que menys utilitzen els serveis preventius o sigui: les persones amb ocupacions poc o no qualificades, les persones amb menys temps/nivell d'estudis i també les que tenen uns ingressos familiars més baixos. Brofman destaca la falta d'informació i d'una 'cultura de prevenció' en els sectors menys benestants de la població.

Alguns exemples al nostre medi: L'Enquesta de Salut de Barcelona de l'any 1992, va posar en evidència que eren les persones de les classes socials més benestants o amb més nivell d'estudis el grup de la població que amb més freqüència duia a terme les pràctiques preventives en ginecologia (mamografies i citologies cervicals) com la presa periòdica de la tensió arterial o el control del colesterol,. Aquests fets es repeteixen tant a nivell autonòmic, a l'Enquesta de Salut de Catalunya o del País Basc, com a l'Enquesta Nacional de Salut.

És important no perdre de vista que en el nostre medi, fins a l'actualitat, la petició de la realització d'una mamografia (i també d'una citologia) estava totalment en mans del/ de la metge/essa, ja que no hi havia una cultura sanitària suficient perquè la mateixa dona la sol·licités. A més, aquestes proves es fan més a les dones que es visiten en una consulta privada. Aquests factors poden explicar les grans desigualtats trobades entre els diversos segments socials de la població. Probablement, en el futur, s'aplicaran programes de cribatge poblacionals, cosa que podria fer que les desigualtats entre grups socioeconòmics minvessin.

Les enquestes que han estudiat les consultes al dentista descriuen com les persones més benestants hi tenen més accés, fet relacionat amb la no cobertura de la majoria de les prestacions del dentista per part del sistema sanitari públic. Segons alguns autors, el fet que aquest tipus d'assistència sanitària implica s'hagi de pagar, fa necessari que s'estudii separatament de les prestacions incloses en la xarxa sanitària d'utilització pública i que 'teòricament' estan a l'abast de tothom.

NOM DEL PONENT: **Oriol Martí**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: **POLÍTiques PER DISMINUIR LES DESIGUALTATS SOCIALS EN SALUT**

RESUM

Donat que les autoritats polítiques no es reconeixen massa sovint, per desgràcia, com **agents de salut**, no solen captar la dimensió sanitària que tenen les seves intervencions.

Aquestes intervencions poden bé millorar, bé empitjorar les condicions sanitàries dels ciutadans. Això es fa més palès quan parlen de les intervencions que tenen com a diana les **desigualtats socials en salut**.

A títol merament pedagògic, s'expliciten les **principals formes d'intervenció**, orientades a reduir les desigualtats en salut.

NOM DEL PONENT: **Ella Díez**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: **MICROPOLÍTiques LOCALS: UNA INTERVENCIÓ SÒCIOSANITÀRIA ADREÇADA A REDUIR LES DESIGUALTATS EN SALUT MATERNOINFANTIL**

RESUM

Des de mitjans dels anys 90 un dels programes d'actuació de l'Institut Municipal de Salut Pública de Barcelona s'anomena *Programes de salut maternoinfantil a zones desfavorides*. Tot i que inclou activitats, recursos personals i econòmics variables any rera any, el seu enunciat evidencia una línia gairebé contínua de recerca aplicada a la reducció de desigualtats en aquest àmbit. De fet, el programa maternoinfantil és l'únic que destaca en el seu títol una voluntat de reducció de desigualtats, però una lectura atenta dels informes, memòries i estudis que es produeixen anualment a aquest centre municipal revela una orientació clara cap al coneixement de les diferències entre grups de persones en indicadors de salut i cap a la intervenció.

El període de 15 anys entre el 1985 i el 1999 podria desglossar-se en dos blocs diferenciats en polítiques de benestar social a la ciutat. En el primer es van construir sistemes d'indicadors de salut i de serveis socials, i, a la vegada, es van dur a terme diverses intervencions urgents a alguns districtes en paral·lel al procés de descentralització política i de gestió de serveis. En el segon període, a començaments dels 90, els sistemes d'informació van consolidar-se i van començar a produir informació en unitats territorials més petites, per barris, àrees bàsiques de salut (ABS) o per grups socials menys visibles, el que va permetre una priorització més racional d'intervencions, tant socials com de salut. Exemples dels dos períodes poden ser la disponibilitat de taxes de mortalitat infantil per districtes, i successivament, per barris o ABS, al igual que les taxes d'incidència de sida, de tuberculosi, d'atur, de renda familiar disponible, de mort per sobredosi, o l'enquesta de salut periòdica a Barcelona, que ara es completa amb una

enquesta de salut a població marginal. Cal destacar que la participació ciutadana ha canviat també en aquests anys. Els moviments veïnals han deixat pas a altres formes de participació com són les ONG, les entitats no lucratives, els consells de benestar social o les taules de barri, que aporten altres possibilitats de coneixement i col.laboració.

Un exemple d'intervenció en inequitats en salut és el programa maternoinfantil de Ciutat Vella. Es va posar en marxa l'any 1986 amb la intenció de reduir la mortalitat infantil del districte, que duplicava la de la resta de la ciutat (Ciutat Vella 17,7 (morts per 1.000 nounats any) i la resta de Barcelona 9,5). Un equip de 10 infermeres i assistents socials detectava, cribrava i feia un seguiment a les embarassades i mares dels 700 nounats anuals del districte. El programa encara continua funcionant, adaptat al nou escenari de necessitats. Les taxes de mortalitat infantil del 1996 van ser de 4,5 a Ciutat Vella i de 3,3 a la resta de la ciutat. Tot i les limitacions de l'estudi avaluatiu, i considerant alhora els canvis esdevinguts al districte, la intervenció sembla haver estat efectiva.

NOM DEL COMUNICANT: Juli Antoni Aguado

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: LOS FÁRMACOS Y LA PUBLICIDAD

RESUM

En la primera parte del texto veremos que con los fármacos se produce una evolución similar a la del resto de los productos, debida a la introducción del capitalismo de consumo, y también como han influido los factores no farmacológicos en dicha evolución. Así, los fármacos se integran en el funcionamiento del capitalismo como sustitutos de las recetas de herboristas, curanderos y de la tradición de la medicina familiar, y entran, posteriormente, a formar parte de la norma de consumo de masas, sustituyendo a sustancias provenientes del Tercer mundo por las sintéticas. También veremos como la publicidad, como el discurso ideológico que nos interpela y nos indica como somos nosotros y las cosas, lo que es bueno y lo que es malo, y lo que es posible o no, influye en la creación de la preferencia en lo sintético, lo patentado, lo manufacturado, etc., en consonancia con el proceso de acumulación capitalista.

En la segunda parte, hemos analizado más pormenorizadamente y de manera cronológica, el papel de la publicidad vinculada a los medicamentos, de donde se puede sacar una conclusión de su evolución desde primeros de siglo, y es que, si bien, el esfuerzo por eliminar el dolor ha sido una constante en la historia de la humanidad, y la posibilidad de afectar beneficiosamente al ánimo o al cuerpo con estos productos asegura ampliamente su propia perpetuación sin necesidad, aparentemente, de la publicidad, observamos que en el mercado capitalista, la demanda de necesidades primarias (la salud) es desplazada por el deseo socializado a que responden las necesidades relativas y el consumo ostentoso (energía o tranquilidad para nuestro cuerpo o nuestra mente que viven en la estresante vida moderna) determinado por las carencias simbólicas, son insuperables, pues más que estar basadas en la necesidad, que se puede satisfacer por la acción que procura el objetivo adecuado, lo están en el deseo, que no encuentra nunca la plena y auténtica satisfacción y, por lo tanto, se renuevan sin cesar. En otras palabras, vemos una evolución en la publicidad desde primeros de siglo, donde la necesidad de la salud, el "comprar" o "aparentar" salud, cosas que incluyen ambas la sensación de bienestar, se transforma a finales de siglo, cuando la salud es algo extendido a la mayoría de la población, en el deseo de estar bien, "comprando" energía, vitalidad o tranquilidad, enfatizando más el bienestar que la salud en sí misma. Así, se puede tener más o menos salud (necesidad), pero nunca se puede estar bien del todo (deseo). Todo esto teniendo en cuenta que la sensación de bienestar se consigue tanto eliminando las dolencias como teniendo energía o complementando las debilidades vitamínicas del cuerpo.

NOM DEL COMUNICANT: **Marta Alonso, Josep Espluga, Andrew Thompson**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: **POSSIBILITATS DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA EN LA PROVISIÓ DE SERVEIS DE SALUT A CATALUNYA.**

RESUM

Ja fa més de dues dècades (Declaració d'Alma-Ata, 1978) que l'Organització Mundial de la Salut proposà la promoció d'un model de salut caracteritzat per la justícia i l'equitat, l'autoresponsabilitat, la solidaritat i la participació comunitària. Aquest canvi de model venia motivat per tal d'evitar els perjudicis derivats del funcionament dels sistemes de salut predominants, basats en un excessiu burocratisme i en la consideració exclussiva de la visió dels experts, tant en les atencions a la salut com en la gestió del sistema. El motiu d'aquesta comunicació és presentar alguns dels resultats d'una recerca duta a terme a Catalunya per tal de copsar la visió ciutadana sobre les atencions a la salut oferides pels serveis de salut institucionalitzats (públics i privats), així com les possibilitats de participació ciutadana percebudes en el sistema sanitari.

Per tal d'assolir aquests objectius s'ha fet una conceptualització teòrica dels processos que poden portar a una persona a *actuar* d'alguna manera per tal de millorar o canviar els serveis de salut que rep. Mitjançant la conceptualització de la seqüència: "Necessitats de salut (percebudes)" / "Experiències amb els serveis" / "Expectatives" / "Acció (possibilitats per a participar)", s'ha pogut organitzar una xarxa teòrica per a recollir informació de la realitat social. L'accés a la realitat social s'ha planejat mitjançant una metodologia qualitativa, per tal de dotar de contingut tots aquests conceptes a partir de la informació produïda. La tècnica emprada ha estat l'entrevista en profunditat, semiestructurada a partir d'un guió general i obert. La mostra ha estat configurada per 62 persones, estructurada per gènere, edat, activitat socioeconòmica, freqüentació dels serveis de salut i lloc de residència.

Com a resultats més significatius cal esmentar que les expectatives dels usuaris no determinen de manera directa el seu comportament pel que fa a intentar canviar o millorar els serveis de salut. El pas a l'acció es produeix només en els casos d'incompliment d'expectatives normatives, o considerades com a tal per l'usuari en concret. D'altra banda, s'observa que les possibilitats per a participar (o actuar) són molt restringides, i només en casos puntuals (per a solucionar problemes conjunturals de relació amb els serveis) individuals hi ha mecanismes a l'abast dels ciutadans per a poder participar. Malgrat tot, aquests mecanismes, majorment de caire individual (reclamacions formals o informals, orals o escrites, etc.) són avaluats com poc eficaços en la major part dels discursos generats.

Es detecta un escepticisme generalitzat entre els entrevistats i les entrevistades a l'hora de pensar en algun tipus de participació activa directa, que pogués suposar algun tipus de responsabilitat en la gestió de la salut, encara que hi ha una bona actitud envers una participació més indirecta. Cal afegir que la dualització experts / profans (o professionals / ciutadans) afecta d'una manera molt àmplia les disfuncions dels serveis de salut i, amb les dades d'aquesta recerca, es pot argumentar que el desequilibri entre aquestes dues interpretacions dels processos de salut és a la base dels problemes actuals dels serveis de salut.

NOM DEL COMUNICANT: Daniel La Parra

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: FAMILIA Y SALUD. ESTUDIO DE LAS DESIGUALDADES SOCIALES EN SALUD A PARTIR DE VARIABLES FAMILIARES.

RESUM

Los estudios sobre desigualdades sociales en salud han prestado una atención minoritaria a las variables de tipo familiar. Sin embargo, los hogares pueden determinar los niveles de salud por múltiples vías. La salud depende del nivel de renta familiar, del hogar como entorno construido, del apoyo social proporcionado por el conjunto de interacciones familiares, de la importancia del volumen de cuidados de salud procurados en la unidad doméstica, de los hábitos y conductas de riesgo propios de la vida familiar e, incluso, de problemas de salud directamente relacionados con la familia como los malos tratos y el estrés doméstico. Los beneficios y los costes para la salud de toda esta serie de elementos no se distribuye de forma igualitaria en el interior de los hogares. Muchos de los beneficios tienden a concentrarse en el cabeza de familia, mientras que la mayoría de los costes son asumidos por las mujeres. Los otros miembros del hogar (niños, jóvenes, ancianos) también ven afectada su salud de forma diferenciada. De igual modo, el tipo de hogar al que se pertenece (familia nuclear o monoparental, con más o menos miembros, con uno o dos núcleos...) puede influir en la salud. El bienestar de las familias y de sus miembros depende en buena medida de la estructura familiar y sus redes de solidaridad. Ello implica que el bienestar de una persona es resultado, entre otros factores, de la posición que ocupa en el interior del hogar (aspecto que afecta especialmente a las mujeres) y del tipo de hogar. Las personas que no cuenten con un ambiente familiar positivo o que simplemente vivan en solitario encuentran muy limitada la posibilidad de desarrollar una vida saludable. La importancia de todo esto para la definición de las políticas familiares es clave.

NOM DEL COMUNICANT: Joaquim Rico

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: LA PSICOPATIA: UN INTENT D'APROXIMACIÓ SOCIOLÒGICA

RESUM

La psicopatía o sociopatía com ha estat anomenada pels investigadors nord-americans és un fenomen que ha rebut en aquest segle una atenció important per part de la Ciència Mèdica (psiquiatria i psicologia), i ha tingut sens dubte un important ressò en la premsa i en els mass-media en aquests últims anys.

Aquest és un fenomen que comença a ser investigat a partir del segle XIX, (Pinel, proposa la primera classificació diagnòstica de la psicopatía el 1809) ha estat tractat des de diversos models i teories al llarg d'aquests dos últims dos segles i, sobretot, està tenint un gran interès en la nostra societat occidental actual. Aquest interès que ha despertat el fenomen no ha suposat en canvi una comprensió del mateix, ja que com diuen els investigadors es tracta d'un comportament en molts casos diferent a altres fenòmens estudiats des de la psicologia.

En primer lloc, la dificultat més important rau en el terme mateix ja que aquest implica una certa ambigüetat i confusió, atenent als diversos significats al llarg d'aquests dos últims segles. En certs sectors el terme psicopatia no ha estat ben acollit, havent-se substituït per conceptes com personalitat antisocial o sociopatia. En concret, l'APA (Associació Americana de Psicologia) en el DSM-III-R (Manual Estadístic i Diagnòstic dels Desordres Mentals), abandona el terme psicopatia a favor del de personalitat antisocial com a una categoria dintre dels trastorns de personalitat.

En segon lloc, si ja el terme és difícil no ho és menys la definició del mateix ja que tant des de les teories sociològiques dels anys 40 i 60 com des de les teories psicològiques més recents no aporten elements que puguin ser clarificadors. Hi ha doncs una falta de consens en els criteris de diagnòstic que queda reflectida en la disparitat d'enfocs de la problemàtica. Hi ha un ampli ventall de definicions que posen de manifest la incapacitat de la Ciència Mèdica per a poder donar resposta a un tipus de conducta que no ha trobat fins aleshores quin o quins factors són els causants de la mateixa. Aquest és, en definitiva, uns dels reptes que té pendent la nostra societat actual.

GRUPS DE TREBALL:

**SINDICATS I ORGANITZACIONS
EMPRESARIALS**

Coordina: Jacint Jordana. Facultat de
Ciències Econòmiques i Empresariales. UPF

SINDICATS I ORGANITZACIONS EMPRESARIALS

diumenge, 21 de març

11.30 a 13.30

Sessió única:

AULA: 23

Ponència: "Les organitzacions del sector de la viticultura a Catalunya fins al 1940"

Ponent: **Klaus-Jürgen Nagel**

Ponència: "Les organitzacions sindicals a Catalunya: estat de la Qüestió i nous interrogants"

Ponent: **Mateu Hernández**
Jacint Jordana

Ponència: "Els *Thinks Tanks*: entre el coneixement i la decisió sobre les polítiques públiques"

Ponent: **Eduard Gil**

Ponència: "Obertura d'una organització de defensa d'interessos parcials. El cas del sindicat UGT"

Ponent: **Màrius Domínguez**
Andres Coco

Ponència: "La Unió de Pagesos de Catalunya"

Ponent: **Andreu Peix**

SINDICATS I ORGANITZACIONS EMPRESARIALS

NOM DEL PONENT: Klaus-Jürgen Nagel

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: "LES ORGANITZACIONS DEL SECTOR DE LA VITICULTURA A CATALUNYA FINS AL 1940"

RESUM

Aquest treball analitza el desplegament de les organitzacions agràries dins el sector de la vitivinicultura catalana fins a 1940. Relaciona la diferenciació organitzacional amb la modernització empresarial, d'una banda, i amb la política d'interessos, d'altra banda. Dins d'aquest context general, es busca l'explicació per les especificitats de les organitzacions catalanes vers les espanyoles, i s'analitza la importància de les diferències entre les regions catalanes.

NOM DEL PONENT: Mateu Hernandez / Jacint Jordana

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LES ORGANITZACIONS SINDICALS A CATALUNYA: ESTAT DE LA QÜESTIÓ I NOUS INTERROGANTS

RESUM

En aquesta ponència es presenta una anàlisi de la situació actual dels sindicals catalans i la seva evolució recent, destacant-se especialment tres grans punts: els seus aspectes organitzatius interns i la situació de l'afiliació; la dinàmica recent de la negociació col·lectiva a Catalunya, i el protagonisme política dels sindicats, com a particeps de diversos processos a concertació a nivell autonòmic i local. D'altra banda, es planteja un reflexió sobre quins són els aspectes de la vida sindical a Catalunya que encara són poc coneguts de del punt de vista de l'anàlisi social i polític.

SINDICATS I ORGANITZACIONS EMPRESARIALS

NOM DEL PONENT: **Eduard Gil**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: "ELS *THINK TANKS*: ENTRE EL CONEIXEMENT I LA DECISIÓ SOBRE LES POLÍTQUES PÚBLIQUES"

RESUM

Els *Think Tanks* o Instituts Polítics són grups organitzats privadament o sota el suport de l'administració, dedicats a la investigació però no a la implementació, en totes les disciplines, i que comuniquen les seves conclusions tant al públic en general com a un públic específic mitjançant publicacions pròpies, articles, llibres, congressos, conferències o aparicions puntuals en els Mass Media. A vegades funcionen com a plataformes per a la innovació política, mitjançant el desenvolupament de noves idees, la definició de problemes polítics, l'elaboració de solucions alternatives i la mobilització de l'opinió pública. En altres ocasions es limiten a legitimar paradigmes consensuats en l'interior d'una determinada comunitat política. La creixent complexitat a la que han de fer front els polítics a l'hora de prendre decisions dona un paper cada cop més rellevant als experts. En el meu estudi pretenc demostrar que els anomenats *Think tanks* no són un fenomen exclusivament anglosaxó, i que —inclús al nostre país— esdevenen una peça clau per entendre el paper que juguen els científics socials en l'elaboració de l'agenda política.

NOM DEL PONENT: **Màrius Domínguez i Andrés Coco**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: "OBERTURA D'UNA ORGANITZACIÓ DE DEFENSA D'INTERESSOS PARCIALS. EL CAS DEL SINDICAT UGT"

RESUM

La nostra comunicació tindrà com a objectiu principal el de copsar l'opinió dels membres actius d'una organització obrera —la UGT de Catalunya— respecte a la necessitat d'introduir canvis en els interessos a defensar per part del sindicat. Així doncs, es parteix de la hipòtesi que els membres actius del sindicat —els delegats entrevistats— estan a favor d'ampliar el sector social al que aquest es dirigeix. Per tal d'estudiar aquest aspecte, s'utilitzaran dades empíriques obtingudes a partir d'una enquesta realitzada entre els delegats sindicals de la UGT assistents al *Xè Congrés Nacional de la Federació de Catalunya* d'aquest mateix sindicat que va tenir lloc al mes de març de 1998. Aquest estudi és el resultat d'una petició dels dirigents catalans de la UGT al Departament de Sociologia de la Universitat de Barcelona.

SINDICATS I ORGANITZACIONS EMPRESARIALS

NOM DEL PONENT: Andreu Pelx

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: "LA UNIÓ DE PAGESOS DE CATALUNYA".

RESUM

Aquesta comunicació pretén d'analitzar el procés del sindicat fins arribar a les segones eleccions sindicals agràries de la democràcia del passat novembre de 1998, en que revalida la seva representativitat en aconseguir superar el 70% dels vots. Un dels objectius és aprofundir en les diferents formes de interlocució que propulsa el sindicat en representar un sector determinat del camp català, el dels pagesos treballadors directes.

GRUPS DE TREBALL: **SOCIOLOGIA DE LA POBLACIÓ I DEMOGRAFIA**
Coordina: Joaquim Capellades. Institut d'Estadística
de Catalunya

SOCIOLOGIA DE LA POBLACIÓ I DEMOGRAFIA

dissabte, 20 de març

16.30 a 18.30

Sessió: **Anàlisis sociodemogràfica**

AULA: 30

Ponència: El comportament de les empreses front a l'envelliment del mercat de treball

Ponent: **Marta Buch**

Ponència: Un cas d'utilització del concepte demogràfic de població flotant per a l'anàlisi socioeco-nòmica: la determinació dels municipis turístics de Catalunya

Ponents **Àlex Costa**
Cristina Rovira

Ponència: La migració interna a Catalunya: l'impacte en les estructures territorials

Ponent: **Mireia Farré**

Ponència: Crisis demográfica y envejecimiento en la ciudad de Huesca

Ponent: **Luís Felipe Serrate**
M. Carmen Cabrero
Paloma Sanagustín
Victor Manuel Lacambra

Ponència: Les llars monoparentals

Ponent: **Rocio Treviño**
Montse Solsona
Carles Simó
René Houlé

dissabte, 20 de març

19.00 a 21.00

Sessió: **Metodologies**

AULA: 30

Ponència: Els Censos demogràfics del 2001: una aproximació als seus continguts

Ponent: **Dolors Olivares**

Ponència: Les famílies després del divorci: problemes conceptuals, necessitats estadístiques

Ponent: **Cristina Guisande**

SOCIOLOGIA DE LA POBLACIÓ I DEMOGRAFIA

NOM DEL PONENT: **Marta Buch**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: EL COMPORTAMENT DE LES EMPRESES FRONT A L'ENVELLIMENT DEL MERCAT DE TREBALL

RESUM

Amb aquesta ponència es pretén fer una avaluació del comportament que tenen les empreses front a l'envelliment de les seves plantilles, veient que hi ha diferents determinants que afecten a aquest comportament: les projeccions de l'edat de la població activa, el sector en el qual es troba l'empresa i les conjuntures econòmiques futures, l'edat de l'empresa, la política de RRHH de la mateixa, etc.

Aquesta ponència, però, no es basa en un estudi exhaustiu del comportament de totes les empreses en tots els sectors, sinó que sorgeix d'un estudi comparatiu amb altres països membres de la Unió Europea, alguns dels quals es troben en una situació semblant a l'espanyola, i d'altres que en el moment actual parteixen d'una situació demogràfica i econòmica diferent a la realitat d'Espanya.

NOM DEL PONENT: **Àlex Costa ,Cristina Rovira**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: UN CAS D'UTILITZACIÓ DEL CONCEPTE DEMOGRÀFIC DE POBLACIÓ FLOTANT PER A L'ANÀLISI SOCIOECONÒMICA: LA DETERMINACIÓ DELS MUNICIPIS TURÍSTICS DE CATALUNYA.

RESUM

Sens dubte, una de les activitats més fonamentals en la generació de fluxos de població és la turística. Els moviments de persones d'un lloc geogràfic a un altre, tenen una incidència directa sobre l'augment de població en aquell indret. Aquests canvis poblacionals derivats pel turisme, tenen no solament conseqüències demogràfiques (augmentos o disminucions de població que varien segons el moment de l'any), sinó que també tenen conseqüències sobre la població desde un punt de vista d'anàlisi socioeconòmica.

Les conseqüències de la població estacional sobre la realitat social i econòmica del municipi, es troben justificades, principalment, pel tipus de "persones" afectades. Són, doncs, les activitats professionals i empresarials, petits negocis familiars, els sectors que reben més impacte el fenomen turístic i de la població flotant o estacional.

En aquest estudi, es presenta una determinació dels municipis turístics segons la definició de "municipi turístic" contemplada en l'article 72.1 de la Llei 8/1987, de 15 d'abril, Municipal i de Règim Local de Catalunya. La metodologia utilitzada té com a punt de partida el treball promogut pel Departament de Medi Ambient, que té per objectiu l'estimació de la població estacional de Catalunya.

SOCIOLOGIA DE LA POBLACIÓ I DEMOGRAFIA

NOM DEL PONENT: Mireia Farrè

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA MIGRACIÓ INTERNA A CATALUNYA: L'IMPACTE EN LES ESTRUCTURES TERRITORIALS

RESUM

En l'estudi de les desigualtats socials les variables espacials s'utilitzen sovint com a variables d'estratificació de la població. Així, s'estudien les diferències territorials en la renda, però també en la salut, l'activitat, o l'estructura familiar de la població. En abordar l'estudi de les diferències és imprescindible tanmateix tenir en compte els factors que determinen les estructures de les poblacions a estudiar.

En el transcurs dels anys noranta el creixement de la migració interna ha estat molt important: anualment canvien de municipi de residència a l'interior de Catalunya més de 100 mil habitants. Com que la migració és un fenomen altament selectiu segons determinades variables (edat, estat de salut i renda), l'estructura de determinades àrees se'n veu afectada i qualsevol estudi que es proposi explicar les diferències espacials en les variables socials ha de tenir en compte com incideix el factor migratori. En aquesta comunicació es fa una presentació de les tendències de la migració interna a Catalunya el període recent.

NOM DEL PONENT: Luls Felipe Serrate, Mª Carmen Cabrero, Paloma Sanagustín, Víctor Manuel Lacambra

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: CRISIS DEMOGRÁFICA Y ENVEJECIMIENTO en la CIUDAD DE HUESCA

RESUM:

El panorama sociodemográfico que actualmente presenta la Comunidad Aragonesa se caracteriza por una evolución regresiva. La tasa de natalidad ha descendido en los últimos quince años de 15,4 por mil a menos de 8 por mil. Un territorio con la media más baja entre las regiones de la Unión Europea (25,0 hab/km²), tres veces menor que la densidad española 77,0 hab/km². El porcentaje de personas mayores representan más del 21% en el año 1991, mientras que en España se situaba en el 13,8%.

En este contexto destaca el envejecimiento de la ciudad de Huesca, como un factor de crisis y de gran interés desde el punto de vista sociológico. En un período de 11 años, la edad media de los oscenses ha aumentado en más de tres puntos. Si consideramos que en el año 1986 la edad media de los habitantes de Huesca se situaba en torno a los 36,3 años de edad, en el año 1997 la edad media se situaba en los 39,6 años.

Esta tendencia al alza en la edad media de los habitantes alcanza una significación especial en determinados barrios de la ciudad, así por ejemplo en los límites del Casco Histórico, la media de edad se sitúa en unos niveles superiores a los 43 años.

En la estructura poblacional de la ciudad aparece como otro de los aspectos significativos el grupo de edad de mayores de 64 años, y un incremento destacado de los mayores de 70 años, que para el año 1997 se situaba en el 13,1% de la población total. Al mismo tiempo se advierte que en la ciudad se observa como en la composición de los hogares aumenta aquellos que hacen referencia a hogares compuestos sólo por personas mayores. En el año 1986,

SOCIOLOGIA DE LA POBLACIÓ I DEMOGRAFIA

éstos suponían el 11% del total de hogares de la ciudad, para pasar en 1997 a constituir el 17,2%. En la capital altoaragonesa, los hogares compuestos por una sola persona en 1986 suponía el 11,5% pasando a representar en 1997 el 18,6%.

En la comunicación se analizan estos y otros aspectos relacionados con un estudio realizado sobre Necesidades y Recursos Sociales que afectan a la población que supera los 60 años y residen en Huesca.

NOM DELS PONENTS: Rocio Treviño, Montse Solsona, Carles Simó i René Houle,

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LES LLARS MONOPARENTALS A CATALUNYA

RESUM

En aquesta comunicació, presentem els resultats d'una explotació d'una mostra del 5% de les llars a Catalunya extreta del cens del 1991.

Examinem en primer lloc la significació de la llar monoparental: la seva definició estadística segons l'edat del fill més petit, i el pes de les llars monoparentals tant en relació al total de llars com en relació al total de llars familiars amb fills. Examinem també les estructures de les llars monoparentals (llars simples, extenses, nombre de nuclis). En segon lloc, estudiem les característiques de les mares i pares de famílies monoparentals: característiques demogràfiques (edat, estat civil), socio-econòmiques (nivell d'educació, ocupació) i familiars (presència i edat dels fills). Els resultats mostren la forta incidència tant dels factors socio-econòmics, com familiars i demogràfics, sobre monoparentalitat. Entre altres coses, com el divorci a Catalunya és fortament determinat per l'estatut socio-econòmic, (a més educació, més probabilitat de divorciar), la monoparentalitat està també associada a una certa selectivitat social "positiva". La feminització de la pobresa, sovint relacionada a la monoparentalitat en països com Suècia o Estats Units, té unes pautes diferents a Catalunya en aquest context-

NOM DEL PONENT: Dolors Olivares

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: ELS CENSOS DEMOGRÀFICS DEL 2001: UNA APROXIMACIÓ ALS SEUS CONTINGUTS

RESUM

La proximitat de la realització dels Censos demogràfics de l'any 2001 permet analitzar el tipus d'informació normalment requerida en aquestes operacions estadístiques i plantejar la utilització dels seus resultats com a instrument de mesura en el camp sociodemogràfic.

La possibilitat del tractament familiar d'aquestes dades, i no només des de la vessant individual, així com també la possibilitat de fer-ne una anàlisi conjunta amb les variables que fan referència a l'habitatge, converteixen els censos en una eina útil per als estudis sociològics.

SOCIOLOGIA DE LA POBLACIÓ I DEMOGRAFIA

Tanmateix el fet que es tracti d'informació de tipus censal i per tant exhaustiva permet l'anàlisi per petites àrees territorials.

En aquesta comunicació es presenta una primera aproximació als continguts temàtics dels censos de població i habitatge de l'any 2001.

NOM DEL PONENT: Cristina Guisande

**TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LAS FAMILIES DESPRÉS DEL DIVORCI: PROBLEMES
CONCEPTUALS, NECESSITATS ESTADÍSTIQUES**

RESUM

Les separacions i divorcis són uns dels esdeveniments demogràfics que han tingut una alta incidència en els canvis experimentats en les estructures familiars. L'aparició de noves formes de convivència determinen necessitats conceptuals i estadístiques encara en procés d'elaboració.

En aquesta comunicació es pretén analitzar quines possibilitats ofereixen actualment les estadístiques oficials disponibles per tal d'estudiar aquests fenòmens, quines limitacions presenten i quines dificultats existeixen a l'hora de definir noves relacions convivencials.

GRUPS DE TREBALL: **SOCIOLOGIA AMBIENTAL**

Coordina: David Tàbara. Instituto de Estudios
Sociales Avanzados.

SOCIOLOGIA AMBIENTAL

dissabte, 20 de març

16.30 a 18.30

AULA: 12

Sessió: Percepcions, discursos i retòriques de la problemàtica ambiental-1

Modera: **Éric Darier**

Ponència: De què parlem quan parlem de risc tecnològic? Llums i ombres en la societat del risc d'Ulrich Beck

Ponent: **Josep Espluga**

Ponència: Políticas ambientales en España e Inglaterra: reflexividad y riesgo en la construcción de discursos enfrentados

Ponent: **Enrique Laraña**
Esther Pascual

Ponència: La huida retórica de la degradación ambiental

Ponent: **Beatriz Santamarina**

Ponència: Paradojas e Inversiones en el Discurso Ambiental.

Ponent: **Beatriz Santamarina**
Fernando Villamil

dissabte, 20 de març

19.00 a 21.00

AULA: 12

Sessió: Percepcions, discursos i retòriques de la problemàtica ambiental-2

Modera. **David Tàbara**

Ponència: L'objecte natural de les entitats nacionalistes: híbrids de la natura i de la nació a Catalunya, Kebec i Escòcia

Ponent: **Éric Darier**
David Tàbara
Marc Toogood

Ponència: La percepció de la biotecnologia a Europa

Ponent: **Johanna Cáceres**

Ponència: La cultura del agua en Zaragoza

SOCIOLOGIA AMBIENTAL

Ponent: **Alberto Gil**
Eva González
Juan Manuel Iranzo

Ponència: Balanç de la sensibilització ambiental a Catalunya

Ponent: **Marta Rovira**

diumenge, 21 de març

11.30 a 13.30

AULA: 12

Sessió: **Sociologia de la sostenibilitat. De la teoria a la pràctica**

Modera: **Johanna Cáceres**

Ponència: Playas sostenibles, riesgos y oportunidades de intervenciones técnicas en el litoral

Ponent: **Rosa Junyent**

Ponència: El projecte de gestió ambiental als Centres Universitaris Blanquerna

Ponent: **Elisabeth Vendrell**

Joan Solé

Ponència: El reciclatge de residus orgànics a Igualada

Ponent: **Maritxell Costeja**

Ponència: La sostenibilitat de les ciutats i organització social de la mobilitat

Ponent: **Ernest García**

Ponència: El cercle del transport. El cas particular de la ciutat

Ponent: **Obdúlia Domínguez**

NOM DEL PONENT: **Josep Espluga**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: DE QUÈ PARLEM QUAN PARLEM DE RISC TECNOLÒGIC?
LLUMS I OMBRES EN LA SOCIETAT DEL RISC D'ULRICH BECK

RESUM

Mentre el desenvolupament tecnològic ha propiciat tot un seguit de "beneficis" (augment de recursos materials, de la qualitat de vida, etc.) es constata una creixent oposició ciutadana a certs tipus d'objectes tecnològics (instal·lacions industrials, additius al menjar, etc.). La consciència de risc és cada cop més present en la nostra societat, i les respostes de les institucions que fins ara s'han encarregat de gestionar-lo i de garantir una "seguretat" esdevenen cada cop més ineficaces. En una situació com aquesta, el risc es presenta com un concepte amb gran capacitat per a polaritzar sobre si l'atenció i les tensions de les relacions entre diversos grups socials. La gestió del risc s'ha convertit en un dels principals problemes de les institucions polítiques públiques, les quals han vist afectada la seva credibilitat i legitimitat, però també és un problema creixent entre les institucions privades, que veuen amenaçats els seus interessos productius i comercials pel rebuig ciutadà a certes pràctiques o a certs productes.

La pretensió d'aquesta comunicació és argumentar què el risc ha esdevingut un concepte útil per a la comprensió de la societat actual, però que cal disposar d'un esquema conceptual suficientment ampli per a poder utilitzar-lo sense confusió. Mentre les disciplines més tècnico-positivistes han dotat el concepte de risc de bastant precisió, però amb un contingut excessivament restrictiu, les disciplines socials acostumen a usar-lo d'una manera més indiscriminada i indefinida. Aquí s'analitzaran detalladament les dues grans línies epistemològiques per a conceptualitzar el risc tecnològic, que abarquen des de les postres més realistes o positivistes fins a les postures més hermenèutiques i relativistes.

Ulrich Beck ha estat un dels teòrics socials que més influència han tingut en els darrers anys en el desenvolupament d'un marc teòric per a comprendre el que ell anomena la "societat del risc". Aquesta és un tipus de societat on el progrés tecnològic comporta beneficis però al mateix temps produeix danys creixents, que es distribueixen de manera desigual socialment, i que traspassen els límits de la societat industrial de tal manera que els seus efectes es dispersen en el temps i l'espai amb una lògica globalitzadora. En aquesta comunicació es vol demostrar que l'obra d'Ulrich Beck proveeix un marc interpretatiu molt útil però es basa en una concepció del risc (tecnològic) poc adequada per a justificar les seves conclusions. De totes formes cal apuntar que l'obra de Beck ofereix una molt raonada alerta davant el possible "autoritarisme científic-burocràtic" en que pot devenir la societat del risc, ja que certes institucions democràtiques mostren una tendència a un totalitarisme "legítim" per a lluitar contra els "perills". Rebentar el dilema de sucumbir davant els riscos o derogar els principis ciutadans bàsics mitjançant mesures autoritàries és una de les tasques essencials del pensament i l'actuació democràtiques en el futur present de la societat del risc.

SOCIOLOGIA AMBIENTAL

NOM DEL PONENT: **Enrique Laraña**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: POLÍTIAS AMBIENTALES EN ESPAÑA E INGLATERRA:
REFLEXIVIDAD Y RIESGO EN LA CONSTRUCCION DE
DISCURSOS ENFRENTADOS.

RESUM

Este trabajo se basa en el analisis de la literatura moderna sobre modernizacion reflexiva y los nuevos tipos de riesgos e intentos para desarrollar una perspectiva mas contextualizada sobre estas cuestiones, anclada a nuestra investigacion empirica sobre controversias recientes de politica ambiental. Nuestra propuesta es que para entender el nacimiento de una conciencia medio-ambiental entre la poblacion, y su influencia en la modulacion e implementacion de politicas ambientales, es especialmente significativa la informacion del analisis de discursos enfrentados. En esta comunicacion, esta informacion proviene del trabajo de campo en una serie de estudios de caso donde esta controversia y diferentes formas de accion colectiva ha surgido sobre politicas de gestion de residuos urbanos usando nuevas tecnologias de investigando con la ayuda del General Directorate XII de la European Commission. Nuestro enfoque es constructionista y se centra en los procesos cognitivos a traves de los cuales los individuos atribuyen significado a estos riesgos y a traves de los cuales las definiciones colectivas promovidas por las organizaciones reciben resonancia entre diversos sectores. Dichas organizaciones van desde instituciones publicas a grupos y redes ambientalistas, y empresas privadas con inversiones importantes para construir plantas.

NOM DEL PONENT: **Beatriz Santamarina**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA HUIDA RETÓRICA DE LA DEGRADACIÓN AMBIENTAL

RESUM

En esta ponencia se analizan los recursos utilizados por los informantes para pensar el medio ambiente. En sus discursos se evidencia tanto la dificultad de pensar sobre el medio como la disolución de categorías tradicionales. Aunque quizás lo que interesa señalar aquí es el esfuerzo por distribuir significados en un intento de introducir una normalidad donde hace falta. Las percepciones vienen determinadas bajo categorías espacio-temporales que permiten poner al descubierto la lógica de la degradación de la que se quiere huir. Los problemas medioambientales pese a reconocerse globales (nos afectan a todos) siempre están en otro lugar (fuera de nuestro alcance), en el seno de lo ajeno. Los instrumentos discursivos permiten que la contaminación siempre se desplace lejos de lo propio, persiguiendo con ese desplazamiento evitar el contagio de su degradación. Si las fronteras reales se han desvanecido todavía nos queda la posibilidad de edificar las simbólicas.

La ou-topía y la ou-cronía desveladas parecen responder a la lógica de la degradación que se quiere evitar. No queda más remedio que acotar lo ambiguo, fantasmagórico y contaminante, aunque sólo sea efectivo en el relato. No es fácil hablar de peligros impredecibles asumiendo la

percepción de los peligros. De ahí que asistamos a innumerables contradicciones experimentadas en la realidad y reconfortadas en la narración.

La contaminación pervierte y altera dando lugar a resistencias. No es posible admitir su corrupción como normalidad, es necesario disolver la mezcla de categorías que nos propone. La contaminación está en relación inversa con la pureza, la limpieza y el orden, supone la abertura de la inestabilidad puesto que da entrada a la impureza, la suciedad y el desorden. Si la experiencia se nos presenta como poco ordenada, los esfuerzos deben dirigirse hacia la consecución de una apariencia de orden. La advertencia de la degradación, como expresión del desajuste y como profanación de lo dado, permite el camino hacia una lógica de restitución de sentido. En este retorno se pretende dar una respuesta sistematizada al desorden enunciado.

Las observaciones que hemos realizado nos parecen importantes porque evidencian: la imposibilidad de actuar, la indefensión de protección, la apertura al riesgo y la redistribución de culpas.

NOM DEL PONENT: Beatriz Santamarina, Fernando Villamil

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: PARADOJAS E INVERSIONES EN EL DISCURSO AMBIENTAL

RESUM

En esta ponencia se analizan las paradojas y determinaciones que pueden encontrarse en los discursos sociales sobre el medio ambiente. A partir de una pregunta formulada por el CIS sobre los valores futuros de los españoles, en la que aparecen doce categorías para que los consultados los coloquen en una escala de cómo creen que se situarán en un plazo de cinco años (salud, medio ambiente, dinero, calidad de vida, amistad...), y del trabajo de campo realizado sobre la percepción medioambiental, cuestionamos la validez de esta clasificación y su operatividad, hoy en día, a la hora de pensarlos. Lo espinoso del asunto está en contener en la misma distribución aspectos que no son de por sí separables.

En una sociedad donde el medio condiciona la salud, y la salud determina la vida, la normalización se hace urgente; cuando se piensa que se han roto los límites (de lo natural) y se han violado las normas (de la vida). La alteración del medio y de la vida se vuelven problemáticos, al escaparse de los límites de la fiscalización. Esa imposibilidad de control, o más bien, esa expresión de imposibilidad, nos remite a la necesidad de una reflexión sobre la morfología del poder. Hay que exigir, y hay que reformular. La reflexión acerca de la 'calidad de vida' conlleva la percepción de la determinación de la vida en función de la calidad, en una cultura donde la vida se alza como uno de sus valores más sagrados.

Tropezamos con desajustes indiscutibles, con sentencias poco fiables, y con un sistema de creencias roto por las incertidumbres. Hay que buscar alternativas, la racionalidad científica como motor de la modernidad ha sufrido en sus propias carnes el mentís de su historia. El reconocimiento de las amenazas nos induce a una reconsideración de nosotros mismos y de nuestro lugar en el mundo. La puesta en cuestión de nuestro modelo de vida, como un todo, llega por una aprehensión de un trastorno vivido como una degradación que excede el campo de lo ecológico, se toma en degradación moral. Nos interesa reparar en cómo la experiencia vivida en el campo de lo ecológico se desliza hacia el estadio de la moral. Asistimos a una contaminación de esferas, la degradación medioambiental se traduce en degradación moral.

SOCIOLOGIA AMBIENTAL

NOM DEL PONENT: Éric Darler, David Tàbara, Marc Toogood

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: L'OBJECTE 'NATURAL' DE LES IDENTITATS NACIONALISTES: HÍBRIDS DE LA 'NATURA' I DE LA 'NACIÓ' A CATALUNYA , QUEBEC I ESCÒCIA.

RESUM

Presentem una recerca en curs sobre la significació de la 'natura' dins dels discursos nacionalistes. Més exactament, estudiem la complexitat del procés de construcció de significacions possibles de la 'natura' a tres estudis de cas, tots ells nacions sense estat: Catalunya, Quebec i Escòcia. Utilitzem el concepte "d'híbrid" de Bruno Latour que sosté que la 'realitat' es molt més complexa que el que pretenen explicar les categories analítiques tant del 'nacionalisme' com de les 'ciències naturals'. La 'realitat' està simultàniament tant *entre* com *avall* de les dues classes de categories. Un 'objecte natural' pot estar utilitzat com un factor d'identitat nacionalista i a la vegada la identitat nacionalista pot crear els seus propis 'objectes naturals'. A la nostra investigació presentem un exemple de com uns objectes naturals -les muntanyes i els boscos- són elements essencials en els tres casos, tot i que de manera diferent.

NOM DEL PONENT: Johanna Cáceres

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: ELS RISCOS AMBIENTALS ASSOCIATS A LA BIOTECNOLOGIA. UN ESTUDI TIPUS DELPHI,

RESUM

El mes de juny de 1998 va concloure una recerca, financada per la Direcció General XII de la Comissió Europea, sobre els futurs impactes de la biotecnologia en el sector agroalimentari a cinc països europeus (Alemanya, Espanya, Grècia, Itàlia i Països Baixos). Un equip del departament de Sociologia de la UAB ha dut a terme l'estudi del cas espanyol. Els resultats, obtinguts mitjançant la tècnica delphi aplicada a panells d'experts, permeten realitzar una anàlisi de les perspectives de desenvolupament futur tant de les aplicacions biotecnològiques, com dels controls sobre els riscos que comporten i, en conseqüència, de l'acceptació social dels aliments genèticament modificats. A banda d'una breu exposició dels problemes metodològics plantejats en aquesta recerca, i d'una valoració de la qualitat de les dades obtingudes, es presenta una síntesi dels resultats comparatius als cinc països involucrats, posant un especial èmfasi en els aspectes ambientals.

NOM DEL PONENT: **Alberto Gil, Eva González, Juan Manuel Iranzo, Edo Viñuales**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA CULTURA DEL AGUA EN ZARAGOZA

RESUM

El objeto de estudio es captar los valores y prácticas cotidianas que determinan una forma particular de entender y vivir el uso y disfrute del agua por una sociedad en su conjunto. Esto implica que socialmente existe una "cultura del agua" que determina de alguna manera el uso racional o derrochador que se haga del recurso. Existen varios condicionantes que vertebran, a nuestro juicio, "la cultura del agua" :

- **Escasez valor monetario** del agua que induce la creencia contraria a la realidad, de que no es un bien con un elevado valor real como recurso natural limitado.
- **Delegación de responsabilidad** por parte de la ciudadanía hacia la administración. Este condicionante se basa en la idea de intervención pública como solución del consumo no racional del agua a través de políticas de oferta, punitivas o encarecedoras del recurso.
- **Esperanza en el factor tecnológico.** Ante el "irremediable" avance del progreso, se espera que la tecnología posibilite y solucione de alguna forma el problema de la escasez de agua sin variar en gran medida los hábitos de consumo culturalmente adquiridos.

La Fundación Ecología y Desarrollo dentro del "Zaragoza, ciudad ahorradora de agua", en el que se basa este informe, ha realizado un esfuerzo de dinamización social a través de acciones basadas en la investigación-acción-participativa. En contraste con otras campañas, en las cuales las hipótesis y los públicos objetivos están cerrados antes de iniciarlas, en ésta los públicos objetivos e hipótesis son flexibles tanto antes como en el proceso real. Los rasgos específicos de la campaña evolucionan a medida que operan en los distintos actores implicados propiciando un diálogo que sirve de punto de arranque para un cambio en la cultura del agua desde un punto de vista tanto cuantitativo como cualitativo. Por este motivo, el presente estudio, basado en técnicas cualitativas y cuantitativas, ha tratado de realizar una "foto" inicial fija de la situación de la "cultura del agua" en la ciudad de Zaragoza.

NOM DEL PONENT: **Marta Rovira**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: BALANÇ DE LA SENSIBILITZACIÓ AMBIENTAL A CATALUNYA

RESUM

En el marc de l'elaboració de l'Estratègia Catalana per a la Conservació i la Defensa de la Diversitat Biològica s'ha fet un intens estudi sobre la sensibilització ambiental a Catalunya. El resultat és un recull de dades amb tots els indicadors que s'han trobat sobre la sensibilització ambiental a Catalunya. A més, l'estudi que s'ha fet permet tenir una idea clara de l'evolució dels estudis sobre sensibilització a Catalunya, com també de les mancances que encara tenen, sobretot pel que fa a l'avaluació de campanyes de sensibilització ambiental.

NOM DEL PONENT: **Rosa Junyent**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: **PLAYAS SOSTENIBLES, RIESGOS Y OPORTUNIDADES DE INTERVENCIONES TECNICAS EN EL LITORAL**

RESUM

Presentamos una comunicación con los resultados de una investigación realizada en las playas de Cataluña. En nuestro análisis hemos constatado el grado de percepción y la valoración de los impactos paisajísticos y medioambientales, del confort y de la satisfacción en servicios y equipos que se ofrecen en las playas que han sido regeneradas. Se trata de un sondeo sobre la percepción de los usuarios. El área de estudio se refiere a 8 playas que han sufrido una modificación en su morfología y su paisaje tradicional. El objetivo final consiste en encontrar los parámetros básicos que permitan proponer criterios de intervención que cubran las expectativas de los usuarios, las administraciones y los agentes económicos que intervienen en el espacio costero.

La situación que presentan las playas de litorales sedimentarios ante la escasez y pérdida de arena, hace prever futuras actuaciones para mantener o aumentar este recurso. Así se constata en los tramos de costa estudiados que en el espacio de tiempo analizado (1987-1997) han sido sometidos a más de una intervención. De hecho, el carácter intensivo de la ocupación humana del litoral es creciente: el despliegue urbanístico, la canalización de cursos fluviales, la construcción de embalses, entre otras causas continentales, tienen un efecto final sobre el equilibrio de la dinámica sedimentaria del litoral, que "*in situ*" también se ve interferida por la construcción de puertos y otras obras de defensa costera. Todo ello está provocando una disminución del aporte y del transporte de sedimentos que repercute de una forma negativa en el litoral, causando la erosión de un gran número de playas. Ante esta situación las actuaciones encaminadas a mantener y restaurar los espacios playa son y van a ser cada vez más usuales.

Por el momento, se ha constatado que los impactos de estas intervenciones técnicas arrastran la percepción de sus usuarios hacia estados de opinión negativos y son muchos los estamentos que, según las circunstancias locales, imponen sus críticas, o incluso levantan un estado de cierta alarma social, a causa del peso socio-económico que de forma local juegan las playas. Así se han constatado las quejas de los usuarios, bañistas, pescadores, ecologistas, socorristas, agentes económicos y la misma administración municipal ante una nueva situación que empeora la calidad ambiental, la seguridad, el confort, el paisaje, en definitiva el atractivo que ofrecen unas playas anteriormente vividas.

Con la investigación que se presenta se propone la Evaluación del Impacto Ambiental con especial atención al Impacto Social. La participación ciudadana en la propuesta para la ordenación y planificación del espacio litoral. Pretendemos lanzar un puente entre la intervención técnica y las aspiraciones sociales como parámetros básicos de la sostenibilidad.

NOM DEL PONENT: **Elisabet Vendrell, Joan Solé**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: **EL PROJECTE DE GESTIÓ AMBIENTAL ALS CENTRES UNIVERSITARIS BLANQUERNA**

RESUM

Presentem l'actual Projecte de Gestió Ambiental, de la Fundació Blanquerna, institució d'ensenyament universitari cofundadora de la Universitat Ramon Llull. s'emmarca molt directament amb els principis d'identitat de Blanquerna. La preocupació ètica i moral dels problemes del món que ens envolta, porten a parlar d'una nova ètica ecològica acompanyada d'una nova moral ecològica que permet percebre l'entorn amb una actitud més pacífica i harmoniosa. En un àmbit més general emmarcaríem aquest projecte en la voluntat que hi ha des de la universitat de contribuir al desenvolupament sostenible de la nostra societat. La institució universitària, com una peça més de l'engranatge econòmic i social, ha de participar de forma activa i decidida per tal de contribuir a assolir uns objectius de qualitat ambiental i de qualitat de vida tal i com es van fixar a Rio de Janeiro el 1992 en el marc de l'Agenda 21. El desenvolupament d'aquest Projecte preveu en una Fase Preliminar (actualment en curs), l'adopció de mesures d'immediata aplicació. A continuació s'iniciarà una Auditoria Ambiental per tal de diagnosticar la situació actual i definir les línies estratègiques a seguir. I, finalment, s'elaborarà el Pla d'Optimització Mediambiental amb tota una sèrie de mesures correctores d'aplicació a mig i llarg termini. La gestió més ecològica que ha de suposar l'aplicació d'aquest Projecte a Blanquerna, podem afirmar que aportarà uns beneficis que es concreten en els següents punts :

- Millora de l'efectivitat educativa com a conseqüència del canvi d'actituds i comportaments: la formació integral de la persona ha d'incloure formació mediambiental.
- Estalvi de matèries primeres i productes degut a l'aplicació del Pla d'Optimització Mediambiental derivat de la valoració de l'auditoria ambiental efectuada als centres universitaris.
- Millors relacions amb la societat al ser considerada com una empresa que contribueix a la sostenibilitat del municipi.
- Menors costos derivats de la millora de l'eficiència energètica dels edificis.
- Millors condicions ergonòmiques de treball a les aules, despatxos, biblioteca... que augmentaran el benestar de les persones i la seva eficiència.
- Avantatges pel que fa a competitivitat, ja que una gestió mediambiental correcta millora la imatge davant el mercat universitari; que es pot traduir en un augment d'inscripcions de nous alumnes, atrets per aquest tarannà ecològic de tots els centres Blanquerna.

En tot aquest Projecte és indispensable la col.laboració de tots els col.lectius que intervenen en el funcionament d'una institució universitària, i és per això que es contempen en totes les fases del procés, els mecanismes que articulin la participació de tots ells.

NOM DEL PONENT: **Meritzell Costeja**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: EL RECICLATGE DE RESIDUS ORGÀNICS A IGUALADA

RESUM

Aquesta ponència presenta el cas de la recollida de fracció orgànica implantada des del mes de maig del darrer any a Igualada i que suposa el compliment de l'obligació que estableix la llei 6/93, reguladora dels residus pel que fa a la recollida selectiva de matèria orgànica en els municipis catalans de més de 5000 habitants.

Es tracta sens dubte d'un cas d' "èxit ambiental", no només en el sentit de compliment de la normativa vigent sinó també per la qualitat del compost obtingut (indicadora del correcte triatge de la fracció orgànica de la brossa que han fet els ciutadans arrel de la campanya per a la recollida que es va portar a terme a ciutat), i pel paper clau que ha tingut una empresa privada local com a dinamitzadora del procés.

En aquest sentit, i com a conclusions principals de l'anàlisi d'aquest cas es preten subratllar, en primer lloc, que la posada en pràctica d'accions ambientals efectives vers l'objectiu de la sostenibilitat no només està relegada a les organitzacions ambientalistes, els moviments organitzatius de caire voluntari o la pròpia Administració sinó que el sector privat pot jugar un paper molt important en la implementació sobre el terreny de polítiques ambientals fixades des de nivells superiors de govern (és a dir, en l'aplicació pràctica del principi de subsidiarietat). El rol de lideratge que estan assumint al respecte algunes empreses privades de caràcter local en l'execució de programes ambientals i en l'establiment de relacions de col.laboració i coordinació amb la resta d'actors implicats nés una bona mostra.

Per altra banda, aquest cas constitueix també un clar exemple del fenomen de creació de nous "mercats de participació" (Tàbara, J.D, 1999) que s'explica per la demanda creixent d'accions orientades a la protecció ambiental que s'està gestant en el si de la societat actual.

NOM DEL PONENT: **Ernest García**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA SOSTENIBILITAT DE LES CIUTATS I L'ORGANITZACIÓ SOCIAL DE LA MOBILITAT.

RESUM

Al país Valencià, a l'igual que a moltes societats arreu del món, l'organització de l'espai, el temps i la mobilitat s'ha fet al voltant de l'automòbil. Aquesta és una constatació ineludible a l'hora d'analitzar els processos de urbanització en el segle XX. Està també en el centre de les tensions mediambientals que amenacen la durabilitat de les ciutats modernes. Presentaré algunes dades bàsiques sobre la motorització de la societat valenciana. Examinaré, a continuació, algunes causes de la seua poderosa inèrcia, arrelades en l'estructura social. Comentaré, finalment, alguns símptomes de la crisi cultural, estètica i moral, del vigent model de transport.

NOM DEL PONENT: Obdúlia Domínguez

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: EL CERCLE DEL TRANSPORT. "EL CAS PARTICULAR DE LA CIUTAT".

RESUM

Els transports es configura com a element estructurador del territori i en concret de la ciutat.

L'organització de l'espai comporta un determinat model de mobilitat, així com tot un seguit de problemes de viabilitat ecològica i d'equitat social i econòmica.

L'estudi de què comporta el desenvolupament de l'actual model de transport permet analitzar, des d'un pla més ampli, el que significa desenvolupament econòmic i social, i a expenses de que s'està produint el desenvolupament d'aquest model.

La massiva mobilitat en automòbil es demostra com altament insolidària i agressiva amb la resta de ciutadans i el medi. L'automòbil és un dels principals elements degradadors de la vida a la ciutat, la qualitat de vida en aquesta s'ha deteriorat ostensiblement en les últimes dècades. Aquesta situació ha provocat un èxode de població cap a llocs més tranquils per viure, significat una expansió desordenada de la ciutat i una major dependència de l'individu cap a l'ús de l'automòbil com a forma de transport.

La metodologia utilitzada al treball es basa en interconnectar i contrastar els discursos teòrics i les dades quantitatives que existeixen i que ens permetrà analitzar i mostrar, de forma més acurada la hipòtesi de treball.

Les fonts utilitzades són dades estadístiques secundàries de caràcter oficial, provinents principalment de l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya. Aquestes dades es relacionen entre sí i es treballen extraient percentatges, bases cent, etc. que ens permet duu a terme un treball de comparació.

GRUPS DE TREBALL: **SOCIOLOGIA DE L'EDUCACIÓ**
Coordina: Lluís Samper. Facultat de Ciències de
l'Educació. Universitat de Lleida

SOCIOLOGIA DE L'EDUCACIÓ

dissabte, 20 de març

16.30 a 18.30

AULA: 11

Sessió: Noves tecnologies, educació i mercat de treball

Coordina: **Fidel Molina**

Comunicació: Noves tecnologies i recursos humans: el reclutament de personal

A càrrec de: **Antoni Morell**

Comunicació: Distribució de les col·locacions a Espanya per nivells educatius

A càrrec de: **Joan Baró**

Comunicació: Educación de adultos y participación

A càrrec de: **Manolo Gómez**

dissabte, 20 de març

19.00 a 21.00

AULA: 11

Sessió: El repte de l'educació intercultural: territori, classe social, gènere i ètnia

Coordina: **Lluís Samper i Jordi Garreta**

Ponència: Estratificació ètnica i desigualtat educativa: les polítiques de Acció Positiva

Ponent: **Lluís Samper**

Ponència: Diversitat cultural i educació. Reflexions a partir de l'experiència del Quebec

Ponent: **Jordi Garreta**

Comunicació: Etnicitat, treball i educació a Côte-Des-Neiges (Montreal)

A càrrec de: **Núria Llevot**

Comunicació: De la normalització a la interculturalitat. Efectes d'etnicitat en les polítiques escolars de Catalunya

A càrrec de: **Jordi Pasqual**

Comunicació: La educación intercultural en la escuela: ¿una utopía o un estigma?

A càrrec de: **Isabel del Arco**

SOCIOLOGIA DE L'EDUCACIÓ

Comunicació: La recontextualització de la diversitat cultural a l'ensenyament secundari
A càrrec de: Xavier Bonal

Comunicació: Diversitat cultural, medi rural i educació
A càrrec de: Jordi Feu

SOCIOLOGIA DE L'EDUCACIÓ

NOM DEL COMUNICANT: Antoni Morell

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: NOVES TECNOLOGIES I RECURSOS HUMANS: EL RECLUTAMENT DE PERSONAL

RESUM

Les noves tecnologies de la informació obren noves possibilitats a la gestió dels recursos humans a l'empresa, en concret nosaltres plantejarem una aproximació empírica a les possibilitats que la xarxa informàtica *internet* ofereix en les diverses fase que la planificació de personal implica: reclutament, selecció, formació...

NOM DEL COMUNICANT: Joan Baró, Mª Jesús Gómez

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: DISTRIBUCIÓ DE LES COL·LOCACIONS A ESPANYA PER NIVELLS EDUCATIUS

RESUM

En aquest treball és realitzen agrupaments de les províncies i comunitats autònomes de l'Estat Espanyol, pel que fa als nivells d'estudis de les persones que assolien un lloc de treball l'any 1997. En un intent de sintetitzar tota la informació disponible, apliquem una anàlisi de components principals del que presentem els resultats més significatius. En una primera part, s'extrauen dos components i la seva interpretació es realitza a partir de la correlació que presenten les variables observades. En una segona part hi ha un estudi per comunitats autònomes, i en un intent de buscar agrupacions per similituds s'aplica la metodologia *cluster*. En una tercera part de l'estudi és per províncies, i per últim el centrem fent referències només a Catalunya, aconseguint una comparació a tres nivells.

SOCIOLOGIA DE L'EDUCACIÓ

NOM DEL COMUNICANT: **Manolo Gómez**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: **EDUCACIÓN DE ADULTOS Y PARTICIPACIÓN**

RESUM

El problema de la educación de adultos y la participación tiene su relevancia al permitirnos ver como la situación global, en cuanto situación de dominación, influye sobre una situación micro. Este es un trabajo muy acotado, basado en un solo centro donde se han utilizado técnicas cualitativas (o estructurales), pues se ha considerado importante profundizar en el tema para adquirir una mayor comprensión.

La EA durante mucho tiempo ha venido usándose como un mecanismo de resocialización o de socialización tardía, como mecanismo compensador y de ajuste progresivo de la población en el terreno laboral y cultural, a pesar de las repercusiones positivas que dicha educación pueda tener. Pero debe tenerse en cuenta que el fin de la educación no sería sólo formar personas que comparten necesariamente la lógica del sistema, sino también generar resistencias a éste. Como mínimo se puede decir que la hegemonía nunca es total y nunca abarca la totalidad de la práctica educativa. La educación reproduce y legitima, pero no sólo hace eso. Contradicciones que se ven también reflejadas en nuestro trabajo. La educación es contradictoria en si misma y no se puede contemplar desde una perspectiva determinista, considerándola como una píldora mágica que soluciona todos los problemas de la sociedad, o como reproducción mecánica del sistema económico y social imperante.

En cuanto a la participación, ésta puede moverse entre dos extremos de un continuum, entre la participación como representación, que es jerárquica y que se reduce a colaborar, y la participación como codecisión, a la cual se sumarían todos los implicados e interesados en las acciones educativas. Pero, a pesar de que en el sistema educativo, y en otros ámbitos y es recogida por las diversas legislaciones como objetivo explícito, hemos visto que existe una crisis en la participación, pues aunque se tomen iniciativas creativas y alternativas, esto se realiza, sobre todo, por y desde el profesorado. La participación es un objetivo a conseguir más que una realidad efectiva.

NOM DEL PONENT: **Lluís Samper**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: **ESTRATIFICACIÓ ÈTNICA I DESIGUALTAT EDUCATIVA: LES POLÍTIQUES DE ACCIÓ POSITIVA.**

RESUM

Malgrat la centralitat del tema ètnic a la societat nord-americana no sembla que aquest pugui quedar reduït a la polarització entre "blancs" i "negres", ni reduït al determinisme socioeconòmic (classe social) ni cultural. La derogació de la política d'Acció Positiva a Califòrnia il·lustra, pel contrari, les complexitats de l'estratificació social dels USA, i per extensió, de les societats industrials avançades.

NOM DEL PONENT: Jordi Garreta

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: DIVERSITAT CULTURAL I EDUCACIÓ. REFLEXIONS A PARTIR DE L'EXPERIÈNCIA DEL QUEBEC

RESUM

El Quebec, model que des de Catalunya sovint s'ha utilitzat com a referent, per la seva formació –fruit majoritàriament de successives onades migratòries– esdevé una societat privilegiada per l'estudi de les relacions interètniques i les polítiques implementades en la direcció de la integració de les diferents "comunitats culturals". Per aquest motiu, i per les diferents intervencions que s'han realitzat a nivell educatiu ens interessarem per analitzar l'evolució i els reptes que ha, i haurà, d'afrontar per aconseguir una veritable educació intercultural. Alhora, a partir d'aquest estudi realitzat a Quebec, es pretén extreure una sèrie de possibles implicacions pel nostre context més immediat.

NOM DEL COMUNICANT: Núria Lievot

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: ETNICITAT, TREBALL I EDUCACIÓ A CÔTE-DES-NEIGES (MONTREAL)

RESUM

Côte-des-Neiges és un barri de Montreal (Canadà) de primera instal·lació per molts dels immigrants que arriben i per d'altres que porten temps a Canadà. És el resultat de les migracions internacionals i intra-urbanes, un recurs material o simbòlic per a les gentes que freqüenten els temples, les sinagogues, les botigues exòtiques, les botigues de saris, etc. Com un mosaic perfectament encaixat on tenen cabuda gentes, costums i cultures diferents. Aquest barri es caracteritza, doncs, per tenir un context pluriètnic.

Pel nostre estudi partirem de tres aspectes:

L'estudi del barri pren com punt de partida la premissa segons la qual l'etnicitat és davant tot una qüestió de fronteres entre grups (Barth 1969) i s'inspira en aproximacions constructivistes de l'etnicitat on les marques, la pertinença social i política són susceptibles de transformació en tot moment (Drummond 1980). Côte-des-Neiges és un espai on les relacions socials entre gentes de grups diferents difuminen les fronteres entre grups, aquestes estan sempre en moviment i aquest fet fa que sigui un lloc privilegiat per a l'estudi de la construcció de la pluriètnicitat.

En general, els treballs sobre els immigrants estan molt influenciats pels esquemes lineals assimilacionistes per les prioritats administratives de l'Estat. Per això observem que aquí no sols existeixen grups ètnics que ho són pel simple fet d'uns orígens nacionals; sinó també per la societat hoste, entesa com una col·lectivitat social integrada que pot ser concebuda separadament d'un dels seus components, dels nousvinguts.

SOCIOLOGIA DE L'EDUCACIÓ

Globalment els alumnes de la illa de Montreal aproven i van més a l'escola que la resta de les altres regions del Quebec. Però el sector més afectat es troba en el sector francòfon i dins d'aquest l'aprenentatge de la llengua francesa. Però aquí moltes escoles tenen dos reptes més per obtenir l'èxit escolar, la pobresa i la integració dels nousvinguts. Durant la nostra estada en aquest barri hem tingut l'oportunitat de visitar les escoles així com entrevistar als directors i/o professors de les dues institucions escolars amb més alumnes de diferents comunitats culturals respecte a les polítiques educatives (teòriques i pràctiques) que s'estan portant a terme actualment sobre la integració dels nousvinguts.

NOM DEL COMUNICANT: **Jordi Pasqual**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: DE LA NORMALITZACIÓ A LA INTERCULTURALITAT.
EFECTES D'ETNICITAT EN LES POLÍTIQUES ESCOLARS
DE CATALUNYA

RESUM

El que s'exposarà parteix de la suposició que: l'escola catalana ha vist la immigració a través del prima de l'etnicitat, i no tan sols l'ha vista així, sinó que ha produït un seguit de figures o subjectivitats escolars traçades ètnicament (alumnes catalanoparlants i castellanoparlants, àrabs i altres categories que han engrandit l'espai social de les minories ètniques, fins llavors ocupat en exclusiva pels alumnes gitanos).

De seguida que he dit això me n'adono que em cal compartir amb vosaltres un mateix concepte d'etnicitat per poder exposar el que vull sense malentesos evidents. Definiré, doncs, en primer lloc, que vull dir quan dic ètnic. Posteriorment presentaré com he mirat de provar aquella hipòtesi. En relació a això, el concepte de discurs, que també caldrà definir, i una arqueologia del discurs com a mètode han estat els instruments principals de la meua recerca, que s'ha concentrat en les polítiques escolars de les dues últimes dècades a Catalunya.

NOM DEL COMUNICANT: **Isabel del Arco**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: **LA EDUCACIÓN INTERCULTURAL EN LA ESCUELA: ¿UNA UTOPIA O UN ESTIGMA?**

RESUM

La educación intercultural ha sido contemplada, hasta el momento, desde una perspectiva más bien teórica y en muchas ocasiones de forma utópica. Considerada como una *buena idea*, pocas veces se ha establecido un compromiso claro por parte de los profesionales e incluso de la propia Administración para poner en práctica tal idea.

Podemos afirmar que el primer requisito para alcanzar esta deseada praxis se basa en no caer en la incongruencia de plantear la educación intercultural como un modo de educación para unos pocos, convirtiéndose en elemento diferenciador y provocando resultados contrarios a la eliminación de desigualdades sociales que es a donde deberíamos tender.

Por ello la pedagogía intercultural tiene la tarea de reflexionar y construir una serie de estrategias de intervención, clarificar conceptos y objetivos y proponer pautas de actuación que sirvan como punto de referencia para cualquier docente, tanto al que trabaja en ámbitos donde resulta evidente la diversidad, como para aquellos que tienen en su aula y en su centro educativo un panorama monocultural.

La presente comunicación pretende ser una reflexión sobre las opiniones manifestadas por algunos profesionales de la enseñanza en relación al diseño y desarrollo de propuestas interculturales en sus centros educativos. No deja de ser paradójica la distancia que aún existe entre la teoría y la práctica en relación a estos temas.

NOM DEL COMUNICANT: **Xavier Bonal, Xavier Rambla, Marta Rovira**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: **LA RECONTEXTUALITZACIÓ DE LA DIVERSITAT CULTURAL A L'ENSENYAMENT SECUNDARI.**

RESUM

Aquesta comunicació es basa en un estudi que aplica la teoria del discurs pedagògic de Basil Bernstein per analitzar el tractament de la diversitat a l'ESO. En primer lloc, descrivim el context en el qual s'ha introduït el concepte de diversitat a la reforma. En segon lloc, presentem tres hipòtesis sobre la manera que el concepte de diversitat ha estat recontextualitzat pels diferents agents educatius. En un tercer apartat descrivim les categories que estructuraven el concepte de diversitat (currículum, pedagogia i avaluació) i que serveixen de base per a l'anàlisi dels diferents discursos educatius. Finalment, assenyalarem els principals resultats de l'anàlisi.

SOCIOLOGIA DE L'EDUCACIÓ

NOM DEL COMUNICANT: Jordi Feu i Xavier Besalú

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: DIVERSITAT CULTURAL, MEDI RURAL I EDUCACIÓ.

RESUM

La comunicació analitza les dades relatives a la presència de fills d'immigrants estrangers en les escoles de medi rural de les comarques de Girona. També, a través d'entrevistes fetes a diversos professors que treballen en aquestes escoles s'estudia la percepció que en tenen i les respostes educatives que posen en joc.

La comunicació posa de relleu les similituds i les diferències observades i obren algunes línies de treball.

GRUPS DE TREBALL:

SOCIOLOGIA DE L'ESPORT

Coordina: Francisco Lagardera i Susana
Montserrat. Departament de Sociologia.
Universitat de Lleida

SOCIOLOGIA DE L'ESPORT

dissabte, 20 de març

16.30 a 18.30

Sessió única:

AULA: 04

Comunicació: Dona i activitat física per a la igualtat d'oportunitats

A càrrec de: **Agnès Riera**

Comunicació: El aprovechamiento recreativo, deportivo y turístico de los espacios naturales protegidos. Un modelo de frecuentación. El caso del Parque Nacional Aigüestortes y Estany Sant Maurici

A càrrec de: **Estela Inés Farias**

Comunicació: Aproximació a les motivacions de la pràctica del submarinisme en el Centre Excursionista de Montserrat

A càrrec de: **Jordi Solé**

Comunicació: Estudi sobre la pràctica físicoesportiva a Catalunya

A càrrec de: **Carles Giralt**

Comunicació: Anàlisi del mercat laboral esportiu i perspectives futures

A càrrec de: **Jordi Viñas**

Núria Puig

Comunicació: La gestió esportiva a les Garrigues (proposta de creació d'una nova estructura)

A càrrec de: **Carles Gelonch**

NOM DEL COMUNICANT: **Agnès Riera**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: **DONA I ACTIVITAT FÍSICA PER LA IGUALTAT D'OPORTUNITATS.**

RESUM

És una realitat social d'avui que la dona encara està discriminada: en el treball, en les tasques de casa, en els mitjans de comunicació, en l'àmbit de l'activitat física (AF, a partir d'ara), ...; i s'oblida sovint del seu temps lliure complint obligacions que considera prioritàries. Però no tot és treball a la vida, caldria dedicar un temps per pensar i reflexionar a fi de ser conscients que els anys passen i, si no ens preocupem per la nostra salut, la vellesa ens vindrà carregada de problemes, cada cop més difícils de resoldre.

Les persones que son conscients del que passa al seu entorn haurien de contribuir per aconseguir la igualtat d'oportunitats, entre gèneres i races perquè son probablement les més discriminades, essent així més humanes i solidàries.

Aquesta comunicació pretén justificar la necessitat d'incorporar l'AF de forma adaptada, progressiva, contínua i alternativa a la dona, principalment perquè pugui disposar de les mateixes oportunitats socials que els homes, quant als beneficis que l'AF comporta per a la millora de la salut i la qualitat de vida en general, en el seu temps lliure i espai personal.

Com a persona conscient de la desigualtat de la dona davant l'AF exposaré aquesta comunicació fent referència als antecedents de la incorporació de la dona a l'AF; posteriorment explicaré la situació actual de la dona entorn a l'AF, incidint en les diferències dona-home, el sedentarisme, l'AF com a font de salut, el paper de les institucions i la influència dels mitjans de comunicació. Com a conclusions finals es destaquen les raons per les quals la dona hauria d'aconseguir la igualtat d'oportunitats a través de l'AF:

- Perquè encara vivim en una societat masculinitzada.
- Perquè estem vivint en una societat on predomina el sedentarisme.
- Perquè l'AF té efectes beneficiosos, a nivell físic, psicològic i social.
- Perquè les institucions en ajuden a fer AF adaptada a les nostres necessitats.
- Perquè els mitjans de comunicació ens discriminen molt.

NOM DEL COMUNICANT: **Estela Inés Farías**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: EL APROVECHAMIENTO RECREATIVO, DEPORTIVO Y TURÍSTICO DE LOS ESPACIOS NATURALES PROTEGIDOS. UN MODELO DE FRECUENTACIÓN. EL CASO DEL PARQUE NACIONAL AIGÜESTORTES Y ESTANY SANT MAURICI

RESUM

Dentro de las actuaciones que persiguen una gestión equilibrada (léase entre el uso público y la conservación del medio natural), resulta de fundamental importancia profundizar en la caracterización general y particular de la demanda recreativa, deportiva y turística de los diferentes espacios naturales protegidos. Desde el punto de vista del gestor de este tipo de espacios, el conocimiento de esta demanda puede constituirse como una herramienta clara y eficaz que promueva la satisfacción recreativa del visitante y la minimización de los impactos ambientales que este aprovechamiento conlleva.

En la presente comunicación, además de describir aquellas características generales y particulares de la demanda recreativa del Parque Nacional Aigüestortes, que nosotros hemos considerado prioritarias; exponemos una posible tipología de visitantes con la clara intención de responder dos preguntas claves: ¿la tipología de la demanda se diferencia en la frecuentación recreativa? ¿cuáles son las características de la demanda que más inciden en la frecuentación recreativa?.

La metodología empleada tanto en el trabajo de campo como en el tratamiento de datos se llevó a cabo de acuerdo a las necesidades prácticas de la investigación. En el estudio de la demanda recreativa se realizó una encuesta que fue sometida a dos tratamientos de datos multivariantes: análisis de correspondencias múltiples y cluster análisis.

Entre los resultados más destacados de esta investigación se pueden resaltar la obtención de cuatro tipologías de visitantes, de las cuales dos presentan una notable diferenciación en relación a la frecuentación recreativa. En este sentido cabe mencionar que esta diferenciación puede atribuirse, entre otras razones, a la mayor "dificultad" del itinerario visitado. Entre aquellas características propias de la demanda recreativa que presentan una mayor incidencia en la frecuentación recreativa, se pueden destacar: la forma de acceso al Parque Nacional, el alojamiento, la frecuencia de visita, las motivaciones de visita y de actividad, los hábitos deportivos y los conocimientos acerca del Parque Nacional.

Finalmente, como conclusiones generales se pueden citar la existencia de una relación significativa entre las características de los visitantes y la frecuentación recreativa; al mismo tiempo que merece una especial atención la notable incidencia que tienen sobre esta diferenciación las motivaciones de elección de itinerario y de actividades realizadas en el Parque Nacional.

NOM DEL COMUNICANT: **Jordi Solé**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: APROXIMACIÓ A ELS MOTIVACIONS DE LA PRÀCTICA DEL SUBMARINIMSE EN EL CENTRE EXCURSIONISTA DE MONTSERRAT

RESUM

La investigació intenta esbrina el grau de satisfacció dels practicants i si es veuen acomplertes les expectatives que persegueixen, a més de conèixer quins són els hàbits i actituds esportives dels membres de la secció sumarinista, tant en el submarinisme com en altres disciplines. S'analitzen les motivacions que tenen els submarinistes: recerca de risc, aspectes de relació social i afectius, motius d'hedonisme, per plaer intrínsec a la pràctica, etc... Finalment es valoren les característiques dels usuaris, tant pel que fa al sociotipus com d'altres aspectes com per exemple la consciència ecològica que manifesten. Tots aquests paràmetres ens acosten a la pràctica del submarinisme del centre, així com al context que l'envolta i les actituds, hàbits i valors dels seus practicants.

El mètode utilitzat ha estat una eina quantitativa, concretament l'enquesta, amb un anàlisi estadístic posterior; aquests han estat els instruments fonamentals que ens acostaran al nostre objecte de estudi.

Els resultats de la investigació ens descriviren uns usuaris amb un grau de satisfacció elevat, als qual els agradava molt el mar, amb la seva vessant més idealitzada que el fons vblau representa. Buscaven la distracció i el plaer, juntament amb l'aventura, que els permet allunyar-se de l'estrés laboral, tot i que no li dediquen tot el temps que desitjarien. Eren conscients de l'impacte de les activitats encara que hem detectat diferents opinions sobre el grau d'impacte, sobretot si tenim en compte el gènere. Es comprovà que es tractava d'una població de classe mitjana-alta i que tenien uns hàbits esportius força arrelats, destacant la natació com a pràctica complementària a la submarinista i el "fitness" entre la població femenina.

Les conclusions que vàrem extraure foren referides a ques es tractava d'un conjunt de practicants amb poca disponibilitat de temps lliure, i que pel tipus d'economia imperant a la població d'estudi buscaven una pràctica recreativa i turística, per passar-s'ho bé i amb poques complicacions. Es pot considerar una població amb uns hàbits esportius consolidats, força esportiva; volem destacar el grau d'acceptació de les submarinistes de la concepció estètica, amb la concepció estètica que la nostra societat imposa, així com tota la cultura del modelament corporal que això representa. La gestió de les activitats era satisfactòria en temens generals, exceptuant la opinió del grup dels més joves, ja que en certa manera les activitats estaven dirigides a un públic més adult. Finalment ens vàrem trobar amb una sensibilitat ecològica alta en la majoria dels casos, diferenciant un nivell més alt en les praqcticants femenines. Això ens porta a pensar que algunes teories que relacionen la concepció més ecologista del gènere femení enfront al masculí s'han vist reflectides.

SOCIOLOGIA DE L'ESPORT

NOM DEL COMUNICANT: **Carles Giralt**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: **ESTUDI SOBRE LA PRÀCTICA FÍSICO ESPORTIVA A CATALUNYA**

RESUM

El tema escollit com a objecte d'estudi en aquesta investigació se situa en l'àmbit de la sociologia esportiva i més concretament en el coneixement dels hàbits de pràctica físicoesportiva de la població a Catalunya.

MÈTODE

El mètode utilitzat en aquesta investigació ha estat l'enquesta ja que les característiques de l'estudi fan difícil l'aplicació d'altres mètodes. Les preguntes sobre els hàbits fan referència als 12 mesos anteriors a la realització de l'enquesta.

L'univers de l'estudi està format per tots els residents a Catalunya de 15 o més anys, i es treballa amb un nivell de confiança del 95%. El nombre de persones entrevistades ha estat de 3.470, el marge d'error se situa en 1,70% per al total de Catalunya.

El treball de camp s'ha fet telefònicament i el qüestionari recull:

- Dades demogràfiques, familiars i socioeconòmiques: edat, sexe, nivell d'estudis, activitat professional, estructura familiar, lloc de residència, etc.
- Ocupació del temps de lleure: disponibilitat, preferències, activitats, interès per l'esport, associacionisme, assistència a espectacles esportius, etc.
- Dades de pràctica: activitats, motius, freqüència, instal·lacions o espais, intensitat, horaris, context, associació o federació, etc.
- Pràctica potencial: Desigs de pràctica futura, motius de la no pràctica actual, limitacions existents, etc.

RESULTATS:

Els resultats de l'enquesta situen els nivells de pràctica esportiva en el 36,3%. Tot i així aquest estudi fa una diferenciació entre la persona que manifesta espontàniament fer esport i aquell que he fet alguna activitat de les que es poden considerar físicoesportives durant els darrers 12 mesos. El percentatge de practicants d'alguna activitat es situa en el 85,7%. En ambdós casos les activitats més practicades són per aquest ordre el caminar (entès com a exercici físic), la natació recreativa i la gimnàstica de manteniment.

CONCLUSIONS:

La principal conclusió de l'estudi, especialment pel que fa a la comparació amb resultats anteriors, és el moderat increment del percentatge de practicants que manifesten d'una forma espontània fer esport, passant del 34,6% l'any 90 al 39% l'any 98. Per altra banda la dada de que el 85,7% ha realitzat alguna activitat físicoesportiva durant els darrers 12 mesos és un clar indicador de la importància de l'activitat física com a opció de lleure per a una gran part de la població.

NOM DEL COMUNICANT: Jordi Vifas, Núria Pulg

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: ANÀLISI DEL MERCAT LABORAL ESPORTIU I PERSPECTIVES FUTURES

RESUM

El fenomen esportiu ha experimentat una profunda transformació en la societat catalana des dels anys 70 fins l'actualitat. El increment de la pràctica esportiva, la diversificació dels models de dita pràctica i la construcció i acondicionament de les instal·lacions esportives ha propiciat que aquest s'hagi convertit en un fenomen habitual dins la rutina diària de molts catalans. Aquesta transformació de l'esport impulsada per la pròpia societat ha motivat l'emergència d'un mercat de treball esportiu heterogeni i de progressiva importància. En l'àmbit universitari, s'ha fet un esforç en aquests darrers anys per adequar els plans d'estudis a les seves respectives sortides professionals, així els seus futurs titulats superiors han vist com els continguts de la carrera universitària es veien adaptats i modificats.

Una enquesta impulsada pel Programa de Beques per a Postgraduats de l'INEFC en col·laboració amb la Diputació de Barcelona ha permès analitzar el lloc de treball dels llicenciats en Educació Física de l'INEFC-Barcelona. L'enquesta ha anat destinada a una àmplia mostra de llicenciats des de la seva primera promoció en el 1980 fins la darrera en el 1997 (en el moment de realitzar-se l'estudi). Dels resultats de l'estudi se n'extreu que prop del 60% dels llicenciats en Educació Física té més d'un lloc de treball en el món de l'esport. Amb els resultats obtinguts es pretén analitzar quines són les sortides professionals actuals per als titulats superiors en esport així com analitzar l'evolució en el mercat laboral dels primers llicenciats per a determinar les possibles perspectives de futur per a aquests titulats.

NOM DEL COMUNICANT: Carles Gelonch

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: LA GESTIÓ ESPORTIVA A LES GARRIGUES (PROPOSTA DE CREACIÓ D'UNA NOVA ESTRUCTURA).

RESUM

Fa un parell d'anys i producte de la meva feina en gestió esportiva dins el Consell Esportiu de les Garrigues, m'he interessat pel tipus de gestió esportiva que es duia a terme a la meva comarca. Acabant els meus estudis d'Inef a Lleida, l'assignatura de sociologia m'ha donat l'oportunitat de realitzar un estudi en aquest camp i aquest és el projecte que presento.

L'objecte d'estudi d'aquest projecte ha estat descobrir quin tipus de gestió esportiva es duia a terme a la comarca anys enrera i actualment i fer una proposta de gestió que s'adaptes als resultats del que reflectia l'anàlisi efectuat.

SOCIOLOGIA DE L'ESPORT

En primer lloc s'ha realitzat un estudi històric del treball de gestió realitzat a les Garrigues en tots els àmbits (esport escolar, federat i lúdico-recreatiu) per contextualitzar de forma correcta el problema a estudiar.

Havent realitzat aquesta aproximació, seguint una metodologia de treball de tipus qualitatiu, s'han efectuat una sèrie d'entrevistes d'opinió a personatges de la comarca que s'han cregut rellevants per a l'estudi. En aquest ventall hi trobem tècnics de l'esport, presidents de clubs, membres del Consell Comarcal, regidors d'ajuntaments, membres del Consell Esportiu de forma que hi quedessin reflectits tots els estaments i àmbits esportius. Es va demanar, als entrevistats, un anàlisi de la gestió que es realitzava a la comarca en cada un dels àmbits d'activitat física establerts en l'estudi.

A partir d'aquestes entrevistes s'ha arribat a la conclusió de que no hi havia gestió esportiva organitzada a la comarca o la que hi havia es considerava insuficient per gairebé tots els entrevistats sobretot en els pobles amb menys població.

Havent establert aquesta conclusió i basant-me en les propostes realitzades pels propis entrevistats plantejo una proposta unitària de gestió esportiva a la nostra comarca, amb la creació d'una nova estructura que l'he anomenada Servei Comarcal d'Esports i Activitat Física. S'inclou l'estructura organitzativa, l'àmbit territorial d'actuació, el caràcter que hauria de tenir, les funcions que hauria d'assumir i una possible forma de finançament.

GRUPS DE TREBALL: SOCIOLOGIA DE LA COMUNICACIÓ
Coordina: Bernart López. Departament de
Sociologia. UAB

SOCIOLOGIA DE LA COMUNICACIÓ

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

AULA: 24

Sessió única:

Comunicació: Evolució del periodisme. Nous reptes i noves ocupacions

A càrrec de: **Eulàlia Solé**

Comunicació: Controlar el poble

A càrrec de: **Iolanda Tortajada**

Comunicació: La manipulació inconsciente del deseo

A càrrec de: **M. Luz Castellanos**

Comunicació: L'estructuració de les audiències de televisió: Qui som nosaltres en relació a elles?

A càrrec de: **Jordi Farré**

Col·loqui sobre les quatre primeres comunicacions

Comunicació: Intel·lectuals a l'ombra: anonimat en temps de notorietat. Per a una nova sociologia dels intel·lectuals

A càrrec de: **Jaume Risquete**

Comunicació: Ètica i Estudis Culturals: Renovar la mirada per abastar la imatge televisiva

A càrrec de: **Eva Pujadas**

Comunicació: L'argumentació en la propaganda política televisiva. Una aproximació a la seva anàlisi

A càrrec de: **Arantxa Capdevila**

Col·loqui sobre les tres darreres comunicacions

SOCIOLOGIA DE LA COMUNICACIÓ

NOM DEL COMUNICANT: **Eulàlia Solé**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: **EVOLUCIÓ DEL PERIODISME. NOUS REPTES I NOVES OCUPACIONS**

RESUM

Del març al maig de 1998, vaig entrevistar 3 dones i 13 homes de renom dintre del món del periodisme. Es tractava de conèixer les seves opinions i les seves experiències respecte dels canvis que els avenços tecnològics han comportat, i comportaran, a l'àmbit de la comunicació. El treball s'inscrivía en un estudi encarregat per la Universitat Pompeu Fabra. Tanmateix, aquí em referiré en exclusiva als temes relacionats amb l'exercici del periodisme, sigui escrit o audiovisual, obviant els aspectes relatius a la UPF, objecte de confidencialitat. En primer lloc presentaré l'anàlisi de les 16 entrevistes, per acabar exposant les conclusions.

La temàtica gira al voltant de l'evolució que el periodisme està experimentant sota l'impuls de les noves tecnologies. Una evolució que comporta reptes innovadors i que, al mateix temps, està creant noves ocupacions. Les opinions dels entrevistats abasten consideracions com ara el pes de cada mitjà en el món de la informació, la contraposició entre especialització o polivalència dels periodistes i dels estudiants de periodisme, la valoració de les noves ocupacions o la presència d'Internet com a suposat, o no, mitjà estrella del futur immediat.

Tant l'anàlisi com les conclusions estan endreçats per temes, amb objecte de copsar millor les coincidències o divergències que es produeixen entre els entrevistats.

NOM DEL COMUNICANT: **Iolanda Tortajada**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: **CONTROLAR EL POBLE**

RESUM

L'objectiu d'aquesta comunicació és argumentar com els discursos sobre l'opinió pública que postulen que aquesta ha de ser formada a través de la creació o potenciació de la cultura política o bé que postulen que l'opinió pública no existeix pas parteixen de pretensions de poder que legitimen com el "vulgo" no té criteri per a decidir i com han de ser les èlits informades les que deuran prendre determinacions de diversa índole o, en tot cas, formar els ciutadans i ciutadanes per a que esdevinguin bons ciutadans i bones ciutadanes.

Quant al paper dels mitjans de comunicació de masses en aquests processos i en "l'evolució" de l'estudi dels efectes es defensa com devem educar per a la televisió ja que els efectes subliminals que aquesta té sobre nosaltres són altament nocius, o bé com la construcció social de la realitat dels mitjans és tan gran que necessitem d'alguns il·luminats que ens il·lustrin sobre aquests efectes perniciosos.

Contrarestar aquestes pretensions de poder només és possible des d'altres models que reivindiquin la igualtat quant a la possibilitat d'accedir a la informació i la possibilitat d'escollir, prendre decisions i participar sobre la base d'aquesta informació.

La democratització de les relacions característica de la societat reflexiva ha de donar pas a un sistema de comunicació democràtic que permeti una participació pública a gran escala, reflectint els interessos públics i valors com la veritat, la integritat i la intel·ligència, en paraules de Chomsky.

El debat més que no pas mitjans públics o privats, ha de ser si des dels mitjans es potencia el paper de consumidor o la participació.

SOCIOLOGIA DE LA COMUNICACIÓ

NOM DEL COMUNICANT: **Maria Luz Castellanos**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: LA MANIPULACIÓN INCONSCIENTE DEL DESEO

RESUM

No era cert, però com si ho fos. Ja els psicòlegs i els psiquiatres van advertir que la realitat material i objectiva no és que la importa a l'hora d'analitzar els fantasmes de l'individu, sinó la seva realitat psíquica, el món ficcional que subsisteix en les seves estructures mentals. I això es pot aplicar al conjunt social, les estructures mentals del qual es manifesten, igual que en l'individu, a través del discurs. En aquest cas, el discurs ha tingut com a protagonistes una nena innocent-perversa i el seu gos, i en ell els mitjans de comunicació han representat un paper essencial, no tant com a creadors del fantasma fet rumor, sinó com a enunciadors i propagadors del mateix, és a dir, com a canalitzadors de la imaginació popular. Analitzarem aquest fet des de la seva perspectiva psicosocial, la creació d'un rumor que ha tingut durant dies repercussions a gran escala, i ens preguntarem a partir d'ell amb quin objectiu l'inconscient col·lectiu està utilitzant els mitjans de comunicació –especialment les televisions privades– i de quina manera aquests mitjans de comunicació alimenten i fan créixer els nostres fantasmes.

NOM DEL COMUNICANT: **Jordi Farré**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: L'ESTRUCTURACIÓ DE LES AUDIÈNCIES DE TELEVISIÓ:
QUI SOM NOSALTRES EN RELACIÓ A ELLES

RESUM

Pregonament l'anàlisi d'audiències ha estat un dels àmbits prioritaris per a la recerca comunicativa administrada. No obstant, caldria malferir-nos per sistema dels interessos parcials que impulsen aquest camp, per esbrinar realment quines són realment les presumpcions contradictòries darrere les quals s'emmarcaren les audiències. Efectivament, cada perspectiva d'anàlisi aboca una imatge específica d'audiència que sovint ens ve donada més aviat per les pistes de qui és l'investigador, o de qui en parla, que pels trets substancials de l'objecte d'estudi. La contraposició entre el paradigma dominant (*Ratings Analysis*) i la seva alternativa culturalista crítica (*Reception Analysis*) ens exigeix fonamentar una síntesi realista capaç de superar les apories epistemològiques en què ambdues aproximacions desemboquen. La teoria de l'estructuració de Giddens pretén integrar conceptualment els recursos diferencials i flexibles, amb els quals es troben equipades les audiències, amb les propietats estructurals estables pròpies de cada sistema d'interacció social, on s'inclou el format cultural de la televisió.

SOCIOLOGIA DE LA COMUNICACIÓ

NOM DEL COMUNICANT: **Jaume Risquete**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: INTEL·LECTUALS A L'OMBRA: ANONIMAT EN TEMPS DE NOTORIETAT. PER A UNA NOVA SOCIOLOGIA DELS INTEL·LECTUALS

RESUM

Aquest any s'ha celebrat el centenari de la carta-manifest de l'escriptor francès Émile Zola, "J'accuse...!" que va donar lloc a l'aparició i l'ús corrent del neologisme *intel·lectual*. Cent anys després, la *sociologia dels intel·lectuals* encara no ha definit clarament què s'entén per intel·lectual, encara que podem descriure un seguit de funcions que han estat habituals entre la majoria dels que han rebut aquest qualificatiu (funció crítica, reflexiva, de compromís, comunicativa, d'influència i poder...). En aquesta comunicació abordem el tema dels intel·lectuals i posem l'èmfasi en els que han treballat i treballen en el camp de la creació des de l'obra, en una funció adreçada a posar a disposició dels legisladors i els mediadors socials (polítics, comunicadors, institucions, etc.) els instruments que els facilitin la comunicació amb determinats grups socials (en forma d'audiència mediàtica, *target* publicitari, electorat...). Són, entre d'altres, els *spin doctors* (consultors), que treballen en organitzacions com a *think tanks*, generalment des de l'ombra, i el treball dels quals es mou habitualment en l'anonimat. Nosaltres hem encertat a qualificar-los d'"intel·lectuals a l'ombra", i formen un grup heterogeni al servei de clients molt diversos, en una missió adreçada a seduir i a persuadir amb la seva creació.

NOM DEL COMUNICANT: **Eva Pujadas**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: ÈTICA I ESTUDIS CULTURALS: RENOVAR LA MIRADA PER ABASTAR LA IMATGE TELEVISIVA

RESUM

L'objectiu d'aquesta xerrada és mostrar els límits des dels quals es pensa tradicionalment la relació entre ètica i televisió, - el paradigma periodístic i els valors en els que es recolza-, per eixamplar la mirada ètica/crítica tant del mitjà com dels seus continguts. Els valors sobre els que descansa la pràctica del periodisme són caducs, no extrapolables i afavoreixen el consens en el millor dels cassos i la despolitització. Per una altra banda, el pensament crític contemporani és necessàriament ètic. El projecte dels Estudis Culturals es basa en una crítica moral i política del capitalisme tardà i més generalment, de les formacions socials i culturals opressives. Fer conscients els mecanismes invisibles de l'estructura del mitjà, identificar els "llocs de resistència" i considerar l'individu des de la seva relació amb la TV, més enllà de la quantificació per l'audímetre, implica una sèrie de compromisos ètics. Introduir aquests elements per repensar la imatge televisiva conforma nous àmbits de reflexió que queden lluny dels termes en que es planteja, a l'Estat espanyol, el debat ètic sobre la televisió.

SOCIOLOGIA DE LA COMUNICACIÓ

NOM DEL COMUNICANT: Arantxa Capdevila

**TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: L'ARGUMENTACIÓ EN LA PROPAGANDA POLÍTICA
TELEVISIVA. UNA APROXIMACIÓ A LA SEVA ANÀLISI**

RESUM

La finalitat de qualsevol missatge de propaganda política emès per televisió és aconseguir l'adhesió del major nombre possible de persones a les idees plantejades per un partit polític. Sorgeixen així els protagonistes fonamentals de qualsevol procés comunicatiu: l'emissor, el receptor i el missatge. La relació entre aquests actors ha estat analitzada al llarg del temps de diverses maneres donant lloc a diferents teories que donen prioritat a un d'aquests elements sobre els altres. La Teoria de l'Argumentació plantejada per Chaïm Perelman a la dècada dels cinquanta, i totalment arrelada en la retòrica clàssica, presenta un model teòric que pot donar llum a un nou tipus d'anàlisi de la relació comunicativa entre l'emissor i el receptor de propaganda política televisiva.

En aquesta comunicació s'apunten unes possibles bases per a l'anàlisi argumentativa dels missatges explícitament propagandístics considerant que, a través d'aquesta teoria de l'argumentació, el centre d'atenció analític es desvia cap al paper que atorguen els diferents partits polítics al públic en els seus missatges. De la mateixa manera, adquireixen molta importància els processos d'interpretació comunicativa que empra el públic en la recepció, la comprensió i l'adhesió als missatges polítics. Partint d'aquí, el missatge es configura com a punt de trobada entre les diferents estratègies comunicatives i persuasives dels diferents actors de la comunicació política propagandística.

GRUPS DE TREBALL: SOCIOLOGIA DE LA CULTURA
Coordina: Dolors Mayoral. Facultat de
Ciències de l'Educació. Universitat de Lleida.

SOCIOLOGIA DE LA CULTURA

dissabte, 20 de març

16.30 a 18.30

Sessió: **Desigualtats culturals en els estils de vida**

AULA: 06

Ponència: Formes de modernització de la tradició

Ponent: **Antonio Ariño**

Ponència: Crítica a la distinció cultural

Ponent: **Jordi Busquet**

Ponència: Modernitat, consums i pràctiques culturals: el cas de Lleida

Ponent: **Dolors Mayoral**

Comunicació: Para un análisis sociológico de la anorexia

A càrrec de: **Aina D. López**

dissabte, 20 de març

19.00 a 21.00

Sessió: **Ciudadans, cultures i territoris**

AULA: 06
metodològic

Ponència: Sociologia d'Art: un malentès

Ponent: **J.F. Yvars**

Ponència: Insercions i trajectòries socioprofessionals en el sector de les arts de l'espectacle

Ponent: **Màrius Domínguez**

Andrés Coco

Ponència: La diferència encara com a neguit. Uns apunts de reflexió sobre les cultures a casa nostra.

Ponent: **Paquita Sanvicén**

Comunicació

A càrrec de: **Jet Rosenstein**

SOCIOLOGIA DE LA CULTURA

diumenge, 21 de març
11.30 a 13.30

AULA: 06

Ponència: Anonimat i ciutadania. Per una societat sense territori

Ponent: Manuel Delgado

Sessió: Política, cultura i poder

Taula rodona: Les polítiques culturals a la cruïlla del segle XXI (sessió conjunta amb els grups de Treball de Sociologia de la cultura i Sociologia de les Arts)

Moderadora: Paquita Sanvicén

Ponents: Arturo Rodriguez

Hèctor Santcovsky

Dolors Mayoral

Antoni Giró

J. A. Roche

SOCIOLOGIA DE LA CULTURA

NOM DEL PONENT: **Dr. Jordi Busquet**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: CRÍTICA A LA DISTINCIÓ CULTURAL

RESUM

En aquesta ponència es vol fer una lectura crítica de l'obra de Pierre Bourdieu sobre la distinció cultural (La distinció, 1979) alhora que s'intenta fer una reflexió teòrica sobre la noció de distinció. Parteixo del supòsit que les formes i el sentit de la distinció en cada país i en cada etapa històrica adopten formes particulars i extraordinàriament riques i variades. Cal remarcar doncs, la dificultat de parlar del fenomen de la *distinció* en termes generals -com ho fa Bourdieu. La distinció opera sempre dins d'un cercle -o de diversos cercles socials més o menys concèntrics- i depèn del grau de consens i reconeixement social d'unes formes i uns valors socials compartits. Formes i valors convencionals susceptibles de canviar. En la comunicació es farà, també, una breu reflexió sobre quines han estat i quines són avui les formes de distinció social i cultural a Catalunya.

NOM DEL PONENT: **Dolors Mayorai**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: MODERNITAT, CONSUMS I PRÀCTIQUES CULTURALS: EL CAS DE LLEIDA

RESUM

A partir d'una enquesta realitzada a la demarcació de Lleida sobre equipaments, consums, hàbits i pràctiques culturals s'intenta esbrinar el grau de modernitat de la població, les variables més influents en la definició dels estatus de més prestigi i la penetració de les activitats considerades com d'alta cultura en la població. L'anàlisi de les dades estadístiques posa en evidència la importància de l'edat i del nivell d'estudis com a variables rellevants en la possessió d'equipaments i molt especialment en l'acumulació de capital cultural tot i que les activitats definides com d'alta cultura no semblen ser massa significatives per a la població.

SOCIOLOGIA DE LA CULTURA

NOM DEL COMUNICANT: Alna D. López

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: PARA UN ANÁLISIS SOCIOLÓGICO DE LA ANOREXIA

RESUM

Esta comunicación trata de exponer un proyecto de investigación sociológica sobre la anorexia. Parte de la teoría mertoniana de la anomia, en la que se identifica la relevancia explicativa en el asunto, no sólo de los fines culturales, sino también de los medios considerados legítimos para obtener estos fines.

Se realiza en primer lugar un repaso general de las variables que han intervenido en el hecho de que los modelos estéticos corporales relacionados con la anorexia se hayan extendido en el mundo occidental. Se apunta a la fusión de las consecuencias de dos procesos de gran alcance en el mundo occidental: el capitalismo de consumo, de un lado i el proceso de racionalización de otro. Asimismo se analizan los fundamentos propios de la belleza, sus propias condiciones de posibilidad para resaltar que es posible una belleza adquirida, pero que éste es sobretodo un atributo innato. Se asume que este es un fin cultural que concluye inevitablemente en procesos anómicos, dada la efectividad parcial de los medios para lograrlo, muchas veces afines al interés primordial de la sociedad de consumo: el crecimiento de la demanda.

En segundo lugar, respecto de los medios de obtención de la belleza culturalmente legitimados se insiste en que el acceso a éstos es mediatizado por la estructura social y no sólo el acceso objetivo, económico, sino también el cultural.

NOM DEL PONENT: Sr. J. F. Yvars

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: SOCIOLOGIA D'ART: UN MALENTÈS METODOLÒGIC

RESUM

Com actuen al món de l'art les exploracions i explicacions de certes idees històriques i tècniques? Com han influït sobre la crítica i la metodologia de l'art?

Davant d'una sociologia de continguts -identificació i descripció dels objectes de la cultura visual- es proposa diverses alternatives d'investigació que es poden fonamentar en:

- 1r. L'anàlisi de les nocions estilístiques: mimesi, expressió, forma, tradició i transgressions.
- 2n. El retorn a la teoria de l'art que reivindica la forma i els complexos de la percepció.
- 3r. La construcció a partir de la filosofia i les teories actuals d'un nou entrellat simbòlic que qualifiquem de món de l'art.

SOCIOLOGIA DE LA CULTURA

NOM DEL PONENT: Màrius Domínguez, Andrés Coco

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: INSERIONS I TRAJECTÒRIES SOCIOPROFSSIONALS EN EL SECTOR DE LES ARTS DE L'ESPECTACLE

RESUM

L'objectiu de la nostra comunicació és presentar els resultats d'una investigació que s'està duent a terme respecte de les insercions socioprofessionals i trajectòries laborals en el sector de les arts de l'espectacle.

Aquesta recerca tenia a més a més l'objectiu de conèixer quina és l'experiència posteducativa amb la que es troben els llicenciats en aquest sector, quines són les seves condicions laborals tant pel que fa a aquells que es troben situats professionalment en el sector com d'aquells que l'han abandonat. L'equip investigador, des d'un inici, ha estat conscient que el sector de les arts de l'espectacle, per la seva estructura i dinàmica pròpies, és un àmbit en el qual és difícil esbrinar qüestions tals com: els nivells d'ocupació, d'atur, condicions i característiques dels llocs de treball, etc. Juntament a aquestes dimensions, l'objecte d'estudi ha estat també caracteritzat per la visió que tenen els professionals del seu sector, la valoració que en fan, així com de les expectatives tant pel que fa a la seva etapa formativa com al mercat de treball. Sector, a més a més, que és molt diferent dins de sí, no es pot parlar d'un únic sector, sinó especificant el tipus concret d'especialitat: teatre, dansa, direcció, escenografia, TV, etc.

NOM DEL PONENT: Paquita Sanvicén

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA DIFERÈNCIA ENCARA COM A NEGUIT. UNS APUNTS DE REFLEXIÓ SOBRE LES CULTURES A CASA NOSTRA.

RESUM

La diversitat, com a constructe intel·lectual lligat a les actuals característiques de les migracions per definir la no homogeneïtat ètnica i cultural d'un territori en el qual hi ha una presència, notable o no, de persones originàries d'altres ètnies, és un tema de preocupació i actualitat candent. Des de l'anàlisi de la sociologia de la cultura, i sobretot si entenem aquest concepte com un conglomerat de components d'ideologia i poder, no podem obviar l'element de conflicte cultural que és inherent a aquest tipus de fenòmens. I, en conseqüència, ens plantejem una reflexió en la qual el posem en relació d'una banda amb el factor emblemàtic i hegemònic per excel·lència de casa nostra: el sentiment nacionalista tradicional; i de l'altra amb l'experiència de la nostra història recent.

SOCIOLOGIA DE LA CULTURA

NOM DEL PONENT: **Manuel Delgado**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: ANONIMAT I CIUTADANIA. PER UNA SOCIETAT SENSE TERRITORI

RESUM

Fins a quin punt nocions creixement trivialitzades com ara "interculturalitat" o "multiculturalitat" no estan esdevenint cada cop més instruments conceptuals al servei de l'exclusió social? Davant els arguments en favor d'un dret a la diferència, destinat a legitimitzar la "minorització" a que són sotmeses minories purament inventades, no seria cosa de reclamar per a tothom un cert dret a la indiferència, al mateix temps que es vindiquen els valors positius de l'anonimat i de la reserva? Fins a quin punt el projecte modern de generalització de la democràcia és del tot incompatible amb qualsevol forma de territorialitat i de compartimentació identitària?

GRUPS DE TREBALL:

SOCIOLOGIA DE LA FAMÍLIA

Coordina: Cristina Brullet.. Departament de
Sociologia. UAB

SOCIOLOGIA DE LA FAMILIA

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

Sessió: A) Ruptures conjugals i reconstrucció de l'espai de vida

AULA: 13

Ponència: Perfils sociobiogràfics de les persones divorciades
Ponent: **Rene Houle**

Ponència: L'habitatge en els processos de separació conjugal
Ponent: **Marta Rico**

Ponència: Ruptura conyugal y redefinición de espacios: una aproximación interpretativa de la experiencia monoparental.
Ponent: **Sara Barrón**

Debat

Sessió: B) La ruptura de formes tradicionals en la formació de vincles familiars

Ponència: La construcció de vincles familiars entre les persones immigrants: amics o parents?
Ponent: **Elisa Tackman**
Mireia Mascarell

Ponència: Les noves tecnologies de reproducció i els reptes a la maternitat/paternitat
Ponent: **Mónica Nadal**

Debat

SOCIOLOGIA DE LA FAMILIA

dissabte, 20 de març
19.00 a 21.00

Sessió: A) **Polítiques de conciliació Ocupació-Família**

AULA: 13

Ponència: El debat sobre la conciliació Ocupació-Família en el marc de les polítiques familiars a Europa
Ponent: **Cristina Brullet**

Ponència: La reconciliació de la vida laboral i familiar per a homes i dones de la Unió Europea. Síntesi de resultats d'una revisió de la recerca a la UE (1987-1996) sobre reconciliació i qualitat dels serveis d'atenció infantil i per la gent gran
Ponent: **Anna Escobedo**

Debat

Sessió: B) **Polítiques familiars i estructura social**

Ponència: Política familiar i estructura social: una relació bidireccional. El cas espanyol
Ponent: **Sonia Parella**

Ponència: Polítiques familiars a Catalunya: una primera aproximació
Ponent: **Lluís Flaquer**

Ponència: Familisme i exclusió a l'entorn urbà de Catalunya: una mirada bibliogràfica
Ponent: **Laura Torrebadella**

Debat

diumenge, 21 de març
11.30 a 13.30

AULA: 20

Sessió: **Taula rodona. Drets de ciutadania. És possible un nou pacte social?**
Sessió conjunta dels grups: Sociologia de la Família, Sociologia del Gènere, Benestar Social i Polítiques Socials

SOCIOLOGIA DE LA FAMÍLIA

NOM DEL PONENT: René Houle

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: ELS FACTORS SOCIO-ECONÒMICS I FAMILIARS DE LES RUPTURES D'UNIONS A CATALUNYA I ESPANYA

RESUM

En aquesta comunicació, presentem els resultats d'una explotació de l'Enquesta sociodemogràfica (ESD) de 1991 referint a les ruptures de primeres unions a Catalunya i Espanya. L'ESD inclou les històries matrimonials de tots els enquestats/des, i a partir d'aquesta informació, com la informació de les seves històries laborals, educatives i familiars (fills), estudiem els factors associats a les ruptures d'unions. Aquests factors són d'ordre socioeconòmic (nivell d'educació, ocupació) i familiar (presència i edat dels fills en la parella). A més, s'hi inclou variables demogràfiques com l'edat a la primera unió i la duració de la unió. Els resultats mostren la forta incidència tant dels factors socioeconòmics, com familiars i demogràfics, sobre la propensió a la ruptura d'unió. Entretant altres coses, el divorci a Espanya i Catalunya és fortament determinat per l'estatus socio-econòmic: a més educació, més probabilitat de divorciar. No és el cas en altres països com Suècia o Estat-Units on l'estatus socio-econòmic té poca incidència sobre el divorci. El cas de Catalunya i Espanya, en aquest sentit, s'assembla més al d'Itàlia.

NOM DEL PONENT: Marta Rico, Mireia Mascarell

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: QUI ES QUEDA AMB QUÈ? L'HABITATGE EN ELS PROCESSOS DE SEPARACIÓ CONJUGAL

RESUM

En el moment en què una parella decideix separar-se, tots aquells elements que conformen l'univers familiar pateixen una transformació i reestructuració, tant en els seus continguts com en les seves formes. Dintre d'aquest univers, l'habitatge ocupa un paper rellevant pel que fa a la seva tinença, gaudiment, i manteniment. Ja en el mateix procés de separació, l'habitatge esdevé un bé disputat, i es presenta com el centre d'atenció en les decisions de repartiment i distribució dels béns familiars, i del patrimoni en general. En aquest sentit, es detecta com la custòdia dels fills esdevé un factor clau per determinar aquesta distribució dels béns.

Des del mateix moment en què una parella es dissol, i fins que cada un dels membres assoleix una situació personal més o menys estable, es produeixen una sèrie de reajustaments en la situació residencial. En aquesta etapa inicial es decideix qui es queda amb l'habitatge, i qui no s'hi queda, fet que condicionarà el tipus d'estratègies i ajuts que es desenvoluparan i quina serà la seva incidència en el conjunt de relacions familiars i socials en el futur.

Però aquestes transformacions i reestructuracions no finalitzen amb la redistribució del patrimoni familiar i de la custòdia dels fills. És a partir d'aquest moment quan s'inicia un llarg procés que tindrà implicacions a nivell econòmic, afectiu, familiar i social, i que conduiran aquestes persones per itineraris residencials diversos, sotmesos a contínues modificacions que s'aniran resolent a través de negociacions i acords entre la parella.

SOCIOLOGIA DE LA FAMILIA

NOM DEL PONENT: **Sara Barrón**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: RUPTURA CONYUGAL Y REDEFINICIÓN DE ESPACIOS: UNA APROXIMACIÓN INTERPRETATIVA DE LA EXPERIENCIA MONOPARENTAL

RESUM

Los diferentes episodios biográficos y familiares que experimentan los actores han sido tradicionalmente estudiados sin referencia alguna a los escenarios físicos y simbólicos en los que éstos ocurren. Sin embargo, el espacio es quizás uno de los esquemas más fuertes que se ofrece a nuestra experiencia cotidiana familiar. El espacio es, como señala Kant, "la posibilidad de coexistencia", que incluye una dimensión física territorial y otra socio-simbólica. El estudio de las sendas de vida familiar a través de sus manifestaciones espacio-simbólicas (tanto físicas como experienciales) presupone una mirada analítica que toma el espacio como observatorio privilegiado de introspección sociológica. La mirada espacial permite adentrarse en el mundo de la intersubjetividad y contextualizar nuestras vicisitudes de vida en familia en escenarios que son contruidos significativamente por nosotros como actos de llenar, redefinir o vaciar espacios de sentido. En esta exposición se pretende mostrar el potencial analítico de esta mirada espacial para el estudio de la monoparentalidad por ruptura conyugal. Para ello, se han recuperado algunos extractos de una investigación empírica llevada a cabo por la autora en la que se exploran, a partir de los relatos de varias mujeres divorciadas, las diversas resoluciones espacio-simbólicas que se derivan de un proceso de redefinición familiar como es la monoparentalidad (i.e., proceso de desconyugalización familiar, división de espacios y desplazamientos, vacío parental y creación de nuevos espacios monoparentales).

Palabras clave: *Sociología Familiar Interpretativa *Monoparentalidad femenina (ruptura conyugal)
* Simbolismo espacial

NOM DEL PONENT: **Elsa Tackman , Mireia Mascarell**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA CONSTRUCCIÓ DE VINCLES FAMILIARS ENTRE LES PERSONES IMMIGRANTS: AMICS O PARENTS?

RESUM

L'objectiu és presentar el procés d'anàlisi en curs sobre la manera com els immigrants construeixen amb les seves amistats més properes xarxes de relacions "familiars", tractant de reemplaçar els vincles que han quedat allunyats en els seus països d'origen. La hipòtesi de la que partim és que a falta dels vincles que vénen "donats" per la sang, els immigrants elaboren vincles nous que acompliran les mateixes funcions però a través de mecanismes de lliure elecció. Aquesta problemàtica ha estat treballada a través d'entrevistes en profunditat a persones residents a l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

SOCIOLOGIA DE LA FAMÍLIA

NOM DEL PONENT: Mónica Nadal

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LES NOVES TECNOLOGIES DE REPRODUCCIÓ I ELS REPTES A LA MATERNITAT/PATERNITAT

RESUM

"Noves Tecnologies Reproductives" (nTR) és el nom general donat a les múltiples tècniques creades i desenvolupades en els últims 30 anys en el terreny de la medicina reproductiva. Aquestes tècniques s'adressen a les diferents fases del procés reproductiu - des de la concepció fins al naixement. Les nTR constitueixen instruments poderosos de visualització i control dels fetus i de les dones que els gesten, creen nous subjectes d'intervenció mèdica i afecten el nucli de la concepció occidental sobre la reproducció i les relacions de parentiu. Així, per exemple, tècniques com l'amniocentesis o els sistemes d'ultrasons introdueixen nocions de "qualitat" i "viabilitat" del fetus en les eleccions reproductives de les persones i modifiquen substancialment conceptes com el de "paternitat/maternitat responsable". La fecundació in vitro, adreçada al moment de la concepció, ha generat tot un discurs al voltant de la infertilitat i la "necessitat" de reproducció biològica de les parelles. En definitiva, les nTR mobilitzen, qüestionen i creen representacions, conceptes, valors i discursos polítics al voltant de la reproducció i la paternitat, i constitueixen, així, un terreny d'estudi per a les ciències socials poc explorat fins ara en el context de la sociologia feta al nostre país.

NOM DEL PONENT: Cristina Brullet

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: EL DEBAT SOBRE LA CONCILIACIÓ OCUPACIÓ-FAMÍLIA EN EL MARC DE LES POLÍTIQUES FAMILIARS A EUROPA

RESUM

L'objectiu és exposar les tendències i els eixos més rellevants del debat sobre polítiques familiars avui a la Unió Europea. En aquest marc situaré les mesures de conciliació Ocupació-Família. Aquestes mesures pretenen respondre a les noves realitats sociodemogràfiques i familiars (caiguda de la fecunditat, envelliment de la població, dones amb projectes laborals, famílies de doble sou, ruptures conjugals, empobriment de les famílies monoparentals i de la infància. La centralitat del temps de treball productiu ha tret valor o ha ocultat els temps de treball de cura i de relació entre les persones que mantenen els vincles familiars, dins o fora de la llar pròpia. Revisarem els diferents tipus de mesures, en les seves bondats o avantatges per la vida quotidiana però també en les seves contradiccions. Les mesures que han generat un debat més fort han estat les relatives a flexibilitzar el mercat de treball i promoure el treball a temps parcial i, per tant, hi centraré la meua atenció perquè sovint són utilitzades per interessos que res tenen a veure amb facilitar el desenvolupament de responsabilitats familiars i necessitats personals.

Finalment, presentaré la recerca de Marlene Lohkamp-Himmighofen (1993) en relació a les tres modalitats d'ajustament del treball remunerat i del treball familiar a la Unió Europea, posant en evidència el diferent paper que assumeixen els diferents estats en la modulació de les relacions familiars entre sexes i entre generacions i, per tant, en el desenvolupament dels drets de ciutadania de tota la seva població.

NOM DEL PONENT: **Anna Escobedo**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA RECONCILIACIÓ DE LA VIDA LABORAL I FAMILIAR PER A HOMES I DONES A LA UNIÓ EUROPEA. SÍNTESI DE RESULTATS D'UNA REVISIÓ DE LA RECERCA A LA UE (1987-1996) SOBRE RECONCILIACIÓ I QUALITAT DELS SERVEIS D'ATENCIÓ INFANTIL I PER LA GENT GRAN.

RESUM

La reconciliació del treball i la vida familiar constitueix un dels eixos de les polítiques d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones a la Unió Europea. És un assumpte de creixent interès a mesura que es generalitza la participació continuada de les dones al mercat de treball i es tendeix a un procés d'individualització d'expectatives, drets i responsabilitats socials.

La reconciliació del treball i la vida familiar fa referència a les diferents maneres en que els individus poden compatibilitzar el treball remunerat (i els drets de protecció social que aquest confereix) amb les responsabilitats domèstiques i d'atenció familiar. Fins fa pocs anys aquestes eren realitzades bàsicament per dones que no participaven en el modern mercat de treball. La qualitat d'aquesta combinació té implicacions en el benestar (o malestar) de les famílies, en particular dels infants, de les persones dependents i cuidadores. Afecta al clima laboral i a la productivitat en el lloc de treball. A nivell macro social afecta també als sistemes de protecció i de serveis socials.

L'any 1997, la Unitat d'Igualtat d'Oportunitats entre Homes i Dones de la CE encarrega una revisió dels coneixements més avançats sobre reconciliació i sobre qualitat dels serveis d'atenció infantil i per a gent gran al conjunt de la UE més Noruega. L'estudi constitueix una interessant guia de bibliografia acadèmica i de recerca publicada sobre aquests temes, en els 16 països, entre 1987 i 1996. En aquesta comunicació es presenta una selecció dels resultats de l'estudi a escala europea amb la seva translació a Catalunya.

D'una banda es constata com les diferències en els contextos nacionals influeixen sobre la orientació de la recerca. D'altra banda s'observen algunes tendències similars en els països de la UE i necessitats comunes de recerca i recopilació de dades. La revisió s'organitza en els següents apartats: treballant i cuidant; canvis en el treball i en la vida familiar; actituds i preferències; gestionant la relació entre el treball i la vida familiar; efectes i conseqüències; qualitat en els serveis d'atenció infantil i per a gent gran. Aquesta panoràmica d'estudis inclou finalment un inventari de temes, perspectives i suggerències per a la futura recerca en aquest camp.

Referència bibliogràfica:

Deven, Fred; Inglis, Sheila; Moss, Peter and Petrie, Pat (1998) *Revisión de las investigaciones realizadas en Europa sobre conciliación de la vida laboral y familiar para hombres y mujeres y calidad de los servicios de atención. Informe final para la Unidad de Igualdad de Oportunidades de la Comisión Europea (DGIV)*. Materiales de Trabajo núm.40, autoedición de la DG de Acción Social, del Menor y de la Familia del M^o de Trabajo y Asuntos Sociales. Madrid. (inclou un apèndix de la Fundació CIREM: Conclusiones y referencias bibliográficas del informe español)

SOCIOLOGIA DE LA FAMÍLIA

NOM DEL PONENT: **Sònia Parella**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: **POLÍTICA FAMILIAR I ESTRUCTURA SOCIAL: UNA RELACIÓ BIDIRECCIONAL. EL CAS ESPANYOL**

RESUM

Partint de la bidireccionalitat que existeix entre política social i estructura social en base a la proposta teòrica del SAPS (*Seminari d'Anàlisi de les Polítiques Socials*, Departament de Sociologia de la UAB), l'objectiu d'aquesta ponència és abordar la importància de la política familiar a Espanya en el procés de conformació de l'estructura social i, al mateix temps, analitzar de quina manera a pròpia estructura social espanyola condiciona els continguts de la política familiar.

Al llarg de la primera part es pretén analitzar la relació de la política familiar amb les diferents esferes de l'estructura social, centrant-se en les repercussions o efectes més destacables dels seus procediments en el eixos de desigualtat. En aquest sentit, s'estudien els trets més rellevants de les accions i omissions de la política familiar a Espanya durant el període 1992-1998, a fi de veure com aquestes modulen la posició dels membres de la família, homes i dones, a les diferents esferes. Tal com s'intenta justificar al llarg de la ponència, els procediments "familiaritzadors" que caracteritzen la política familiar espanyola contribueixen a la dualització social i al reforçament de les desigualtats de gènere tant en l'àmbit productiu com en el reproductiu.

A la segona part de la ponència s'inverteix el sentit de la relació i s'analitzen quins són els condicionants de l'estructura social -canvis demogràfics, culturals i socials- que repercutiran a curt termini en la política familiar i que evidencien el gran abisme que existeix entre l'actual concepció de la política familiar i la realitat social espanyola.

NOM DEL PONENT: **LLuís Flaquer, Cristina Brullet**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: **POLÍTQUES FAMILIARS A CATALUNYA: UNA PRIMERA APROXIMACIÓ**

RESUM

Es presenten els resultats d'una recerca recent, financada per la Fundació Bofill, sobre les polítiques familiars a Catalunya. L'anàlisi de les polítiques d'habitatge i els processos de formació de noves famílies; de les prestacions econòmiques i les desgravacions fiscals en relació a la criança d'infants i cura de la gent gran; de les mesures de conciliació Ocupació-família en relació als serveis externs a la llar per l'atenció i cura de les persones dependents (infants, malalts, gent gran poc autònoma), la redistribució dels temps de la vida quotidiana i la redistribució del treball familiar, ens porta a la següent conclusió. El sistema de benestar a Espanya i Catalunya es caracteritza pel seu baix nivell de **desmercantilització i desfamiliarització**. Baix nivell de desmercantilització perquè són quasi bé nul·les les possibilitats que tenen els ciutadans i ciutadanes de mantenir els seus nivells de benestar quan no participen del mercat laboral. Baixa desfamiliarització perquè són molt baixes les possibilitats de que les persones puguin mantenir el seu nivell de vida sense dependre totalment dels seus familiars i parents, tant pel que fa al

SOCIOLOGIA DE LA FAMÍLIA

sosteniment de les rendes com per a l'ús de serveis en cas de necessitat. Les rendes de treball són les úniques que garanteixen una vida digna. Per tant, es deixa fora de la seva cobertura tant els joves que busquen la seva primera feina com les dones sense ocupació regularitzada en el mercat de treball. El fet que aquestes categories de la població no tinguin dret a cap mena de prestació d'atur les situa fora de l'òrbita de l'estat de benestar i les fa caure sota la dependència familiar limitant així els seus drets socials com a ciutadans de ple dret. Per altra banda, una part molt important de la població s'està ressentint de la poca voluntat política per plantejar de cara el debat públic i l'acció necessària en relació a la implantació de mesures de conciliació Ocupació-Família.

NOM DEL PONENT: Laura Torradella, Elisabet Tejero

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: "FAMILISME" I EXCLUSIÓ A L'ENTORN URBÀ DE CATALUNYA: UNA MIRADA BIOGRÀFICA

RESUM

El contingut d'aquesta comunicació es correspon amb el d'un article encarregat per la Fundació Bofill que està en vies de publicació. És producte de la recerca europea SOSTRIS (Social Strategies in Risk Societies) coordinada per Louis Lemkow (Departament de Sociologia de la UAB).

L'objectiu d'aquesta comunicació és contribuir, a partir d'un mètode d'estudi biogràfic, al debat sobre l'exclusió social i el paper de les famílies en el context urbà de Catalunya. Les famílies, sobretot en els països del Sud d'Europa, es consideren un coixí de protecció enfront dels moments de canvi i crisi generats per les transformacions dels Estats de benestar. Però si bé aquesta aproximació gaudeix d'un fort consens, les famílies no sempre poden ser enteses com un recurs d'integració, sinó que també poden arribar a constituir-se com un mecanisme estretament relacionat amb les dinàmiques d'exclusió. En concret, es pretén oferir una visió complexa del que en l'àmbit de les ciències socials s'anomena "familisme" i la seva implicació en les dinàmiques socials d'exclusió i integració en un context mediterrani.

GRUPS DE TREBALL: SOCIOLOGIA DE LA LLENGUA
Coordina: Joan M. Romani. Institut de
Sociolingüística de la Generalitat.

AULA: 05

GRUPS DE TREBALL: **SOCIOLOGIA DE LA RELIGIÓ**
Coordina: Pere Negre. Facultat de ciències
Econòmiques.

AULA: 15

GRUPS DE TREBALL: SOCIOLOGIA DE LA VELLESA
Coordina: Maria Pia Barenys. Departament de
Sociologia. UAB

SOCIOLOGIA DE LA VELLESA

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

Sessió: Envel·liment i canvi social. Any Internacional de la Vellesa (1999)

AULA: 14

Ponència: La cura familiar de les persones grans
Ponent: **Montserrat Mora**

dissabte, 20 de març
19.00 a 21.00

Sessió: Polítiques i serveis socials per la vellesa

AULA: 14

Ponència: Abusos que pateix la gent gran a Catalunya
Ponent: **Antoni Peralta**

Ponència: Necessitats residencials de la gent gran que envellaix amb discapacitat psíquica
Ponent: **Antoni Peralta**

diumenge, 21 de març
11.30 a 13.30

Sessió: Taula rodona. Vellesa i desigualtat social.
Modera: **M. Pia Barenys**

AULA: 14

Participants: **Maria Galofré**
Montserrat Mora
Antoni Peralta

SOCIOLOGIA DE LA VELLESA

NOM DEL PONENT: Montserrat Mora

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA CURA FAMILIAR DE LES PERSONES GRANS

RESUM

La comunicació presenta les hipòtesis i els resultats d'un estudi sociològic realitzat a diferents localitats de Catalunya. Argumenta que les decisions sobre les responsabilitats familiars de cura responen a una norma social. Segons aquesta norma, les persones grans han de ser ateses a casa seva per les seves famílies, i aquesta responsabilitat forma part del treball reproductiu-familiar. La responsabilitat filial de la cura de persones grans es transmet tant als fills com a les filles, però en el cas dels fills les veritables responsables són les joves. La norma sobre la cura estableix una gradació de situacions possibles dins de la família que primen la permanència de les persones grans a l'entorn familiar. La comunicació explica el cas de la rotació dins d'aquesta norma, i la incomprensió que molts/es professionals de primera línia expressen davant aquest fenomen

NOM DEL PONENT: Antoni Peralta

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: ABUSOS QUE PATEIX LA GENT GRAN A CATALUNYA

RESUM

A partir d'una recerca empírica realitzada entre 1994 i 1995 per encàrrec del Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya, l'investigació comprèn, d'una banda, una anàlisi d'aquelles discriminacions, abusos i maltractaments que pateix la gent gran de Catalunya en raó de pertànyer a un determinat grup d'edat; d'altra banda, i en una segona fase construïda en base a enquestes a l'àmbit socio-sanitari, residencial i als serveis de gent gran, s'intenta quantificar l'aspecte més frapant d'aquesta desigualtat social: els abusos i maltractaments que pateix la gent gran als diferents entorns, per tant de la família, les institucions residencials i l'entorn de convivència.

Les conclusions de l'estudi poden ajudar a posteriors investigacions sobre el tema, j que evidencien l'alt grau de difuncions que acostumen a acompanyar els processos d'institucionalització de la gent gran en qualsevol àmbit, i que inclouen abusos de tipus físic i/o psíquic. Aquests abusos es fonamenten en aspectes de fragilitat social, de canvi de valors ètics i de modificacions profundes en la família i el paper social de la gent gran.

SOCIOLOGIA DE LA VELLESA

NOM DEL PONENT: Antoni Peralta

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: NECESSITATS RESIDENCIALS DE LA GENT GRAN QUE ENVELLEIX AMB DISCAPACITAT PSÍQUICA

RESUM

A l'any 1998, l'Associació ASPANIAS va encarregar a Desenvolupament Comunitari un estudi sobre les necessitats residencials d'un nou col·lectiu de gent gran: les persones que envelleixen amb discapacitat psíquica.

La falta d'estudis a l'entorn occidental, la novetat del fenomen -generalitzable a altres col·lectius desfavorits com ara els disminuïts físics, sensorials o mixtos-, la falta de registres fiables i l'enorme interès dels pares d'aquestes persones —a la vegada gent gran- es situaven com a punts de partida inicial.

La investigació conté tres parts:

- a) Mostra de les polítiques dutes a terme al nostre entorn, i les modalitats residencials que es posen en marxa per fer-hi front al problema social
- b) Quantificació de les necessitats residencials actuals i futures a mig termini a casa nostra per a aquest col·lectiu
- c) Recomanacions concretes sobre els nous serveis que s'hauran de posar en marxa.

Com a conclusions principals destaquem que el col·lectiu envelleix prematurament, però que el seu envelliment observa pautes similars al col·lectiu en general. No existeix una política clara al respecte, amb diferents opcions residencials encara no avaluades, i que xoquen amb la falta de recursos generalitzat per a la gent gran, la falta de sensibilitat de la societat i la deficient preparació del col·lectiu de professionals que s'encarreguen de la cura d'aquestes persones.

GRUPS DE TREBALL: SOCIOLOGIA DE LES ARTS
Coordina: Arturo Rodríguez. Facultat de Ciències
Econòmiques. UB

SOCIOLOGIA DE LES ARTS

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

Sessió: Canvis en els universos artístics

AULA: 08

Ponència: La música programàtica, una nova música per a la societat del s. XIX
Ponent: **Magda Polo**

dissabte, 20 de març
19.00 a 21.00

Sessió: Perspectives d'Investigació en Sociologia de les Arts

AULA: 08

Ponència :Las dimensiones sociales del Individuo y de la Comunidad en la Tragedia Griega
Ponent: **Juan A. Roche Cárcel**

Ponència: La dinámica cultural metropolitana: de la modernidad a la postmodernidad
Ponent: **Arturo Rodríguez**

Ponència: La evolución del sector de la cultura en el marco de nuevas prácticas de producción y consumo
Ponent: **Héctor Santcovsky**

diumenge, 21 de març
11.30 a 13.30

Sesió: Taula rodona. La política cultural a la cruïlla (Organitzada amb el Grup de Treball de Sociologia de la Cultura)

AULA: 06

Moderadora: **Dolors Mayoral**
Participants: **Juan A. Roche**
Arturo Rodríguez
Héctor Santcovsky

NOM DEL PONENT: Magda Polo

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA MÚSICA PROGRAMÀTICA, UNA NOVA MÚSICA PER A LA SOCIETAT DEL S. XIX

RESUM

Els canvis que es produeixen en l'àmbit de la recepció musical de la societat del segle XIX propicien la construcció d'un nou escenari teòric que permet pensar la música, tant des del punt de vista estètic com sociològic, de manera diferent a com s'havia fet abans del romanticisme. Així doncs, el debat entre la música pura -una música d'encuny netament burgès-, i la música programàtica – una música que té com a propòsit l'intent d'acostar la música a la societat- potència de manera contundent la proclamació -dins d'un context més materialista que idealista- de nous paràmetres que marquen la recepció-comprensió de la música del romanticisme.

NOM DEL PONENT: Juan A. Roche

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: Las dimensiones sociales del Individuo y de la Comunidad en la Tragedia Griega

RESUM

El individuo y la comunidad se consideraron, en la Grecia del siglo V a.C., como verdades antagónicas que no se excluyen entre sí. En la medida en que el pensamiento trágico se alimenta de verdades antagónicas, la tragedia griega ofrece una completa información sociológica acerca de esta polaridad. Y es que la tragedia es su mejor exponente, ya que se debate entre si ser un arte para la unidad social o un arte para el desarrollo de la conciencia individual. Como ha señalado José M^a. de Quinto, la tragedia necesita un hogar social, puesto que la total medida del hombre sólo puede darla el tiempo en el que ha vivido; el hombre deshabitado, ausente o por encima de la moral, de la política, de la economía, de las cuestiones existenciales propias del tiempo en que ha vivido, en ningún caso puede servir a las condiciones de la tragedia. Ahora bien, si el hombre deshabitado no puede servir a estas condiciones, tampoco totalmente socializado puede hacerlo. Sólo el hombre que habita una sociedad, pero que se encuentra en tensión, en lucha, con el deseo de liberarse de ella, puede ser un héroe trágico. Así pues, intentaré aquí, por un lado, describir las líneas esenciales que definen esta tensión a la que está sometida la tragedia y, por otro, indicar cómo evoluciona en Grecia esta tensión y el papel que adoptó en ella la tragedia. En este último aspecto, trataré de demostrar que la tragedia no sólo fue un espejo reflectante de la realidad social, sino también una auténtica transformadora de ella.

SOCIOLOGIA DE LES ARTS

NOM DEL PONENT: Arturo Rodríguez

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA DINÀMICA CULTURAL METROPOLITANA: DE LA MODERNIDAD A LA POSTMODERNIDAD

RESUM

La existencia de profundas mutaciones en las pautas de funcionamiento de la vida artística heredadas del siglo pasado ha sido señalada desde hace tiempo por la mayoría de los observadores. Pero las claves estructurales que subyacen a esos cambios no han sido hasta ahora tan claramente identificadas. A través de un contraste entre el orden cultural de la metrópolis arquetípica de la modernidad –París- y el de las capitales que hoy en día pueden considerarse culturalmente hegemónicas –Los Angeles y Nueva York- desarrollaremos en este trabajo algunos argumentos sobre el trasfondo estructural de tales cambios, sobre el nuevo orden artístico-cultural que se dibuja y sobre las nuevas dinámicas a las que actualmente está dando lugar.

NOM DEL PONENT: Héctor Santcovsky

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA EVOLUCIÓN DEL SECTOR DE LA CULTURA EN EL MARCO DE NUEVAS PRÁCTICAS DE PRODUCCIÓN Y CONSUMO

RESUM

No hay ninguna duda de que vivimos un mundo de importantes transformaciones y que estas conformarán nuevos escenarios de relación social y cultural. Nuevos retos recorren y recorrerán el mundo de finales de los años 90, y la cultura no vive, ni seguramente vivirá, ajena a este profundo cambio que afecta muchos aspectos de las esferas sociales, económicas, tecnológicas y políticas. En este sentido parece claro que la cultura, en una amplia dimensión conceptual y simbólica -que incluiría, por descontado, a los medios de comunicación en una perspectiva tanto de sector económico, como de espacio generador de hábitos, prácticas, gustos y opinión- actuaría como referente imaginario de nuevos discursos sociales, políticos e ideológicos. Esta realidad está representada por aspectos tan diversos y divergentes como la moda, el consenso político y social, la construcción y reforzamiento de valores, o la creación de las condiciones para que se den las posibilidades de creación, difusión y acceso a lo que se podrían considerar las disciplinas artísticas, por poner cuatro ejemplos suficientemente distantes de lo que hoy puede representar el sector cultural. En ese sentido, este conjunto de factores de transformación del sector de la cultura ha ido incidiendo, directamente, en los modelos de creación, producción, distribución y práctica cultural. La localización y deslocalización de espacios de difusión, producción y consumo, la emergencia de nuevos sistemas de comunicación y expresión, la revitalización o destrucción de centros históricos, la emergencia de nuevos contenedores de consumo y práctica cultural y de ocio, la globalización

SOCIOLOGIA DE LES ARTS

y transnacionalización de los contenidos y sistemas de producción, la evolución acelerada de nuevos sistemas tecnológicos de comunicación, los efectos que los nuevos modelos de organización territorial, las nuevas formas de organización de tiempo de trabajo y ocio, el cambio del rol social, ideológico y político de agentes y actores, etc., tienen una incidencia tan importante en el campo de la producción y el consumo cultural, que su no incorporación como factor analítico puede restar comprensión a los fenómenos que hoy en día constituyen los referentes de interpretación del sector. En ese contexto una reflexión en el campo de la sociología de la cultura y del arte ha de estar fuertemente vinculada al análisis e interpretación de estos procesos que antes se han esbozado, en los que se abre una perspectiva original, y dimensiona de manera singular las necesidades de aproximación sistemáticas a la evolución de pautas de consumo y prácticas condicionadas y organizadas alrededor de los hechos sociales, económicos, territoriales, políticos y tecnológicos. En ese marco es fundamental conocer los rasgos y características más relevantes del consumo y práctica cultural con objeto de poder analizar la evolución y tendencias más significativas, y dibujar, al menos someramente, los escenarios prospectivos dominantes.

GRUPS DE TREBALL: **SOCIOLOGIA DE LES MIGRACIONS**
Coordina: Carlota Solé. Departament de
Sociologia. UAB

SOCIOLOGIA DE LES MIGRACIONS

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

AULA: 32

Sessió: Mercat de Treball, polítiques migratòries i impacte de la immigració en la societat receptora
Coordina: **Carlota Solé**
Jordi Garreta

Ponència: Desigualtat i exclusió social. El cas de les minories: gitanos i immigrants exteriors
Ponent: **Encarna Herrera**

Ponència: Mercado, justicia y política de extranjería
Ponent: **Ricardo Zapata**

Comunicació: Migració i microestats
A càrrec de: **Jordi Domingo i Coll**

Comunicació: Immigració, religió i educació: els musulmans a Catalunya.
A càrrec de: **Jordi Garreta**

Comunicació: Les segones generacions de famílies immigrades i el sentit de la seva inserció social. El cas dels fills i filles de famílies magribines a Mataró (1991-1998)
A càrrec de: **Miguel Angel Alegre**
Diego Herrera

Comunicació: Reflexions sobre la necessitat d'actualització en el discurs de les oportunitats
A càrrec de: **Rosa Armell**

SOCIOLOGIA DE LES MIGRACIONS

NOM DEL PONENT: Encarna Herrera

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: DESIGUALTAT I EXCLUSIÓ SOCIAL. EL CAS DE LES MINORIES: GITANOS I IMMIGRATS EXTERIORS.

RESUM

Les desigualtats socials no tendeixen a desaparèixer a les societats desenvolupades, al contrari, semblen prendre formes i característiques pròpies. En el marc d'una investigació portada a terme pel Departament de Sociologia III de l' UNED sobre el tema de l'exclusió social es tractarà el cas de les minories: gitanos i immigrants exteriors. Partint d'una reflexió teòrica sobre el concepte d'exclusió social, s'aborda la seva operacionalització, exposant els indicadors utilitzats, per, finalment, passar a analitzar la situació social de les minories en relació a aquest fenomen.

NOM DEL PONENT: Ricard Zapata

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: MERCADO, JUSTICIA Y POLÍTICA DE EXTRANJERÍA

RESUM

Esta ponencia examina desde el punto de vista normativo la relación entre la justicia y la extranjería, en particular las cuestiones sobre los límites de la justicia en una política de extranjería. La pregunta que me he planteado es la siguiente ¿es moralmente justo que los estados legitimen sus políticas de extranjería en base a unos criterios económicos? Mi intención es sugerir que la forma en que las políticas de extranjería tratan la relación entre el mercado y los extranjeros puede considerarse como un problema de justicia. Siguiendo esta dirección, el argumento que guiará mi razonamiento es que una política de extranjería tiene un carácter más justo cuando el mercado no funciona como criterio de orientación.

En la primera parte, presento, como preliminar, los nuevos escenarios del debate teórico político en torno a la relación entre el mercado y la justicia, con el fin de precisar el contexto de mi análisis. En la segunda parte, introduzco brevemente las principales tensiones que ponen en duda la legitimidad del tratamiento estatal hacia los extranjeros desde el punto de vista de la justicia, con el propósito de presentar la lógica de mi razonamiento. En la tercera parte, propongo una reflexión abierta incorporando a la relación anterior la variable de la extranjería tomando la Ley de Extranjería española como estudio de caso. En la última parte, resumo mi argumento: la necesidad de revisar los criterios que legitiman las políticas de inmigración desde el punto de vista de la justicia general, los criterios basados en el mercado en particular.

SOCIOLOGIA DE LES MIGRACIONS

NOM DEL COMUNICANT: Jordi Domingo

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: MIGRACIÓ I MICROESTATS

RESUM

Els microestats europeus s'han adaptat als canvis del continents transformant-se en societats de serveis. Aquests canvis els han convertit en societats receptores d'immigrants quan fa poc més de cinquanta anys eren societats emissores. La barreja de cultures, provocada per una allau migratòria que ha deixat en minoria els autòctons, és una de les característiques d'aquestes comunitats que rarament superen els cinquanta mil habitants, i que es troben envoltades per cultures molt més poderoses en l'escena internacional.

NOM DEL COMUNICANT: Jordi Garreta

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: IMMIGRACIÓ, RELIGIÓ I EDUCACIÓ: ELS MUSULMANS A CATALUNYA

RESUM

A Catalunya durant els anys noranta assistim al progressiu creixement de centres d'oració i mesquites, reflex principalment de l'assentament d'immigrants procedents d'Àfrica. Aquest procés de "trasplantament" de l'Islam es troba amb diferents situacions que el condicionen, situacions personals i socials que catalitzen o dificulten el procés. A partir d'un estudi que hem realitzat entrevistant a imams de Lleida i Osca i un altre, que es troba en la fase de treball de camp, presentarem el procés que han seguit fins a l'actualitat, així com el comportament que tenen el creients i les demandes que realitzen en el plànol laboral, educatiu, etc.

SOCIOLOGIA DE LES MIGRACIONS

NOM DEL COMUNICANT: Miquel Àngel Alegre, Diego Herrera

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: LES SEGONES GENERACIONS DE FAMÍLIES IMMIGRADES I EL SENTIT DE LA SEVA INSERCIÓ SOCIAL. EL CAS DELS FILLS I FILLES DE FAMÍLIES MAGRIBINES A MATARÓ (1991-1998)

RESUM

El principal propòsit d'aquesta comunicació és el de donar a conèixer els resultats de l'estudi realitzat pels mateixos ponents i sota el mateix títol, i finançat per les Fundacions Jaume Bofill i Serveis de Cultura Popular en concepte de beca per "estudis sobre la joventut". L'objectiu fonamental d'aquesta recerca rau a donar compte de la següent qüestió: el paper clau i determinant que en el procés d'integració social del col·lectiu immigrant, en general, i magribí, en particular, juguen tant la progressiva novavinguda de segones generacions de familiars procedents de la societat d'origen, com la presència de fills i filles nascuts/des a la pròpia societat d'acollida.

L'objecte específic l'anàlisi del qual ha tractat de proporcionar-nos les eines pertinents de cara a operativitzar i fer visible aquest fenomen l'han centrat les pràctiques socials i els hàbits quotidians dels i les joves (en edat de cursar l'ESO) descendents de persones immigrades provinents de països del Magrib. Especialment, l'estudi queda acotat al terme municipal de Mataró; i temporalment, de l'any 1991 als nostres dies.

NOM DEL COMUNICANT: Rosa Armell

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: REFLEXIONS SOBRE LA NECESSITAT D'ACTUALITZACIÓ EN EL DISCURS DE LES OPORTUNITATS.

RESUM

El nostre estudi analitza la influència de les representacions mentals sobre les oportunitats que l'aglomeració metropolitana pot oferir, en els comportaments migratoris de les joves generacions. La sortida de llur entorn constitueix pel jove una oportunitat de formació universitària i de llibertat en un altre context social. El que no retorni és el resultat d'un complex d'influències com ara:

1. Els pares no creuen en el futur de llur comarca i no estan disposats a fer les inversions de capital requerides per a l'endegament d'una activitat professional empresarial.
2. Les dones amb estudis són més reticents a tornar que els homes.

La nostra diagnosi és que la manca de projecte de futur pels territoris en situació de perifèria esdevé la clau per a interpretar l'emigració de gent formada i dels recursos en capital que els permet desenvolupar l'exercici de llur professió o de l'activitat empresarial per a la qual s'han capacitat.

Per aquest motiu proposem un replantejament en el discurs de les oportunitats i del coneixement de l'entorn per tal d'actualitzar la informació i copsar millor les oportunitats competitives que determinades localitzacions poden proporcionar pel desplegament de les diferents activitats professionals o empresarials.

GRUPS DE TREBALL: **SOCIOLOGIA DEL DRET**
Coordina: Pompeu Casanovas. Departament
de Sociologia. UAB.

SOCIOLOGIA DEL DRET

dissabte, 20 de març

16.30 a 18.30

AULA: 25

Sessió: **Criminologia**

Coordina: **Amadeu Recasens**

Ponència: "Una reflexió des de la pràctica quotidiana sobre les contradiccions presents en les polítiques d'immigració"

Ponent: **José Bonilla**

Ponència: "Sistema penal, organització i presa de decisions: una aplicació de la perspectiva luhmaniana"

Ponent: **José Luis Dominguez**

Ponència: "Referència a la situació actual dels plans d'intercanvi de xeringues als centres penitenciaris"

Ponent: **Assumpta Poch**

Ponència: "Persones de dones, un enfocament sociojurídic"

Ponent: **Elisabeth Almeda**

dissabte, 20 de març

19.00 a 21.00

AULA: 25

Sessió: **Criminologia**

Coordinador: **Amadeu Recasens**

Ponència: "La violència escolar a Catalunya. Dades sobre la presència del fenomen a la premsa i la redacció social davant d'ell"

Ponent: **Ana Isabel Rodríguez**

Ponència: "Un exemple de cooperació policial a Europa: l'alluita contra el narcotràfic"

Ponent: **Marta Subirana**

Ponència: "Les mesures alternatives a la pena privativa de llibertat. Marc legal i problemes d'implementació".

Ponent: **M. Dolors Vallès**

Ponència: "Disseny d'una investigació sobre la desviació policial"

Ponent: **Xavier Virgili**

diumenge, 21 de març

11.30 a 13.30

AULA: 25

Sessió: Cultura jurídica professional i tendència de canvi en el dret contemporani

Coordina: Pompeu Casanovas

Ponència: "Cultura jurídica professional en el marc de les noves formes socials del dret contemporani"

Ponent: Pompeu Casanovas

Ponència: Estratègies de comunicació en judicis de jurat"

Ponent: Esther Pascual

Ponència: Anàlisi estadística textual de discursos davant del jurat"

Ponent: Joaquim Comin

Jordi Pérez

Ponència: Teoria de l'acció comunicativa. Lògica versus dinàmica evolutiva: dificultats de la institucionalització de l'Estat de dret i la dictadura xilena"

Ponent: Franklin Ponce

GRUPS DE TREBALL: **SOCIOLOGIA DEL GÈNERE**
Coordina: Pilar Carrasquer. Departament de
Sociologia. UAB

SOCIOLOGIA DEL GÈNERE

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

AULA: 16

Sessió: Les desigualtats de gènere: la persistència d'una invisibilitat?

Ponència: La construcció conceptual de la desigualtat social de les dones

Ponent: **M. Jesús Izquierdo**

Ponència: Les desigualtats sexe-gènere: modalitats i explicacions

Ponent: **Teresa Cabruja**

dissabte, 20 de març
19.00 a 21.00

AULA: 16

Sessió: Velles i noves desigualtats de gènere (família, educació, treball, política, cultura)

Ponència: Les polítiques d'igualtat en l'àmbit laboral. Polítiques de gènere?

Ponent: **Reyes Varella**

Ponència: La valoració de llocs de treball, tècnica neutra o pràctica discriminadora?. Una anàlisi sociològica des de la perspectiva de gènere.

Ponent: **Imma Pastor**

Ponència: L'assetjament sexual a la Unió Europea

Ponent: **Carme Alemany**

Ponència: Un espai propi: processos de relació de les dones a través de l'anàlisi espacial dels mercats municipals de Barcelona

Ponent: **Carme Guasch**

Ponència: La persistència de les desigualtats de gènere en el marc de l'Estat del Benestar català

Ponent: **Núria Parlon**

diumenge, 21 de març
11.30 a 13.30

AULA: 20

Sessió: Taula rodona. Drets de Ciutadania: És possible un nou pacte social?.(3ª sessió conjunta amb els grups de treball de Família i Benestar Social i Polítiques Socials)

Moderadora: **Pilar carrasquer**

SOCIOLOGIA DEL GÈNERE

NOM DEL PONENT: Mª Jesús Izquierdo

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA CONSTRUCCIÓ CONCEPTUAL DE LA DESIGUALTAT SOCIAL DE LES DONES

RESUM

El propòsit d'aquesta ponència és, en primer lloc, fer una revisió crítica de las categories d'anàlisi utilitzades per a estudiar la desigualtat social de les dones. En segon lloc, fer una proposta per a la visibilització del subjecte investigador i del subjecte polític. I, finalment, fer una proposta de marc d'anàlisi de la desigualtat de les dones a partir del concepte de ciutadania

NOM DEL PONENT: Teresa Cabruja

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LES DESIGUALTATS SEXE-GÈNERE: MODALITATS I EXPLICACIONS

RESUM

En el següent informe s'explica el treball realitzat sobre quina és la percepció de dones de diferents condicions socio-econòmiques, personals, laborals, ideològiques, d'edat i de formació de la ciutat de Girona, sobre la desigualtat social per raó de sexe i quines serien les propostes o demandes que farien per a assolir una més gran igualtat a diferents nivells: comunitari, institucional i privat. La tècnica utilitzada ha sigut la del grup de discussió. Amb els objectius abans senyalats s'han organitzat 6 grups de discussió amb un nombre de 6 a 9 dones de diferents característiques que reunides en condicions d'anonimat, han discutit sobre la situació de la dona a Girona i han fet arribar i argumentat diferents opinions i valoracions.

El material transcrit s'ha analitzat i els resultats obtinguts recullen els aspectes més rellevants de quina percepció de desigualtat es dona i per què es continua donant a àmbits ben diversos: des del privat fins al laboral, passant per la vida a la ciutat i amb especial atenció a la combinació de la vida laboral amb la vida privada així com en les possibilitats de formació o participació en activitats lúdiques. El factor temps, l'edat i la construcció de la diferència en formen els principals eixos.

NOM DEL PONENT: **Reyes Varela**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA : LES POLÍTIQUES D'IGUALTAT EN L'ÀMBIT LABORAL, POLÍTIQUES DE GÈNERE?.

RESUM

Durant el període 1982-1998 hem vist com els problemes de les dones han entrat a formar part de l'agenda política i, no per res, en tan sols 10 anys s'han conquerit les reformes legals bàsiques que han suposat l'eliminació de les desigualtats entre els sexes en l'àmbit laboral mitjançant l'aplicació del control no sexista davant la llei. Però amb tot, només s'han aconseguit triomfs parcials. Es a dir, s'ha aconseguit la igualtat formal entre les treballadores i els treballadors, malgrat lo qual, encara avui en dia, les dones gaudeixen d'un "nivell mínim d'acceptabilitat" a l'hora d' acceptar un treball remunerat inferior al dels homes. Aquesta manca d'equitat es deu a que les dones continuen veient condicionada la seva disponibilitat per les responsabilitats reproductives adscrites al gènere en el que han estat socialitzades.

Així les coses, l'interrogant que dóna inici a aquesta reflexió és el següent: ¿en quina mesura les polítiques d'igualtat en l'àmbit laboral han aconseguit reduir distàncies entre el nivell mínim d'acceptabilitat de les dones respecte al dels homes per tal de fer possible l'equitat real entre les treballadores i els treballadors?.

Per tal de buscar una resposta a aquest interrogant, la comunicació analitza quins han estat els impactes de les polítiques de igualtat en l'àmbit laboral, a partir de la construcció d'una tipologia de polítiques d'igualtat que utilitza com a eix estructurador el concepte de gènere. La tesi és que des de el reconeixement del gènere, les polítiques fins al moment implementades han estat polítiques sexuades a favor de les dones a les que se'ls hi ha afegit el gènere, però no han estat polítiques de gènere pròpiament dites. Conseqüentment, els impactes d'aquestes actuacions polítiques, tot i minimitzadores de les desigualtats entre els gèneres, han contribuït, també, a reproduir-les, donat que han desatès la independència/autonomia de les dones respecte a les responsabilitats reproductives. En definitiva, han estat quelcom actuacions que tot i aconseguir canvis, aquests han estat més quantitius (presència de les dones al mercat de treball) que qualitius (el model tradicional de divisió del treball per sexes ha romàs, en essència, inalterable). Això ha suposat que en l'escenari laboral, el nivell mínim d'acceptabilitat de les dones i els homes continuï essent no equitatiu. Es a dir, que les desigualtats entre els gèneres, tot i presentar formes diferents, no han desaparegut del món laboral.

SOCIOLOGIA DEL GÈNERE

NOM DEL PONENT: Inma Pastor, Carmen Gutiérrez

TÍTOL DE LA PONÈNCIA : LA VALORACIÓ DE LLOCS DE TREBALL, TÉCNICA NEUTRA O PRÀCTICA DISCRIMINADORA? UNA ANÀLISI SOCIOLÒGICA DESDE LA PERSPECTIVA DE GÈNERE.

RESUM

En aquesta comunicació es presenten els resultats d'una recerca realitzada entre 1996 i 1997 sobre els processos de valoració de llocs de treball i els efectes de la seva aplicació. La perspectiva sociològica d'estudi preten analitzar la construcció social dels rols sexuals en el mercat de treball així com els mecanismes explicatius de la discriminació que afecten a la valoració de llocs de treball. Aquest estudi es basa en una hipòtesi genèrica que afirma que la valoració de llocs de treball i les categories professionals no són solament, definicions tècniques sino, fonamentalment, construccions socials, en tant que producte de negociacions i de conflicte, que han anat modificant-se al llarg de la història.

Moltes vegades, la valoració de llocs de treball es presenta, des dels responsables de recursos humans de les empreses -i moltes vegades també d'acord amb els representants sindicals-, com una tècnica que garanteix el funcionament equilibrat de les classificacions de treballadors. Amb el nostre estudi mostrem que aquesta tècnica, la valoració de llocs de treball, fonamentalment funciona per facilitar l'acceptació d'una situació discriminadora segons el gènere dels individus, així com la reproducció d'aquesta situació en les empreses. Acceptació perquè es fa en nom de la neutralitat científica i reproductora perquè no es contemplan mecanismes per evitar les situacions de discriminació per gènere.

NOM DEL PONENT: Carme Alemany

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: L'ASSETJAMENT SEXUAL A LA UNIÓ EUROPEA

RESUM

Es tracta de presentar un estudi realitzat per a la Unió Europea sobre l'assetjament sexual en els 5 països de l'Europa del Sud membres de l'UE. Concretament, es presenta la posició de les empreses en relació a aquesta qüestió i un resum dels resultats dels estudis fets sobre l'assetjament sexual en aquests 5 països i aproximacions metodològiques a aquests estudis.

SOCIOLOGIA DEL GÈNERE

NOM DEL PONENT: Carmen Guasch

TÍTOL DE LA PONÈNCIA : UN ESPAI PROPI: PROCESSOS DE RELACIÓ DE LES DONES A TRAVÉS DE L'ANÀLISI ESPACIAL DELS MERCATS MUNICIPALS DE BARCELONA.

RESUM

L'espai és un producte de la societat, expresa cultura, manifesta ideologia i, a més, està carregat de significats. El mercat, la plaça per a molts, és un espai amb una funció econòmica clara, com ho confirmen les feines que allà s'hi duen a terme. Aquestes activitats, reconegudes pel concens social, amaguen, però, determinades tasques vinculades, especialment, a les dones i que no gaudeixen de prestigi. El fet que l'anar a comprar quedi amagat darrera el treball domèstic, una feina invisible, permet que, aquesta tasca, i el mercat en sí mateix, esdevinguin un espai i un temps de dones per a les dones, on s'ha trascendit l'espai domèstic (el mercat no és més que, a primer cop d'ull, una extensió de l'espai domèstic) per convertir el mercat en un espai on la dona es pot relacionar. En definitiva, la dona ha fet seu un espai que li era, per tradició, impositat.

NOM DEL PONENT: Núria Parlon

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA PERSISTÈNCIA DE LES DESIGUALTATS DE GÈNERE EN EL MARC DE L'ESTAT DEL BENESTAR CATALÀ.

RESUM

Al nostre país paral·lelament al desenvolupament de l'Estat del benestar, s'ha anat produint altre gran transformació, denominada per alguns autors/res "revolució silenciosa", a saber : la incorporació de la dona al mercat laboral o en alguns casos el seu retorn. Aquest procés lligat, quant a principis, a la reivindicació d'igualtat d'oportunitats d'accés als recursos per ambdós gèneres, se'ns presenta acudint a la realitat empírica del context que ens ocupa, com un procés, que per a la majoria de dones, resta condicionat a la mera obtenció de recursos complementaris, als del marit/parella, per tal de mantenir la capacitat adquisitiva de les famílies i no tant a reivindicacions conscients envers la igualtat de gènere. Per tant l'objecte de la meua comunicació és: presentar com es vinculen ambdós processos, per tal de demostrar que en el marc de l'estat del benestar espanyol i català, encara avui dia, no podem parlar d'igualtat real de drets entre dones i homes, demostrant a la vegada que el gènere és una variable explicativa i necessària per a comprendre el nostre estat del benestar, i que per tant és fa necessari incorporar-la juntament amb la de classe en els estudis comprensius que es vulguin fer de la nostra societat. En el camp de les teories el debat gira al voltant de dos camps analítics: d'una banda els models teòrics de l'Estat del benestar, construïts bàsicament a partir de les relacions entre mercat i l'estat en la provisió del benestar i d'altre els enfocaments i estudis feministes sobre la persistent desigualtat per raó de gènere i que prioritàriament centren les seves anàlisis en la família. He intentat combinar aspectes d' ambdues tendències per tal de fer la meua anàlisi, en tant que crec que ambdues perspectives són complementàries, però insuficients alhora per separat, per ajudar-nos a entendre la situació de les dones en el marc de

SOCIOLOGIA DEL GÈNERE

l'estat de benestar català i espanyol. La primera conclusió que podrien extreure és que si volem comprendre el lloc que ocupen les dones i homes al nostre país, la mobilització de recursos de poder i influència social que es desprèn alhora del contracte social vigent a la societat, seria la variable independent clau i el concepte de règim d'Estat de benestar la variable dependent. Això ens permet concloure, introduint alhora una perspectiva comparativa entre països i en un mateix moment històric, que el model d'estat de benestar que s'ha desenvolupat a Espanya i Catalunya, està esbiaixat per desigualtats de gènere que persisteixen i es projecten en les seves línies d'acció (polítiques), en tant que aquest s'ha desenvolupat sobre la base d'un determinat contracte social implícit en el que les relacions de gènere socialment construïdes i que organitzen la vida social dels homes-dones parteixen d'una ordenació, on allò masculí és la norma i allò femení s'entén en un sentit inferior. Aquesta formulació ens dóna la possibilitat d'introduir una perspectiva d'anàlisi comparada, que ens permet proposar, en el camp de les recomanacions, algunes propostes per superar les desigualtats de gènere al nostre país, basant-nos en les que s'han fet servir a altres països que sembla les han superades, cas de Suècia i Dinamarca. La meua proposta en aquest sentit, se centra en introduir factors que sacsegin l'actual la diferenciació estructural dels gèneres que es manté en el contracte social vigent, essent la força motriu del canvi l'expansió dels serveis de l'Estat del benestar principalment els de suport la família.

GRUPS DE TREBALL:

SOCIOLOGIA DEL NACIONALISME

Coordina: Montserrat Tresserra. Departament
de Sociologia. UAB

SOCIOLOGIA DEL NACIONALISME

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

Sessió única:

AULA: 31

Ponència:
Ponent: **Josep Sert**

GRUPS DE TREBALL: SOCIOLOGIA DEL TERRITORI
Coordina: Anna Alabart. Departament de Teoria
Social, Filosofia del dret i Metodologia de les Ciències
Socials. UB

SOCIOLOGIA DEL TERRITORI

dissabte, 20 de març

16.30 a 18.30

AULA: 29

Sessió: **Estructura social i canvi al territori (1ª sessió conjunta, amb el grup sobre desigualtats i classes socials)**

Coordina: **Anna Alabart/Cristina Sánchez**

Ponència: **Classes i grups socials a la RMB, 1990-1995**

Ponent: **Marina Subirats**

Ponència: **Diferenciació socioespacial de la ciutat de Lleida**

Ponent: **Carme Bellet**

Joan Vilagrasa

Ponència: **Relacions socioterritorials i mobilitat residencial a l'AMB**

Ponent: **Joan Antoni Módenes**

Ponència: **El canvi urbà a Catalunya. Anàlisi dels fluxos residencials i laborals a l'àrea de Lleida (1986-1996)**

Ponent: **Joan Ganau**

Ponència: **La ciutat multiplicada. Polítiques urbanes. Condicions de centralitat a la metròpoli post-industrial**

Ponent: **Paco Muñoz**

Comunicació: **Centros históricos en perspectiva**

A càrrec de: **Emilio Martínez**

Comunicació: **El Besós crític: una aproximació a la realitat i al futur dels barris del Besós**

A càrrec de: **Oscar Xavier Gómez**

Fabio Valbonesi

SOCIOLOGIA DEL TERRITORI

dissabte, 20 de març
19.00 a 21.00

Sessió: Comunicabilitat i mobilitat en el territori

AULA: 29

Ponència: Circular o arribar? Velles tradicions i noves estratègies per repensar la mobilitat quotidiana

Ponent: Carme Miralles

Ponència: L'ús temporal del territori

Ponent: Enric Mendizabal

Comunicació: La ciudad contra la anti-ciudad. Pequeño comercio y vitalidad urbana en Zaragoza

A càrrec de: Mario de Gaviria

diumenge, 21 de març
11.30 a 13.30

Sessió: Desigualtats en el territori (3ª sessió conjunta amb el grup de desigualtats i classes socials)

AULA: 29

Coordina: Anna Alabart/ Cristina Sánchez

Ponència: Anàlisi de l'estructura social de les comarques catalanes amb les dades censals 1996

Ponent: Cristina Sánchez

Màrius Domínguez

Ponència: Estructura Familiar i social a la ciutat de Barcelona

Ponent: Cristina López

Ponència: Les desigualtats ètniques i la formació dels espais locals

Ponent: Xavier Rambla

Ponència: Fragmentació social a les ciutats

Ponent: Pau Caparrós

Ponència: Desarrollo en los espacios rurales europeos. Elementos de desigualdad territorial

Ponent: Victor Manuel Lacambra

SOCIOLOGIA DEL TERRITORI

NOM DEL PONENT: Marina Subirats

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: CLASSES I GRUPS SOCIALS A LA RMB, 1990-1995

RESUM

L'Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona ha permès la realització d'una de les anàlisis sobre estructura social més complexes que existeixen. El que es presenta en aquesta ponència és d'una banda els resultats comparats entre 1990 i 1995 de l'estructura de classes socials de la RMB. De l'altra, el debat teòric que precedeix i que segueix a aquests mateixos resultats sobre la pertinència del conceptes de classe, grup i estrats socials per a l'anàlisi de la nostra societat.

NOM DEL PONENT: Carme Bellet, Joan Vilgrasa

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: DIFERENCIACIÓ SOCIOESPACIAL DE LA CIUTAT DE LLEIDA

RESUM

:

Aquesta comunicació presenta uns primers resultats d'un Atlas sociodemogràfic i econòmic de la ciutat de Lleida. La informació elaborada es centra en la diferenciació per seccions de districte de la informació del cens d'habitatges de 1991 i dels censos i padrons de població de 1986 i 1996. Les diferents variables mostren un mosaic urbà molt diferenciat i amb fortes àrees de segregació social. Les zones més desafavorides són el centre històric i alguns dels barris sorgits durant el període 1940-1970. La zona de ciutat-jarí i algunes de les trames d'eixample més noves són, contrariament, el lloc on es concentra la població més benestant.

La interpretació de la descripció cartogràfica es realitza a partir de tres elements interrelacionats. En primer lloc, cal considerar la persistència de les característiques de la construcció física i de l'estructura demogràfica de la història urbana recent, que explica el fort contrast entre el nucli urbà central i els barris. En segon lloc, cal considerar el procés d'obsolescència física i de desestructuració social que ha afectat el centre històric en els últims 20 anys, convertint-lo en una àrea de concentració de pobresa urbana. En tercer lloc, cal contemplar com element explicatiu les estratègies immobiliàries que conformen un mercat molt segmentat socialment i segregat espacialment.

NOM DEL PONENT: Joan Antoni Módenes

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: RELACIONS SOCIOTERRITORIALS I MOBILITAT RESIDENCIAL A L'ÀREA DE BARCELONA

RESUM

La comunicació vol aportar algunes idees a l'ànalisi de la interrelació dels individus amb l'espai urbà., associant la diversitat social amb variables demogràfiques, com ara l'edat o la relació familiar, i geogràfiques, com el lloc de residència. Explorarem el comportament que la població de l'àrea metropolitana de Barcelona presenta quan canvia de domicili en funció de l'etapa concreta de la seva evolució vital, de la seva posició social i també el context d'inserció espacial. L'explicació està basada en els anys vuitanta. Ha passat suficient temps com perquè la situació hagi variat. S'ha produït un augment de la mobilitat residencial. Però hauran canviat les seves decisions territorials? I el comportament segons la posició social? Aquí ens centrarem en quin era el comportament tot just fa uns pocs anys, en una situació residencial més restrictiva i que el futur podria tornar-se a repetir.

NOM DEL PONENT: Joan Ganau

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: EL CANVI URBÀ A CATALUNYA. ANÀLISI DELS FLUXOS RESIDENCIALS I LABORALS A L'ÀREA DE LLEIDA (1986-1996)

RESUM

En els darrers anys, s'ha anat produint un canvi estructural en les pautes d'urbanització i de distribució de la població a Catalunya, reflex d'uns processos generals a tota Europa. Les ciutats centrals dels sistemes urbans s'han estancat o han començat a perdre població, mentre que són les corones periurbanes les que estan tenint un creixement demogràfic més destacat. Aquesta comunicació analitza, partint del marc general de Catalunya, les transformacions territorials que han tingut lloc a l'àrea de Lleida en els darrers anys (1986-1996) motivades per la mobilitat residencial. Uns canvis que estan afectant l'estructuració territorial de l'àrea, que tenen importants conseqüències en els fluxos que s'hi estableixen i que, en definitiva, mostren la incidència dels processos de difusió urbana en sistemes secundaris allunyats de la regió metropolitana de Barcelona.

SOCIOLOGIA DEL TERRITORI

NOM DEL PONENT: Paco Muñoz

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LA "CIUTAT MULTIPLICADA". POLÍTIQUES URBANES I CONDICIONS DE CENTRALITAT A LA METRÒPOLI POSTINDUSTRIAL

RESUM

L'aportació presenta, de forma resumida, els principals trets de l'estructura difusa del territori com a característica de la ciutat postindustrial i examina un seguit de problemàtiques a ella associades. A continuació es planteja la hipòtesi de la desconexió entre les polítiques urbanes i aquests nous escenaris territorials, a partir de dos exemples concrets: el primer lloc, l'absència de reflexió i de marcs d'actuació que contemplin l'espai definit a escala metropolitana; en segon lloc, la manca de polítiques complexes davant la pèrdua d'activitats productives als centres urbans. A partir de tots dos exemples es preten mostrar el que sembla una paradoxa: és precisament a partir d'una lectura contextual dels mecanismes de producció del territori difús com es poden aconseguir els majors graus de centralitat per a les ciutats.

NOM DEL COMUNICANT: Emilio Martínez

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: CENTRES HISTÒRICS EN PERSPECTIVA

RESUM

Els centres històrics presenten problemes específics i problemes generals. Aquestes peces del territori urbà, que en la majoria dels casos ja no són centres funcionals, constitueixen espais fràgils, per motius interns i externs: a les característiques morfològiques i sociodemogràfiques pròpies, cal afegir-hi la pressió externa que es deriva de l'especialització funcional del territori, aprofitaments turístics i d'oci, interessos immobiliaris, etc. Continuen sent barris residencials, però això sovint s'oblida. L'imaginari social introdueix pressions en forma d'opinions, actituds i estereotips que condicionen les intervencions públiques i privades. El treball es proposa una exploració de les singularitats i generalitats dels centres històrics, a partir d'una revisió crítica de la literatura i de les experiències empíriques, per acabar suggerint tipologies comprensives i una anàlisi de les intervencions fetes.

NOM DEL COMUNICANT: Oscar Xavier Gómez, Fabio Valbonesi

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: EL BESÒS CRÍTIC: UNA APROXIMACIÓ A LA REALITAT I AL FUTUR DELS BARRIS DEL BESÒS

RESUM

L'estudi, que dóna fe de la necessitat de canvi que existeix a la zona del Besòs, es proposa plantejar la relació existent entre els trets que defineixen l'estructura socioeconòmica i l'entorn cultural d'aquests indrets i el paper que poden exercir un i altre elements en la projecció d'una reordenació urbana.

SOCIOLOGIA DEL TERRITORI

NOM DEL PONENT: Carme Miralles

**TÍTOL DE LA PONÈNCIA: CIRCULAR O ARRIBAR? VELLES TRADICIONS I NOVES
ESTRATÈGIES PER REPENSAR LA MOBILITAT QUOTIDIANA**

RESUM

La mobilitat quotidiana no ha estat mai un tema marginal de la ciutat, però sí que ha estat un tema marginat i fins i tot oblidat per les ciències socials que, en molts casos, l'han confós amb els mitjans de transport i l'han reduït a un subjecte tecnològic. Però, ara més que mai, el tema és d'intensa actualitat. Per un cantó estem repensant la ciutat difusa, per insostenible, per l'altra estem analitzant l'exclusió i la desigualtat en una societat altament urbana i desenvolupada. Tant una línia com l'altra obliguen a replantejar-se la mobilitat, com un dels drets dels ciutadans per accedir a les propostes (activitats, serveis, etc) de la ciutat. El dret a la mobilitat com una parcel·la del dret a la ciutat. Dret de tots els ciutadans, vinculats o no als mitjans de transport privats, de diferents edats, gènere o renda. Mobilitat, doncs, no vinculada, necessàriament, als mitjans de transport mecànics sinó a l'accessibilitat, com a dret a arribar als llocs, de la forma més barata i més ecològica possible.

NOM DEL PONENT: Enric Mendizàbal

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: L'ÚS TEMPORAL DEL TERRITORI

RESUM

L'ús temporal del territori es basa en el fet que els individus realitzem les nostres activitats en un nombre considerable de llocs diferents. Aquí es vol presentar els efectes de l'ús temporal del territori de Catalunya en la distribució de la població i en els serveis i equipaments

NOM DEL COMUNICANT: Mario de Gaviria i David Baringo

**TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: LA CIUTAT CONTRA L'ANTI-CIUTAT: EL PETIT COMERÇ I
LA VITALITAT URBANA A SARAGOSSA**

RESUM

Saragossa és una ciutat densa i compacta. Els fluxes de vianants són molt intensos. El sistema d'autobusos és eficient i econòmic. El petit comerciant és la peça clau per entendre la dinàmica de la ciutat: fan el carrer segur, la ciutat més humana, el passeig més bonic i ecològic ja que els saragossasnes no han d'utilitzar el cotxe. Tot això contrasta amb l'anti-ciutat dispersa, on dominen les grans superfícies comercials, que fomenten el transport en automòbil i converteixen el carrer en un lloc sense vida, insegur i hostil. Però en el futur, Saragossa ha d'enfrontar-se al dilema.

SOCIOLOGIA DEL TERRITORI

NOM DEL PONENT: Cristina Sánchez, Màrius Domínguez

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: ANÀLISI DE L'ESTRUCTURA SOCIAL DE LES COMARQUES CATALANES AMB LES DADES CENSALS, 1996

RESUM

L'anàlisi de l'estructura social és sempre una tasca difícil de dur a terme atesa la seva complexitat. El que ens hem proposat en el nostre estudi és intentar aproximacions a aquesta complexitat a partir d'una eina, el cens de població, amb limitacions però amb prou avantatges: està a l'abast de tothom, és periòdic i ens dóna informació sobre tota la població censada.. La ponència que es presenta consta de dues parts diferenciades. Una primera part on es recull la metodologia emprada; una segona on expliquem els resultats assolits per comarques, i el debat teòric i metodològic que fan sorgir aquests resultats.

NOM DEL PONENT: Cristina López

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: ESTRUCTURA FAMILIAR I SOCIAL A LA CIUTAT DE BARCELONA

RESUM

La ciutat de Barcelona presenta una estructura de llars diferenciada respecte a Catalunya i a la Regió I; d'altra banda, el municipi de Barcelona no és gens homogeni i ofereix una varietat de contrastos entre els seus districtes. Els canvis produïts en l'estructura de les llars entre 1991 i 1996 emmescaren una doble naturalesa de les mateixes: d'una banda les formes més convencionals i de l'altra les més tradicionals. En aquest treball s'apunta una tipologia que permet classificar els districtes segons l'estructura de les seves llars i s'intenta esbrinar si es tracta de districtes amb formes tradicionals, amb formes modernes o amb formes residuals.

SOCIOLOGIA DEL TERRITORI

NOM DEL PONENT: Xavier Rambla

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: LES DESIGUALTATS ÈTNIQUES I LA FORMACIÓ DELS ESPAIS LOCALS

RESUM

La comunicació analitza de quina manera l'estat, el mercat, l'esfera domèstica i l'esfera associativa de l'activitat social contribueixen a la formació de les desigualtats ètniques a Catalunya. També es planteja per què és important estudiar les variacions d'aquestes desigualtats entre diferents localitats.

NOM DEL PONENT: Pau Caparros

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: GIRONES: FRAGMENTACIÓ SOCIAL A LES CIUTATS

RESUM

La dualitat social que caracteritza l'etapa postfordista es reflecteix territorialment amb una utilització del millor sol urbà per situar les activitats (residencials, de producció i de serveis) que lideren l'edonòmia i una expansió, paral·lela, de l'economia informal, que continua assentada a la ciutat. En aquest context es donen els gestors han de plantejar-se els reptes per ordenar allò que el sociòleg madrileny R.F.Duran ha anomenat "l'explosió del desordre".

NOM DEL PONENT: Victor Manuel Lacambra

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: DESARROLLO EN LOS ESPACIOS RURALES EUROPEOS. ELEMENTOS DE DESIGUALDAD TERRITORIAL

RESUM

Després de diverses dècades d'aplicació de la Política Agrària Comuna, sorgeix, amb inusitada força, l'Agenda 2000. Aquesta nova orientació comunitària suposarà un destacat conjunt de canvis en els espais rurals i, en conseqüència, en diversos teixits socioeconòmics que engloben un conjunt molt ampli d'activitats. El context en el qual s'ha d'enmarcar, per tant, la situació actual dels espais rurals s'inscriu en una dimensió àmplia, la de la Unió Europea, amb múltiples efectes sobre els mercats econòmics, alimentaris i financers mundials. Al mateix temps, els espais rurals compleixen una sèrie de funcions vitals per al conjunt de la societat (equilibri ecològic, oci,...). La comunicació presenta una anàlisi sobre la situació actual dels espais rurals europeus, dedicant especial atenció a la diferenciació dels propis processos de desenvolupament territorial i econòmic que suposen, en definitiva, processos d'exclusió social.

GRUPS DE TREBALL: SOCIOLOGIA DEL TREBALL
Coordina: Antonio Martin i Andreu Lope.
Departament de Sociologia. UAB

SOCIOLOGIA DEL TREBALL

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

Sessió: Accés al treball i formes de treball com a mecanisme de desigualtats socials

AULA: 21

Ponència: Desigualtats en el treball
Ponent: **Ramón Alós**

Ponència: Entre l'atur i el temps parcial: noves maneres per una vella desigualtat?
Ponent: **Teresa Torns**

Ponència: Inclusión social a través de la incorporación al mercado de trabajo
Ponent: **Aitor Gómez**

Ponència: El cos social de la difícil inserció professional dels joves
Ponent: **M. Carme Alemany**
Anna Tarrés

Ponència: L'increment de la desigualtat social en el mercat laboral a Catalunya
Ponent: **Laura Cantenys**

Ponència: Atur juvenil, exclusió social i salut. Dimensions, experiències subjectives i respostes institucionals en sis països de la Unió Europea (YUSEDER)
Ponent: **Josep Esplugues**

Ponència: Formació contra exclusió social
Ponent: **Xavier Matheu**

Ponència: La segmentación del mercado de trabajo en Catalunya
Ponent: **Maria Caprile**

SOCIOLOGIA DEL TREBALL

dissabte, 20 de març
19.00 a 21.00

Sessió: Transformacions en el treball

AULA: 21

Ponència: El teletrabajo ¿una nueva lógica organizativa?

Ponent: **Angel Belzunegui**

Ponència: Estructura social y del empleo en Cartagena tras la reconversión industrial

Ponent: **Mariluz Castellanos**

Ponència: Les noves formes d'ocupació: un intent de limitació en el marc de les polítiques empresarials de flexibilitat laboral

Ponent: **Francesc Gibert**

Ponència: La resposta sindical a les estratègies d'externalització productiva. Un estudi de cas: la indústria auxiliar de l'automòbil al Baix Llobregat

Ponent: **Enric Mora**

Clara Llorens

Ponència: L'organització del treball en equips autodirigits: una oportunitat per a la participació

Ponent: **Sandra Carrau**

Ponència: La Xarxa de formació distribuïda a una empresa mitjana del textil

Ponents: **Carlos Lozares**

J.M. Verd

Joel Martí

Pedro López

diumenge, 21 de març
11.30 a 13.30

Sessió: Nous aspectes del treball

AULA: 21

Ponència: Les empreses de treball temporal

Ponent: **Manel Gil**

Ponència: Reordenación y reducción del tiempo de trabajo. El punto de vista de los trabajadores.

Ponent: **Montserrat Navarrete**

David Pac

José Ramón Solans

SOCIOLOGIA DEL TREBALL

Ponència: El trabajo en el turismo: modelos de desarrollo, género y condiciones laborales

Ponent: **Manuel Angel Santana**

Ponència: Crisi ecològica i producció: algunes dades

Ponent: **Victor Climent**

Ponència: De la producció al consum i del consum a la producció

Ponent: **Vicente Borràs**

Ponència: Treball públic amb lògica privada

Ponent: **Imma Pastor**

**GRUP DE TREBALL: TEORIA SOCIOLÒGICA, METODOLOGIA I
SOCIOLOGIA DEL CONEIXEMENT**

Coordina: Jordi Guiu. Facultat de Ciències
Econòmiques i Empresariales. UPF, i Antoni
Domènech. Departament de Teoria Social,
Filosofia del Dret i Metodologia de les Ciències
Socials. UB

TEORIA SOCIOLÒGICA, METODOLOGIA I SOCIOLOGIA DEL CONEIXEMENT

dissabte, 20 de març
16.30 a 18.30

Sessió:

AULA: 03

Ponència: El concepte de "ciutadania" i la crisi actual dels estats de benestar

Ponent: **Jordi Guiu**

Comunicació: En torno a la possibilitat de una Teoría General de lo Social

A càrrec de: **Aina López**

Comunicació: Organització i valors: interacció agència-estructura: implicacions ètiques

A càrrec de: **Dolors Obiols**

Comunicació: Teoría de la acción comunicativa. Lógica versus dinámica evolutiva, dificultades institucionalización del Estado de Derecho y la dictadura chilena

A càrrec: **Franklin Ponce**

dissabte, 20 de març
19.00 a 21.00

Sessió:

AULA: 03

Ponència: Explicacions evolucionàries en Ciències Socials

Ponent: **Jordi Mundó**

Comunicació: Ciencias Cognitivas i Teoría Social

A càrrec de: **Mireia Giné**

Comunicació: Construyendo la complejidad social

A càrrec de: **Manuel Gómez**

**TEORIA SOCIOLÒGICA, METODOLOGIA I
SOCIOLOGIA DEL CONEIXEMENT**

diumenge, 21 de març
11.30 a 13.30

Sessió:

AULA: 03

Ponència: Casualitat i estratègies de teorització en
CCSS

Ponent: **Antoni Domènech**

Comunicació: El valor del coneixement en Husserl-
Schütz-Weber: la objectivitat a través de la
subjectivitat

A càrrec de: **Antonio Morell**
Ignasi Brunet

Comunicació: El neo-idealismo sociológico. Para una
crítica de la construcción social de la realidad de
P.L.Berger y Th. Luckmann

A càrrec de: **José A.Noguera**

Comunicació: CREA: creació de teoria social a
través de la recerca

A càrrec de: **Ramon Flecha**
Teresa Sordé
Lídia Puigvert

TEORIA SOCIOLÒGICA, METODOLOGIA I SOCIOLOGIA DEL CONEIXEMENT

NOM DEL PONENT: **Jordi Gulu**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: **EL CONCEPTE DE "CIUTADANIA" I LA CRISI ACTUAL DELS
ESTATS DE BENESTAR**

RESUM

En aquesta ponència es plantejarà la vigència del concepte de ciutadania, en les seves dimensions civils, polítiques i socials, per a la comprensió de les relacions entre els individus i l'estat en el marc de l'actual context social europeu. Des que aquest concepte fou reformulat per T.H. Marshall, fa gairebé 50 anys, no havia estat massa present en les discussions sociològiques. Tanmateix, l'ofensiva neoliberal iniciada la passada dècada, així com la progressiva erosió dels sistemes de *welfare state*, la fragmentació de les nostres societats i la mateixa crisi de l'estat nació, lligada als nous desenvolupaments globals en l'organització de les societats modernes, fan que cada vegada sigui més difícil donar un contingut substantiu aquest concepte. Aquesta limitació descriptiva, però, fa que el concepte recuperi les seves virtualitats normatives. En un moment on tot un model de civilització, basat en la garantia pública d'un mínim de benestar i seguretat per a tothom, es veu amenaçat per la preeminència del joc dels interessos privats en el mercat, el concepte de ciutadania, de ressonàncies clàssiques i republicanes, mereix ser rediscutit en relació a les noves amenaces i als nous reptes a una concepció cívica i civil de la vida social.

NOM DEL COMUNICANT: **Aina D. López**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: **EN TORNO A LA POSIBILIDAD DE UNA TEORÍA GENERAL
DE LO SOCIAL.**

RESUM

Estudio de demarcación de la Teoría Sociológica en el que se subraya la importancia de cultivar el estudio de los universales sociológicos. Esta propuesta implica una concepción de la sociedad que, antes que nada, parte del carácter genérico del ser humano y de las realidades sociales como fundamento de la diversidad histórica y cultural. Las características de un esfuerzo teórico tal como aquí es concebido pueden resumirse en dos: la adopción de una perspectiva realista o esencialista y el gran alcance de las teorías consideradas. Tales características condicionan el carácter científico de la sociología, que se ve impedido en su desarrollo aunque no en sus fundamentos. En por ello que se apunta a que, según esta delimitación, la Teoría Sociológica se acerca visiblemente a la Ontología Social, a la filosofía social. Pese a las dificultades, se apuesta por la construcción de esta Teoría General de la Sociedad, la única capaz de dar un sentido unitario a las sociologías especiales, respondiendo de este modo a la unidad final que presentan los distintos fenómenos sociales. La sociología acabaría así diferenciándose de las ciencias de la naturaleza, donde parece que la división del trabajo es un proceso funcional para el conocimiento.

TEORIA SOCIOLÒGICA, METODOLOGIA I SOCIOLOGIA DEL CONEIXEMENT

NOM DEL COMUNICANT: Mª Dolors Obiols

**TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: ORGANITZACIÓ I VALORS: LA INTERACCIÓ AGÈNCIA-
ESTRUCTURA: IMPLICACIONS ÈTIQUES**

RESUM

La polaritat agència-estructura dins el context organitzatiu conté una dinàmica interactiva que és font de diverses formes de corrupció. La interacció agència estructura adopta una configuració específica en cada tipus d'organització, segons la seva finalitat. La responsabilitat del subjecte queda inserida en aquesta conjuntura, i en aquest àmbit cerca elements per restablir la coherència, a través de la voluntat reflexiva. El nucli d'aquesta recerca des de la voluntat és la reconstitució constant de l'equilibri entre l'impuls de la racionalitat instrumental que es regeix pel criteri dels resultats i la intencionalitat de la convicció que es regeix per l'adhesió als principis.

NOM DEL COMUNICANT: Franklin Ponce

**TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: TEORÍA DE LA ACCIÓN COMUNICATIVA. LÓGICA VERSUS
DINÁMICA EVOLUTIVA, DIFICULTADES DE
INSTITUCIONALIZACIÓN DEL ESTADO DE DERECHO Y
LA DICTADURA CHILENA**

RESUM

Aplicació de la teoria de l'acció comunicativa a l'estudi de la dictadura xilena i a les dificultats de la seva transició a la democràcia

TEORIA SOCIOLÒGICA, METODOLOGIA I SOCIOLOGIA DEL CONEIXEMENT

NOM DEL PONENT: **Jordi Mundó**

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: EXPLICACIONS EVOLUCIONÀRIES EN CIÈNCIES SOCIALS

RESUM

Els notables avenços de la ciència cognitiva i la biologia evolucionària obliguen a les ciències socials a fer una revisió profunda de la validesa de les seves conclusions en àmbits molt diversos. D'aquí que en els darrers anys hagin proliferat els intents d'elaborar explicacions evolucionàries que intenten superar les limitacions de la sociologia o l'antropologia clàssiques. Aplicant un model explicatiu evolucionari al perquè de la recurrència de les representacions religioses en cultures diferents, el ponent sostindrà la tesi que: (1) l'argument segons el qual tot el material cultural és adquirit a través de la interacció social és insatisfactori, i que (2) els sistemes culturals poden i han de ser estudiats com a conjunts de representacions adquirides i emmagatzemades per les ments humanes perquè els processos d'adquisició i memorització imposen constriccions fortes sobre els continguts i l'organització de les representacions culturals.

NOM DEL COMUNICANT: **Mireia Giné.**

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: CIENCIAS COGNITIVAS Y TEORÍA SOCIAL

RESUM

Históricamente los conceptos de naturaleza humana y de arquitectura cognitiva han jugado un papel nulo en las explicaciones de la organización de la vida humana. Se las consideraba nociones vacías de contenido informativo a la espera de ser rellenadas y moldeadas ex-novo por los procesos culturales de la socialización. Esta visión de la mente y de la naturaleza humana como meros recipientes ha sido rechazada a partir de las aportaciones de las ciencias cognitivas y de la biología evolucionaria, dos disciplinas que sostienen que la mente humana está configurada por un conjunto de mecanismos de procesamiento de información, diseñados por las presiones evolucionarias para resolver problemas adaptativos concretos. En breve, la mente humana no es ni una tabula rasa ni un ordenador dominio-general, sino un conjunto de programas dominio-específicos.

Sin duda, esta revolución en torno a la mente humana tendrá importantes consecuencias sobre las ciencias sociales, puesto que disciplinas como la antropología, la psicología o la sociología asumen explícita o implícitamente una determinada y errónea concepción de naturaleza humana. Nos proponemos esbozar de qué manera la "revolución cognitiva" supone una crítica a los fundamentos de las ciencias sociales tradicionales y cómo, a su vez, abre una nueva perspectiva sobre el análisis de los fenómenos sociales.

TEORIA SOCIOLÒGICA, METODOLOGIA I SOCIOLOGIA DEL CONEIXEMENT

NOM DEL COMUNICANT: Manel Gómez

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: CONSTRUYENDO LA COMPLEJIDAD SOCIAL

RESUM

En el presente estudio se realiza una regresión a los orígenes del conocimiento científico para comprobar como se forja paulatinamente. Dos teorías yuxtapuestas sirven de cimiento para releer el papel actual de la ciencia y su método en nuestra sociedad: a) el programa fuerte de la sociología de la ciencia, o constructivismo radical y b) la complejidad (algo despojada de su raíz sistémica). Se descarta la verdad en su sentido ontológico y la realidad como estructura subyacente. Se diluyen dualidades tradicionales para crear de nuevas. Vemos como la selección crea contingencia y riesgo se utiliza el concepto de repliegue en la explicación de la caja negra. Por último se plantea el mito como explicación alternativa-complementaria a la ciencia, en un intento de aportar un referente que permita provocar debate y abrir perspectivas nuevas.

NOM DEL PONENT: Antoni Domènech

TÍTOL DE LA PONÈNCIA: CAUSALITAT I ESTRATÈGIES DE TEORITZACIÓ EN CCSS

RESUM

Després d'un brevíssim repàs crític de diferents corrents sociològics i filosòfics que neguen la importància del problema de la causalitat en la teorització social, el ponent sostindrà la tesi de que (1) les ciències socials tenen com a tasca fonamental proporcionar explicacions causals informatives dels problemes que estudien; i (2) que això només es pot fer dins de marcs teòrics mes o menys fermes. La ponència s'organitza com una petita discussió sobre el que s'ha d'entendre per "explicació causal informativa" en ciències socials, en la creença de que distintes nocions del que sigui una "explicació causal informativa" determinen mes o menys directament distintes estratègies de teorització social. Particular importància es dona, en aquest context, a la disputa micro-macro i a la inveterada polèmica individualisme-holisme.

TEORIA SOCIOLÒGICA, METODOLOGIA I SOCIOLOGIA DEL CONEIXEMENT

NOM DEL COMUNICANT: Antonio Morell, Ignasi Brunet

**TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: EL VALOR DEL CONEIXEMENT EN HUSSERL-SCHÜTZ-
WEBER: LA OBJECTIVITAT A TRAVÉS DE LA
SUBJECTIVITAT.**

RESUM

Com definir amb exactitud la fenomenologia social?; Quins són els fenòmens del discurs científic per aquesta aproximació sociològica?; Com crear una metodologia objectiva partint de la subjectivitat dels agents/actors/subjectes?; Com resol la dicotomia objectiu/subjectiu la reflexivitat sociològica weberiana? En la nostra comunicació tractarem de donar resposta a aquests interrogants centrant-nos en les posicions epistemològiques dels fenomenòlegs i orientant-nos cap al paper de la epistemologia weberiana en aquesta tradició del pensament sociològic.

NOM DEL COMUNICANT: José Antonio Noguera

**TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: EL NEO-IDEALISMO SOCIOLOGICO. PARA UNA CRÍTICA
DE LA CONSTRUCCIÓN SOCIAL DE LA REALIDAD DE
P.L.BERGER Y TH. LUCKMANN**

RESUM

La obra central de Peter L. Berger y Thomas Luckmann, *La construcción social de la realidad* (1966), ha sido durante años fuente de inspiración de numerosos desarrollos en teoría social, sociología del conocimiento, y otras disciplinas sociológicas, y hoy en día sigue ejerciendo una notable influencia. Sin embargo, más de 30 años después de su publicación, aún no ha sido objeto de una crítica sistemática y explícita desde otras corrientes de pensamiento social. La presente comunicación pretende indicar y argumentar algunas vías por las que puede emprenderse esa labor, desde el punto de vista de la Teoría Crítica de la sociedad. Partiendo de algunos puntos de acuerdo con el planteamiento de Berger y Luckmann y de la socio-fenomenología (naturaleza hermenéutica de la ciencia social, carácter intersubjetivo de la realidad social, etc.), se argumentan tres vías de crítica: 1) Crítica de una concepción del ser humano entroncada con una tradición de antropología filosófica irracionalista y conservadora. 2) Crítica de una concepción de la sociología que parte de presupuestos epistemológicos idealistas. 3) Crítica de una concepción de la realidad social también idealista, por la que se disuelve la diferencia entre "realidad" y "definiciones de la realidad". Por último, esta argumentación se intenta ejemplificar en el tratamiento que los autores dan a algunos conceptos, como el de "reificación".

TEORIA SOCIOLÒGICA, METODOLOGIA I SOCIOLOGIA DEL CONEIXEMENT

NOM DEL COMUNICANT: Ramón Flecha, Teresa Sordé, Lúdia Pulgvert

TÍTOL DE LA COMUNICACIÓ: CREACIÓ DE TEORIA SOCIAL A TRAVÉS DE LA RECERCA

RESUM

En aquesta comunicació, exposem els diferents elements que configuren la teoria social que desenvolupem a través de la nostra recerca a CREA, Centre de Recerca de la Universitat de Barcelona.

